

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ, 1855.

ΤΟΜΟΣ ΣΤ'.

ΦΥΛΛ. 130.

ΤΑ ΠΕΡΙΛΗΠΤΑ.

(Συνέχεια. Ἰδε φυλλάδ. ΡΚΘ')

—ο—

Γ.

Ὁ κόμης Ροζενάιμ διήγε βίον μονήρη, καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς ἄνθρωπος δύσκολος καὶ δύστροπος. Ὁ θάνατος τῆς συζύγου του τὴν ὁποίαν ἠγάπα περιπαθῶς, ὡς καὶ τὰ πολιτικὰ ἀτυχήματα εἰς ἃ περιέπεσεν ἡ οἰκογένειά του, ὑπῆρξαν αἰτία ὥστε νὰ ἀρνηθῆ σχεδὸν καὶ τὸν κόσμον καὶ τὴν αὐλήν. Ἐκτοτε ἀφιερῶθη εἰς τὴν ἀγωγήν τῆς θυγατρὸς του Κωσταντίας, μόλις ἐχούσης δεκαεπτὰ ἢ δεκαοκτὼ ἐτῶν ἡλικίαν. Καὶ ἡ μὲν φήμη τοῦ κάλλους, τῶν προτερημάτων, τοῦ πνεύματος καὶ τῆς περιουσίας τῆς νέας κομήτιδος κατεσκεύασε μέγαν ἀριθμὸν γαμβρῶν· ὁ Κ. Ροζενάιμ ὅμως, λατρεύων τὴν θυγατέρα του, δὲν ἐδείκνυε πολλὴν διάθεσιν εἰς τὸ νὰ ἐκλέγῃ τὸσα ταχέως σύζυγον δι' αὐτήν. Ἐπεθύμει γαμβρὸν συγκατανεύοντα νὰ συζήσῃ μετ' αὐτοῦ,

ἀλλ' εἶχε τσαύτας καὶ τιοαύτας ἀξιώσεις ἕνεκα τοῦ κοινωνικοῦ βαθμοῦ καὶ τοῦ πλοῦτου του, ὥστε δύσκολον ἦτο νὰ εὔρη τοιοῦτον.

Τὰς πληροφορίας ταύτας ἐγίνωσκε καὶ ὁ Φρεδερίκος· καὶ διὰ τοῦτο ὅτε εἰσῆλθε εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ αἴθουσαν τοῦ κόμης ἠσθάνθη πάλλουςαν τὴν καρδίαν του.

— Τὸ ὄνομά σας, κύριε; ἠρώτησε προχωρήσας ὁ ὑπηρέτης.

— Βαρόνος Φρεδερίκος Νεύβεργ.

Καὶ ὁ ὑπηρέτης κλίνας τὴν κεφαλὴν, μετέβη εἰς παρακείμενον κοιτῶνα, οὐτινος τὴν θύραν ἀφήλεν εἰς ἀπροσεξίας ἀνοικτὴν, ὥστε ὁ Φρεδερίκος πλησιᾶσας ὀλίγον, ἤκουσεν εὐκρινῶς τὴν ἀπόκρισιν.

— Ὁ βαρόνος Φρεδερίκος Νεύβεργ! ἐπανελάθει ὁ κόμης ἀποτόμως· δὲν τὸν γνωρίζω . . . τίς εἶναι;

— Νέος τις κύριος, Κ. κόμη, ὁ ὅποιος φαίνεται καλὸς . . .

— Ἄ! . . . καὶ τί μὲ θέλει!

— Δὲν ἤξεύρω, Κ. κόμη. . . ζητεῖ νὰ σὰς ἰδῇ . . . ἂν δὲν ἐνοχλήσθε, λέγει.

— Εἰς τὸν διάβολον! . . . ἄς ἔλθῃ . . . στάσου, διόρθωσε πρῶτον τοῦτο.

Τὸ προοίμιον τοῦτο δὲν ἐνεθάρρυνε πολὺ τὸν φρε-
δερίκον, ὅστις ὡγαγίνας ἤσθάνθη λυόμενα τὰ γόνα-
τά του· ἀλλὰ δὲν ἦτο πλέον καιρὸς ὀπισθοδρομήσεως.
Ἡγωνίσθη ἄρα νὰ ἀναλάβῃ τὸ θάρρος του διὰ νὰ
παρουσιασθῇ εὐσχήμως, καὶ ὅτε ἐξελθὼν ὁ ὑπηρετὴς
ἐνευσε πρὸς αὐτὸν νὰ ἐμβῇ εἰς τὸν θάλαμον τοῦ κό-
μητος, ἦτο ὀλιγώτερον τεταραγμένος.

Ὁ Κ. Ρόζενάϊμ ἵστατο ὄρθιος καὶ μεταξὺ σκότους
πρὸς τὸ βῆθος τοῦ θαλάμου· ἦτο δὲ ὑψηλός, ἰσχνός,
ὀλίγον κυρτός, καὶ μετωπίας. Τὸ ἦθος του, αὐστη-
ρὸν συνάμα καὶ εὐγενές, κατέπληξε τὸν φρεδερίκον,
καὶ τὸ δέξιν βλέμμα του προσήλωθεν ἐπὶ τοῦ νέου,
ἐφαίνετο ἐμβατεῦσθαι καὶ εἰς αὐτά του τὰ ἔγκατα. Τὸ
δὲ συνοφρῶμα, καὶ τὸ ὑπερφάνειαν ἐρμηνεύον
στόμα του, ἔλεγον ὅτι τὸν δυσηρέσσει ἡ ἐπίσκεψις,
καὶ ὅτι ἐπεθύμει νὰ καταστήσῃ αὐτὴν βραχυτάτην.
Καὶ αὐτὸς μὲν προχωρήσας ὀλίγον πρὸς τὸν φρεδε-
ρίκον ἐστάθη· οὗτος δὲ ἐκυψεν εὐσεβῶστος τὴν κε-
φαλὴν· καὶ ὅτε ἀνεσήκωσεν αὐτὴν συνήντησε καὶ
πάλιν τὸ ψυχρὸν καὶ πανεπίσκοπον ὄμμα τοῦ κό-
μητος, καὶ ἐφρίξε. Καὶ ποτὲ μὲν ὠχρίων, ποτὲ
δὲ ἐρυθρίων, ἔφερον ἀκουσίως τὴν χεῖρα εἰς τὸ μεταλ-
λιον διὰ νὰ ἐξετάσῃ μὴ ἀπώλεσεν αὐτό· ὁ δὲ κόμης
ἀντεγαιρέτισε διὰ νεύματος καὶ χειρονομίας, ἀλλ'
οὐδὲ λέξει ἐπρόφερε. Τότε ἡ ταραχὴ τοῦ φρεδερίκου
ηὔχθησεν ἔτι μάλλον· ἀλλ' ἦτο ἀνάγκη νὰ ὀμιλήσῃ.

— Σὰς ζητῶ συγγνώμην, Κ. κόμη, εἶπεν ὁ νέος
οὔτινος ἔτρεμεν ἢ φωνή, διότι ἦλθα νὰ σὰς ἐνοχλή-
σω. . . Ὁ λυπηθῶ πολὺ ἂν γίνω αἷτιος νὰ παροξυνθῇ
ἢ καλοσύνῃ σας . . . καὶ ἔτι μάλλον θὰ λυπηθῶ ἂν ἡ
τόλμη μου σὰς βιάσῃ νὰ ἐγκαταλείψῃτε ἄλλην τινα
ἐνασχόλησιν πλέον εὐάρεστον.

Καὶ μετὰ τὴν ὀμιλίαν ταύτην, ῥίψας τὸ βλέμμα
πρὸς τὸν κόμητα, ἶδε χαίρων ὅτι τὸ σκυθρωπὸν
καὶ αὐστηρὸν μέτωπόν του ἐφαιδρύνετο μικρὸν κα-
τὰ μικρὸν, καὶ ὅτι τὰ ψυχρὰ ὄμματα του ἐγίνοντο
ἰλαρώτερα.

— Εὐχαρίστως, κύριε, ἀπεκρίθη ὁ κόμης μετὰ
ψυχρότητος ἀλλ' οὐχὶ καὶ μετὰ τραχύτητος, θὰ
σὰς δεχθῶ πάντοτε· καὶ μὴ ἀμφισβάλλετε ὅτι ἡ ἐ-
πίσκεψις σας θὰ μ' εὐχαρίστησῃ ὅταν μάθω τὸ
αἷτιον. . .

Καὶ διακόψας τὴν φράσιν του ἔδειξε θρανίον
πρὸς τὸν φρεδερίκον· οὗτος δὲ νεύσας ἐκάθησεν, ἀ-
μνηχανὼν πὼς ν' ἀποκριθῇ προσφθῶς.

— Ὅταν μάθω τὸ αἷτιον . . . ἐπανέλαβε μη-
χανικῶς πὼς ὁ Κ. Ρόζενάϊμ, ὡς ἂν ἐσκέπτετο περὶ
ἄλλων πραγμάτων, ἐνῶ τὰ βλέμματά του, προση-
λωμένα ἐπὶ τοῦ νέου, ἐφαίνοντο πλήρῃ ἀπορίας.

— Τῆ ἀληθείᾳ ἐπανέλαβεν ἐντόνως . . . Οἱ χα-
ρακτῆρες αὐτοῖ . . . ναί, ἡ ὁμοιότης εἶναι μεγίστη!
Δὲν εἰσθε ὁ νέος φρεδερίκος Νεύβεργ;

— Καλὰ τὴν ἔχομεν! εἶπε κατ' ἑαυτὸν ὁ νέος·
ἐλησμόνησε, φαίνεται, ὅτι τὸν εἶπε τὸ ὄνομά μου ὁ
ὑπηρετὴς. — Βέβαια, Κ. Κόμη, εἶμαι ὁ φρεδερίκος
Νεύβεργ.

— Ὡ. Θεὸς μου! ὀποία ὁμοιότης! Τῆ ἀληθείᾳ,

φιλε μου, εἰσθε τὸ πανομοιότυπον τῆς ὡραίας μη-
τρός σας. . .

— Φίλε μου! εἶπε καὶ πάλιν κατ' ἑαυτὸν ὁ
φρεδερίκος, ἀνασκιρτήσας ἐπὶ τοῦ θρανίου του· ὦ
περίαιπα!

— Ἐγὼ μεγίστην εὐχαρίστησιν διότι σὰς ἶδα·
διὰ τί δὲν ἤλθιτε νὰ μ' ἐπισκεφθῆτε πρώτῃτερα;

— Ὅσπιν πεποιθήσιν καὶ ἂν εἶχεν ὁ φρεδερίκος εἰς
τὸ περίαιπτόν του, δὲν ἤλπιζε τόσῳ ταχεῖαν μετα-
βολήν· τοσαύτη δὲ ὑπῆρξεν ἡ χαρὰ του ὅτε εἶδεν
ὅτι ὁ πατὴρ τῆς Κωνσταντίας τὸν ἐδέχθη τόσῳ εὐ-
μενῶς, ὥστε συνθλίψας εὐγνωμόσως τὴν χεῖρα τοῦ
κόμητος, ἐπρόφερε λέξεις τινας ἀκατανόητους.

— Βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ Ρόζενάϊμ, παρατηρήσας
τὴν ταραχὴν του καὶ μειδιάσας· θὰ ὠργίζομαι ἐ-
ναντίον σου καὶ θὰ σ' ἐπέπληττα σφοδρῶς διὰ τὴν
ἀδιαφορίαν σου πρὸς τοὺς φίλους σου, ἂν δὲν ἔδωκα
ὅτι μετανοεῖς εἰλικρινῶς.

— Ἀναμφιβόλως, Κ. κόμη, ἀπεκρίθη ὁ φρεδε-
ρίκος ὄλως περιχαρής· ἂν ἐπρόδωκα τὴν τόσπιν σας
εὐμένειαν . . . ἂν ἐφανταζόμην ὅτι θὰ φανῆτε τόσῳ
συγκαταβατικὸς πρὸς ἐμὲ, θὰ ἠρχόμην πολὺ προ-
τῆτερα νὰ σὰς παρουσιάσω τὸ σῆμα μου, καὶ νὰ
σὰς βεβαιώσω διὰ τὴν ἀφοσίωσίν μου πλὴν. . .

— Πλὴν . . . πλὴν . . . ἀνεφώνησεν ὁ κόμης ὑ-
πομειδιάσας μετὰ ἀγαθότητος, ἐμποδίσθη ἀπὸ τι
ἄλλο· θὰ εἶχες διασκεδάσεις ὡς ὅλοι οἱ νέοι, καὶ διὰ
τοῦτο ἐλησμόνησες τοὺς παλαιούς σου φίλους. Ἄς
εἶναι ὁμως, ἐγίνεν ὁ, τι ἐγίνεν· ἂς ἰδῶμεν τὰ τωρινά.
Ἐπίε με λοιπὸν τί κάμνεις; Βέβαια θὰ ἐξακολουθήσῃς
τὰς σπουδὰς σου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον.

Ἡ ἐρώτησις αὕτη διεσκέδασε τὴν ἀμνηχανίαν τοῦ
φρεδερίκου· διότι εἰς τὰ περὶ παρελθόντος παρα-
πόνα ἠπόρει τί ν' ἀποκριθῇ, ἐνῶ ὡς πρὸς τὰ παρόντα
ἢ ἀπάντησις ἦτο εὐκολωτέρα· ὀμίλησε λοιπὸν μετὰ
θάρρους, καὶ ὀμίλησεν ἐν ἐκτάσει καὶ ζωντῶς· καὶ
δυναμίει εἴτε τοῦ περιήπτου, εἴτε τοῦ πνεύματος,
τῆς παιδείας καὶ τῶν τρόπων του, ἤρξεσε παραπολὺ
εἰς τὸν κόμητα.

— Ἄκουσε, φίλε μου, εἶπεν οὗτος ἀναστάς καὶ
διακόψας παρέκβασιν τινα ἠθικὴν καὶ φιλοσοφικὴν·
ἔως ἐδῶ σήμερον. Δὲν ἐννοῶ ν' ἀναχωρήσῃς ἐξ ἐν-
αντίας ἀπαιτῶ νὰ μείνης, ἢ ἂν μὲ ἀφήτῃς, νὰ ἐπι-
στρέψῃς ταχέως.

— Εὐγνωμονῶ, εἶπεν ὁ φρεδερίκος, διὰ τὴν νέαν
αὐτὴν ἀπόδειξιν τῆς καλοσύνης σας, καὶ σὰς βεβαιῶ
ὅτι θέλω τολμῆσαι καὶ πάλιν. . .

— Καλὰ, καλὰ· ἐν τοσούτῳ θέλω νὰ σὲ παρου-
σιάσω εἰς τὴν οἰκοδέσποιναν· ἀφοῦ σὲ προσκαλῶ νὰ
ἐπιστρέψῃς, πρέπει νὰ σὲ γνωρίζῃ ἡ Κωνσταντία.

τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην πρότασιν, ἀκούσας
ὁ φρεδερίκος ἀνεσκίρτησεν· εὐτυχῶς δὲ ὁ κόμης ὡς
στραφεὶς διὰ ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν δὲν παρετήρησε
τὴν ταραχὴν του. Ἡ Κωνσταντία, καθήμενη παρὰ
τὸν ἐξώστην ἐκέντε.

— Κωνσταντία, εἶπεν ὁ Κ. Ρόζενάϊμ, πλησιάσας,
ἔρχομαι νὰ σὲ παρουσιάσω τὸν υἱὸν ἓνα τῶν παλαιο-
τέρων μου φίλων, σκεπτεόμενα νὰ διατρίψῃ εἰς τὴν

πόλιν μας, καὶ νὰ μὰς ἐπισκέπτεται ἐνίοτε. . . τὸν
βαρόνον φρεδερίκον Νεύβεργ.

Ἐἶπε καὶ στραφεὶς ἔδειξε διὰ τῆς χειρὸς τὸν φρε-
δερίκον μείναντα ὀπισθεν αὐτοῦ, διὰ νὰ ἀναλάβῃ
τὴν ἀταραξίαν του. Ἡ δὲ Κωνσταντία ἀνεσήκωσε
μειδιῶσα τοὺς ὀφθαλμούς διὰ νὰ χαιρετίσῃ τὸν ζέ-
νον τὸν ὁποῖον δὲν ὑπέθετεν ὅτι γνωρίζει τόσῳ καλά.
Ἄλλ' ὅτε ἶδε τὸν φρεδερίκον, ἀνετήρτησε βιαίως,
ἠρυθρίασεν, ὠχρίασε, καὶ ὀπισθοδρομήσεν. Ὁ φρεδε-
ρίκος, ὅστις διὰ νὰ χαιρετίσῃ εἶχε τοποθετήῃ ἡ με-
ταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ πατρός της, ἐκυρφε τὴν τα-
ραχὴν της ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Συγχρόνως
σχεδὸν ἠνοίχθη ἀποτόμως ἡ θύρα, καὶ ὑπηρετὴς πα-
ρουσιασθεὶς εἶπεν·

— Κ. κόμη, ἡ ἄμαξα τοῦ βαρόνου Γροσενστέιν
ἐμβαίνει εἰς τὴν αὐλὴν.

— Ἄ! ἀνεφώνησε δυσαρέστως ὁ κόμης· ἔστω, τὸν
δέχομαι. Δὲν σὲ ἀποχαιρετῶ, φίλε μου, εἶπε πρὸς
τὸν φρεδερίκον, διότι θὰ ἐπιστρέψω μετ' ὀλίγον.

Καὶ ἐξῆλθεν ἄφεις μόνους τοὺς δύο νέους.

Τοὺς ἀφῆκε δὲ ἀμφοτέρους τεταραγμένους καὶ
σιωπῶντας. Τὰ βλέμματά των συνητήθησαν πολλά-
κις, καὶ πάντοτε ἡ Κωνσταντία τὰ ἐχαμήλωσεν ἐ-
ρυθρίῶσα. Ἄλλ' ἐπὶ τέλος ὁ φρεδερίκος διέκοψε τὴν
σιωπὴν εἰπὼν·

— Χθὲς ἀκόμη, κυρία, δὲν ἤλπιζα τὴν εὐτυχίαν
νὰ σὰς ἰδῶ εἰς τὴν οἰκίαν σας . . . καὶ διὰ τοῦτο
ὄχι μόνον εὐγνωμονῶ, ἀλλὰ καὶ ἀπορῶ διὰ τὴν εὐμενῆ
ὑποδοχὴν τοῦ πατρός σας. Μὲ συγχορεῖτε, κυρία,
νὰ ἐλπίσω τὴν αὐτὴν εὐμένειαν καὶ ἐκ μέρους σας;

— Δὲν ἠξέυρω, κύριε, διὰ τί ἀμφισβάλλετε, ἀ-
πεκρίθη ἡ Κωνσταντία χωρὶς νὰ ἀνυψῶσῃ τοὺς ὀ-
φθαλμούς, φθάνει ὅτι σὰς δέχεται ὁ πατὴρ μου, καὶ
σὰς δέχομαι καὶ ἐγὼ ἐπίσης εὐχαρίστως.

— Ἄ, κυρία! ἐπανέλαβεν ἐντόνως ὁ φρεδερίκος·
βεβαίως ἡ εὐνοια τοῦ πατρός σας μὲ εἶναι πολὺτι-
μας· ἀλλὰ τῶρα εἰς ὑμᾶς κυρίως ἀποτεινόμενος, καὶ
τόσῳ μάλλον θὰ μὲ εἶναι εὐχάριστος. . .

— Πλὴν, ὑπέλαβεν ἡ Κωνσταντία μειδιῶσα καὶ
ὑποτρέμουσα τὴν φωνὴν, μὲ φαίνεται ὅτι ἀργὰ τὸ
ἐσυλλογίσθητε! . . . Πῶς, ἀφοῦ εἰσθε φίλος τῆς οἰ-
κογενείας μας, ἀφοῦ ἠξέυρετε ὅτι θὰ σὰς ἐδεχόμεθα
φιλικῶς, ἐπεριμένετε τόσον καιρὸν διὰ νὰ ἐλθετε νὰ
μὰς ἰδῆτε;

Καὶ ταῦτα εἰπούσα ἔφριψε πρὸς τὸν φρεδερίκον
βλέμμα ἄξυ καὶ ταχὺ διαπεράσαν τὴν καρδίαν του.

— Διὰ τί; . . . Ὡ θεὸς μου, ἂν ἠμπόρουν!

— Ἄν ἠμπορεῖτε; καὶ τίς σὰς ἐμποδίσσε πρὸ ἐ-
νός ἔτους καὶ ἐπέκεινα. . .

Ἄλλ' ἐνταῦθα, ἐνοήσασα τὴν παρεκτροπὴν της,
διέκοψε τὸν λόγον της καὶ κατεκοκκίνισε.

— Βέβαια, ἀνέκραζεν ὁ φρεδερίκος· πρὸ ἐνός ἔ-
τους ἐπιθυμῶ τῆ, μακαρίαν στιγμὴν. . .

Καὶ ἐσιώπησε, διότι ἠνοίχθησαν καὶ αἱ δύο πτυ-
χαι τῆς θύρας.

— Ὅρισατε σὰς παρακαλῶ, Κ. βαρόνε, ἔλεγεν
ὁ Κ. Ρόζενάϊμ· εὐγνωμονῶ διὰ τὴν ἐπίσκεψίν σας.

— Θεὸς μου! ἀνεφώνησε μετὰ σπουδῆς ἡ Κων-

σταντία, γενομένη κάτωχος· καὶ πάλιν αὐτὸς ὁ
ἄνθρωπος! τὸν ἀποστρέφομαι! φρεδερίκε, σὲ παρα-
καλῶ, σῶσέ με . . . δός με τὴν χεῖρά σου διὰ νὰ ὑ-
πάγωμεν εἰς τὸν κῆπον.

Ταῦτα δὲ λέγουσα, ἔλαβε τὸν βραχίονα τοῦ νέου,
ὅστις, καταγοητευθεὶς ὑπὸ τῆς ἀπροσδοκίτου ταύ-
της οἰκειότητος, συνέβλυψε τὴν χεῖρά της παρὰ τὴν
καρδίαν του.

Ἐν τοσούτῳ ἐπλησίασεν ὁ βαρόνος Γρόσενστέιμ,
ἄνθρωπος πολὺταρκος καὶ βραχὺς τὸ ἀνάστημα, πεν-
τηκοντούτης περίπου, μικροῦς καὶ ζωντοῦς ἔχων
τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ τὸ βλέμμα δόλιον καὶ ψυχρὸν,
ἐμπνέον ἀκουσίως ἀντιπάθειαν.

— Πῶς! ἀνέκραζεν ἐπίδεικνύων ἦθος ἐράσμιον·
ἐγὼ σὰς διώκω, ὡραία μου κόρη;

— Ἐμὲ! κύριε, ἀπεκρίθη ἀμνηχανοῦσα ἡ νέα.

Καὶ ἀπορῶσα τί νὰ εἶπῃ, ἀνύψωσε τοὺς ὀφθαλ-
μούς πρὸς τὸν φρεδερίκον ὡς ἂν ἐζήτηε τὴν συνδρο-
μὴν του.

— Δὲν μὲ φαίνεται, εἶπε μειδιῶν ὁ φρεδερίκος,
ὅτι διώκετε τὴν κυρίαν, ἀλλ' ἐγὼ τὴν σύρω ἐ-
πειδὴ μὲ ὑπεστέλλῃ νὰ μὲ δειξῇ τὸν κῆπον, τὴν πα-
ρεκάλεσα νὰ φυλάξῃ τὴν ὑπόσχεσίν της.

— Τῶντι! ἀπεκρίθη ὁ βαρόνος καταφρονητικῶς
καὶ ῥίψας βλέμμα βλοσυρὸν πρὸς τὸν νέον. Μὲ σὰς
λοιπὸν, κύριε, πρέπει νὰ μαλλώσω.

— Ὅπως ἀγαπάτε, Κ. βαρόνε! εἶπεν ὑπερφά-
νωος ὁ νέος.

Ἡ Κωνσταντία, φοβηθεῖσα τὸν ἐπλησίασεν ἔτι
μάλλον ἀλλ' ἀκουσίως, ὁ δὲ Κ. Ρόζενάϊμ ἵστάμε-
νος ὕπισθεν παρετήρει ὅλα ταῦτα μετὰ προσοχῆς.

— φρεδερίκε! εἶπε προχωρήσας καὶ ὑπομειδιῶν·
δὲν ἠξέυρα ὅτι εἰσαι φιλόκρητος. Ἐλα λοιπὸν νὰ σὲ
δείξω τὸ ἄνθη μου.

Καὶ λαθὼν τὴν χεῖρα τοῦ νέου, ἠτένισε συγχρό-
νως τὴν Κωνσταντίαν, ἠτις ἐκάθησε καὶ ἀνέλαβε
τὸ ἐργόχειρόν της. Ὁ δὲ φρεδερίκος ἠβέλησεν ἀκου-
σίως πὼς νὰ καθῆται μετὰ αὐτῆς καὶ τοῦ βαρό-
νου· ἀλλ' ὁ κόμης τὸν ἔσυρεν ἐπιτακτικῶς πρὸς
ἑαυτὸν. Καὶ ἐκεῖνος, χαιρετίσας εὐσεβῶστος τὴν Κων-
σταντίαν, διέβη ἐμπροσθεν τοῦ βαρόνου, καὶ ἠκο-
λύθησεν τὸν Κ. Ρόζενάϊμ μέχρι τοῦ ἀντιθαλάμου
ἅπου ὁ κόμης τείνας πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα·

— Ὑγιαίνε, εἶπε, φίλε μου· ἔσο οἰκειότερος μὲ
ἡμᾶς, καὶ ἐλθέ αὔριον νὰ συγγευθῶμεν.

Ὁ φρεδερίκος, ταραχθεὶς, ἔβλυψε τὴν χεῖρα τοῦ
κόμητος, ἐψιθύρισέ τινας λόγους εὐχαριστήσεως καὶ
ἀνεχώρησεν. Ὅτε δὲ ἐξῆλθεν εἰς τὸν ὅδον, ἐνόμιζεν
ὅτι πάντα ἐστρέφοντο περὶ αὐτὸν, καὶ ὅτι αἱ οἰ-
κίαι ἐχόρευον. Καὶ ἔφερε τὰς χεῖρας εἰς τὸ μέτω-
πόν του, ὡς διὰ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι εἶχεν ἔτι τὸ λο-
γικόν του, ὅτι ἦτο ἔξυπνος, καὶ ὅτι δὲν ἦτο παί-
γιον τῆς φαντασίας του. ἦτο λοιπὸν φίλος τοῦ
κόμητος Ρόζενάϊμ ὅστις ὀμίλει περὶ τῆς οἰκογε-
νείας του, μετεχειρίζετο αὐτὸν ὡς οἰκειότατον φί-
λον, καὶ τὸν ἐπροσκάλει εἰς τὸ γεῦμά του! καὶ ἡ Κων-
σταντία τὸν ὠνόμαζε φρεδερίκον, καὶ ἐπροσκάλετο
εἰς τὸν βραχίονά του! Ἄ! παρ' ὀλίγον νὰ τρελλαθῇ

ἀπὸ χαρὰν καὶ ἐκπλήξιν! Καὶ ἔτρεγεν ὡς ἐνθεομανθῆς, πάλλων τὴν καρδίαν, ζῆτων διὰ τῆς κινήσεως καὶ τοῦ θορύβου νὰ διασκεδάσῃ τὴν ὑπερβολικὴν χαρὰν του. Μόλις τὸ ἐσπέρας ἐπέστρεψεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον.

Ἄμα δὲ εἰσελθὼν εἶδε πρὸς αὐτὸν ὁ ὑπηρετὴς μικρὸν κυτίον καὶ ἐπιστόλιον εἰκών·

— Αὐτὰ, Κ. βαρόνε, σὰς τὰ ἔφεραν πρὸ ὀλίγου.

Καὶ ὁ Φρεδερίκος ἀνοίξας τὸ ἐπιστόλιον ἀνεγνώσε τάδε·

« Εἶμαι εὐχαριστημένος ἀπὸ σέ, Φρεδερίκε· ἐφέρες κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν μου· ἀλλὰ καὶ ἐγὼ νομίζω ὅτι ἐξεπλήρωσα τὰς ἰδικὰς σου. Δὲν ἀρκεῖ ὅμως τοῦτο· ἀνὰ πελαγῶν τὸ παρὸν, πρέπει νὰ φροντισώμεν καὶ διὰ τὸ μέλλον. « Τὸ μέλλον, ὡς τὸ ἔλεγεῖς καὶ σὺ αὐτὸς, κρύπτεται εἰς τὸ θάβρος καὶ τὴν ἐργασίαν. »

Ἴθι θέσις τοῦ συμβούλου καὶ ἐπιθεωρητοῦ τῶν κτημάτων τοῦ πρίγκηπος χηρεύει· ὕπαγε νὰ τὴν ζητήσῃς. Πρέπει δὲ νὰ διευθυνηῖς ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν ὑπουργὸν ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξήρηται, τὸν βαρόνον Γροσενστάϊμ. . . .

— Ὡ! ὦ! ἀνέκραξεν ὁ Φρεδερίκος· καὶ ἡ σημερινή μας δυσἀρεσκεία;

« Καὶ ἐπειδὴ πιθάνον νὰ εὕρῃ δυσκολίας, σὲ στέλλω ἐντὸς τοῦ κυτίου τούτου τὸ περιήκον τὸ ὅποιον θὰ τὸν βάλῃ γινῶσιν. . .

Ἐνταῦθα ἀνοίξας ὁ Φρεδερίκος μετὰ σπουδῆς τὸ κυτίον, εὗρε δακτύλιον οὐτινὸς ἡ πυελίς ἔφερε τοὺς αὐτοὺς χαρακτῆρας τοὺς ὁποίους εἶχον καὶ τὰ ἄλλα του περιήκοντα.

« Ἄν στερηθῆς τὸν δακτύλιον τοῦτον, ἂν τὸν χάσῃς, θὰ χάσῃς καὶ σὺ. Περιορίσου εἰς τὸ νὰ τὸν δειξῇς μόνον εἰς τὸν Γροσενστάϊμ. Ἐπίμεινε, φοβέρισε, εἰπὲ ὅτι δὲν εἶσαι μόνος, ὅτι ἔχεις καὶ ἄλλα μέσα, καὶ μὴ ἐξέλθῃς ἀπὸ τὸ δωμάτιόν του πρὶν λάβῃς τὸ δίπλωμά σου. Ἄμα δὲ ἐξελθὼν, τρέξε εἰς τὸ παλάτιον, ζήτησε τὸν ἰδιαιτέρον γραμματέα, δεῖξάί τον τὸ δίπλωμά σου, εἰπὲ ὅτι θέλεις νὰ εὐχαριστήσῃς προσωπικῶς τὸν πρίγκηπα τὸ ἐρχόμενον Σάββατον, καὶ παρακάλεσε τον νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν ὑψηλότητά του.

« Ἀνάγκη δὲ πᾶσα νὰ γίνωσιν ὅλα ταῦτα αὐρῆον, διότι ἀργότερα εἶναι μάταια. Καὶ ὅταν ἐπιτύχῃς, θὰ σὲ γράψω πάλιν. Ἐχε πεποιθήσιν εἰς τὸν φίλον σου.

Mens conscia recti.

« Καῦσε τὸ γράμμα μου. » Ταῦτα ἀναγνώσας ὁ Φρεδερίκος ἔμεινεν ὡς ἐμβρόντητος.

— Ποῖον νὰ ἀναγγείλω εἰς τὴν Ἐξοχότητά σου; ἤρωτησεν ὁ γραμματεὺς τοῦ ὑπουργοῦ.

— Τὸν βαρόνον Φρεδερίκον Νεύβεργ.

Καὶ μεταβὰς εἰς παρακείμενον δωμάτιον ἐπέστρεψε μετὰ μικρὸν, καὶ εἶπεν·

— Ὁ ἐξοχώτατος ἔχει πολλὰς ὑποθέσεις. . . καὶ

δὲν ἠμπορεῖ νὰ σὰς δεχθῇ. Ἐὰν εὐχαριστήσῃτε νὰ με διακοινώσετε τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς σας, θέλω σὰς γράψῃ δια νὰ σὰς εἰδοποιήσω πότε ἠμπορεῖτε νὰ γίνετε δεκτὸς. . .

— Μὲ συγχωρεῖτε, εἶπεν ὁ Φρεδερίκος εὐγενῶς συναμα καὶ εὐσταθῶς· ἔρχομαι νὰ ὁμιλήσω εἰς τὸν Κ. ὑπουργὸν περὶ ὑποθέσεων σημαντικωτάτων. . . μὴ ἐπιδεχομένων ἀναβολῆς. Δύο μόνον λέξεις ἔχω νὰ τὸν εἰπῶ. Εἰδοποιήσατέ τον σὰς παρακαλῶ· καὶ εἰπέτε τον ὅτι αἱ ὑποθέσεις αὐταὶ ἀποβλέπουν αὐτὸν τὸν ἴδιον.

Μετὰ μικρὸν ὁ Φρεδερίκος εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ ὑπουργοῦ. Μόλις δὲ ἶδεν αὐτὸν ὁ βαρόνος, καὶ τὸν ἀνεγνώρισε· καὶ ὄλος πνέων ὀργὴν τὸν ἠρώτησεν ἀποτομῶς;

— Τί ἀγαπᾶτε, κύριε;

— Ἐγὼ νὰ σὰς ὁμιλήσω κατ' ἰδίαν, Κ. βαρόνε, ἀπεκρίθη ἀταράχος ὁ νέος, καὶ ἐκάθησεν εἰς θρανίον παρὰ τὸ γραφεῖον τοῦ ὑπουργοῦ.

— Βερνέλ! εἶπεν ὁ βαρόνος πρὸς τὸν γραμματέα του μὲ φωνὴν τρέμουσαν, σὲ προσκαλῶ μετ' ὀλίγου. — Τί ἀγαπᾶτε λοιπὸν, κύριε;

— Ἐμαθα, Κ. βαρόνε ὅτι ἡ θέσις τοῦ συμβούλου καὶ ἐπιθεωρητοῦ τῶν κτημάτων τοῦ πρίγκηπος χηρεύει, καὶ ἦλθα νὰ σὰς παρακαλέσω νὰ ζητήσετε ἀπὸ τὴν ὑψηλότητά σου νὰ με διορίσῃς εἰς αὐτήν.

Ὁ δὲ βαρόνος ἐπὶ τοσοῦτον κατεπλάγη ἀπὸ τὴν ἀπροσδόκητον αὐτὴν αἴτησιν, ὥστε ἀναπηδήσας εἰς τὰ ὄπισθεν, ἀνεφώνησεν·

— Ἄστειεύεσθε, κύριε; . . .

— Διόλου, Κ. βαρόνε. Σὰς ζητῶ τὴν θέσιν αὐτήν, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ με τὴν δώσετε, ὅταν σὰς ὑποβάλω τὰ δικαιώματά μου.

— Τὰ δικαιώματά σας; τὸσον νέος καὶ . . .

— Ἴδου αὐτὰ! ἐπανελάθεν ὁ Φρεδερίκος ἐκβαλὼν τὸ χειρόκτιόν του, καὶ παρουσιάσας τὸν δακτύλιον. Καὶ ἀμέσως ἀλλοίωσιν τρομερὰ ἐφάνη εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ὑπουργοῦ· ἡ ὄψις του ἐγένετο μελαινωπὸς, καὶ οἱ μικροὶ ὀφθαλμοὶ του, ὡς ἂν ἐγοητεύθησαν ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης μόλις ἰδόντες τὸν δακτύλιον, ἐθολώθησαν· οἱ πόδες του ἐκλονήθησαν, καὶ ἔπεσεν εἰς τὸ θρανίον του. Ἄλλὰ καὶ ὁ Φρεδερίκος ἐνεπλήσθη τρόμου ἰδὼν τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο.

Καὶ εὐθὺς ὁ βαρόνος ἀνακηδήσας τρομερῶς·

— Τί σημαίνει, ἀνέκραξε, κύριε. . . τὸ δακτυλίδιον τοῦτο;

— Μὴ ταράττεσθε, Κ. βαρόνε, ἀπεκρίθη ὁ Φρεδερίκος ἀταράχος καὶ εἰρηνικῶς. Τὸ δακτυλίδιον τοῦτο σημαίνει ὅτι θέλω τὴν χηρεύουσαν θέσιν· ἰδοὺ!

— Κύριε! . . . τῇ ἀληθείᾳ . . . λανθάνεσθε . . . δὲν ἐπερίμενα. . .

Ὡς εὐκολον νὰ ἐνοήσωμεν, ὁ βαρόνος ἤγνωνε καὶ αὐτὸς τί ἔλεγε. Ἐσιώπησεν ὀλίγον, παρέτριψε διὰ τῆς χειρὸς τὸ μέτωπον, καὶ ἔπειτα προσήλωσεν εἰς τὸν νέον τὰ βλέμματά του ἐξηγοῦντα τοσοῦτον μίσος καὶ τολιούτην ἀπειλήν, ὥστε ἀνέφριξεν ὁ Φρεδερίκος. Ἄλλὰ κατορώσας νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀ-

παραξίαν του, ἀπεκρίθη διὰ βλέμματος πλήρους καταφρονήσεως, καὶ στρέφον ἐντὸς τῶν χειρῶν του τὸν δακτύλιον.

— Θέλω σὰς εἶμαι ἰδίως εὐγνώμων, Κ. ὑπουργέ, εἶπεν, ἂν σπεύσετε νὰ με δώσετε τὸ δίπλωμα. Ἴτην χάριν ταύτην ἀναμένω ἀπὸ τὴν συνήθη καλοσύνην σας.

— Κύριε! ἐπανελάθεν ὁ ὑπουργὸς ἀγωνισθεὶς νὰ φωνῇ ἀτάραχος, δὲν ἐννοῶ ὅποιαν σημασίαν προσάπτετε εἰς τοῦτο τὸ δακτυλίδιον. . .

— Ἐλπίζω, Κ. βαρόνε, ὅτι θὰ με δώσετε τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν ζητῶ. . . καὶ τίποτε ἄλλο. Χρεωστῶ ἐν τοσοῦτῳ νὰ σὰς εἰπῶ, διὰ νὰ προλάβω πᾶν εἶδος ματαίας συζητήσεως, ἀργοπορίας, παρεξηγήσεως κτλ, ὅτι τὸ δακτυλίδιον αὐτὸ εἶναι μικρὸν δείγμα τῶν μέσων τὰ ὅποια ἔχω εἰς χεῖρας. . . ὅτι δὲν εἶμαι μόνος εἰς τὸν κόσμον. . . ὅτι ἔχω φίλους ἰσχυροὺς. . . καὶ δὲν ἀμφισβώλλω ὅτι μετὰ τὴν ἀπλήν καὶ εἰλικρινῆ ταύτην ἐξήγησιν, θὰ εὐχαριστηθῆτε νὰ με κατατάξετε μεταξύ τῶν ἰδικῶν σας.

Ἐνῶ δὲ ἔλεγε ταῦτα ὁ Φρεδερίκος παρετήρει τὸ πρόσωπον τοῦ ὑπουργοῦ ἐντελῶς ἀλλοιωθέν.

— Κύριε, εἶπεν ἐπὶ τέλους οὗτος βιάζων ἐαυτὸν, ἐλπίζω ἐπίσης ὅτι θὰ ζήσωμεν ἐν ἁρμονίᾳ. . . φαίνεται μάλιστα ὅτι ἐκ τούτου θὰ ὠφελήθωμεν καὶ οἱ δύο. Ὅσον διὰ τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν με ζητεῖτε, ἐννοεῖτε ὅτι δὲν με εἶναι ἴσως εὐκολον νὰ προτείνω εἰς τὴν ὑψηλότητά του συμβούλου τὸσῶν νέον. Ἐστὲ ὅμως βέβαιος ὅτι θὰ πράξω ὅτι ἐξήρηται ἀπὸ ἐμέ. Ἐλπίζω ὅτι θὰ ἐπιτύχῃ. . . καὶ ὅτι θὰ σὰς τὸ ἀποδείξω. Ὅθεν παρακαλῶ νὰ σὰς ἰδῶ ἐντὸς ὀλίγου.

Εἶπε καὶ ἠγέρθη· ἄλλ' ὁ Φρεδερίκος ἐξηκολούθησε καθήμενος ἀταράχος.

— Τὸ κατ' ἐμέ, κύριε ὑπουργέ, ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι δύνασθε νὰ με δώσετε ἀμέσως τὸ δίπλωμα.

— Πῶς;

— Ναί. . . περιμένω ἀπὸ σὰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν χάριν. Γνωρίζω τὴν δημῶδη παροιμίαν, τὴν ὁποίαν με συγχωρεῖτε νὰ ἀναφέρω ἐδῶ· « Κάλλιον τὸ σημερινὸν αὐγὸν παρὰ τὴν αὐρινὴν ὄρνιθα, » καὶ διὰ τοῦτο εἶμαι ἀποφασισμένος νὰ μὴ ἐκδῶ ἀπὸ ἐδῶ χωρὶς τὸ δίπλωμά μου.

— Κύριε!

— Ναί, φίλτατέ μου βαρόνε! ἐπανελάθεν ὁ Φρεδερίκος ἀναπεσὼν εἰς τὸ θρανίον καὶ σταυρώσας τοὺς πόδας· ἐλπίζω εἰς τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν συγκατάβασίν σας.

Εἶναι δύσκολον νὰ περιγράψωμεν τὴν μανίαν τοῦ ὑπουργοῦ, καὶ τὰ αἰσθητάματα τοῦ μίσους, τῆς ἀγανακτήσεως καὶ τῆς λύσεως ἅτινα ἐξωγραφοῦντο ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὸ πρόσωπόν του.

— Βλέπω, φίλε μου, ἐπιθύρισε τέλος πάντων μὲ φωνὴν βραγχῶδη, ὅτι καλὰ προδιέθεσες τὸ σχέδιόν σου. Ἐστῶ! . . . ἀλλ' ἴσως δὲν πραιδες τὰ παρῆρτομένα. Ἦρθεῖσαι σήμερον ἀπὸ τὴν θέσιν σου·

καθεὶς με τὴν ἀράδα του. Τῶρα ἀς τελειώσωμεν τὸ γοργὸν καὶ χάριν ἔχει.

— Καὶ ἐγὼ τῆς αὐτῆς γνώμης εἶμαι, εἶπεν ὁ Φρεδερίκος.

Ὁ δὲ ὑπουργὸς ἐσήμανε πολυκρότως τὸν κῶδωνα. — Βερνέλ!

— Κύριε βαρόνε! ἀπεκρίθη ἐλθὼν ὁ γραμματεὺς. — Σφράγιστε τὸ δίπλωμα τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν ἡγεμονικῶν κτημάτων τὸ ὅποιον σ' ἐδῶκα χθές τὸ ἐσπέρας, ἀφοῦ γεμίσης τὰ κενὰ μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ βαρόνου Κ. Φρεδερίκου Νεύβεργ. . . Εὐθύς, καὶ φέρετέ το.

Καὶ μετὰ μικρὸν ἐπανῆλθεν ὁ Βερνέλ κομίζων τὸ δίπλωμα, τὸ ὅποιον ὑπογράφας ὁ ὑπουργὸς, ἐνεχείρισε χαριέντως πρὸς τὸν Φρεδερίκον.

— Κ. βαρόνε, εἶπεν ὁ νέος, εὐγνωμῶν πρὸς ὑμᾶς εἰς ἄκρον. Θὰ πράξω πάντα τὰ δυνατὰ εἰς ὠφέλειαν τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ὑψηλοτάτου, καὶ παρακαλῶ νὰ τὸν διαβεβαιώσετε περὶ τῆς ἀφοσιώσεώς μου. Διὰ δὲ τὰ πρὸς ὑμᾶς αἰσθητάματά μου, Κ. βαρόνε, εἶναι περιττὸν νὰ ὁμιλήσω· σὰς παρακαλῶ μόνον νὰ πιστεύετε εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην μου.

— Κάλλιστα, Κ. βαρόνε, κάλλιστα! Χαίρω βλέπων τὴν καλὴν σας διάθεσιν καὶ βεβαιωθῆτε ὅτι τοιαύτην ἔχω καὶ ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς.

Ὁ Φρεδερίκος ἐχαιρέτισεν εὐτεδέαστως καὶ δευτέραν φοράν, καὶ ἀναχωρῶν προπεμπθὴς μέχρι τῆς κλίμακος ὑπὸ τοῦ γραμματέως κύπτοντος ἐδαφιαίως τὴν κεφαλὴν.

Ἐξελθὼν δὲ τῆς οἰκίας τοῦ ὑπουργοῦ δὲν ἐλησμόνησε τὰς ὁδηγίας του· ἐδραμεν εἰς τὸ παλάτιον τοῦ πρίγκηπος, καὶ ἀνήγγειλε πρὸς τὸν ἰδιαιτέρον γραμματέα ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ τὸν ἰδῇ ὁ βαρόνος Φρεδερίκος Νεύβεργ, σύμβουλος καὶ ἐπιθεωρητῆς τῶν ἡγεμονικῶν κτημάτων.

Καὶ ὁ μὲν ἰδιαιτέρος γραμματεὺς ἐφάνη ἐκστατικός, ἀλλὰ τὸν ὑπεδέχθη εὐπροσηγόρως· ὁ δὲ Φρεδερίκος παρουσίασε τὸ δίπλωμά του, τὸ ὅποιον παρατηρήσας ὁ γραμματεὺς ἐπέστρεψεν εἰς αὐτόν.

— Ἐσπεύσα, Κύριε, εἶπεν ὁ Φρεδερίκος, νὰ ἐλθῶ νὰ σὰς προσφέρω προσωπικῶς τὸ σέβας μου, καὶ νὰ σὰς διαβεβαιώσω περὶ τοῦ ζήλου τῶν ὁποίων θέλω καταβάλῃ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ χρέους μου. Οἱ ἀγῶνες μου θέλουν βεβαίως ἀνταποκριθῆ εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην τὴν ὁποίαν αἰσθάνομαι διὰ τὸ δοθῆν μοι δείγμα εὐνοίας. Εἶμαι δὲ ἀνυπόμονος νὰ θέσω πρὸ τῶν ποδῶν τῆς ὑψηλότητός σου τὸν φόρον τῶν εὐχαριστήσεων καὶ τὴν ἀφοσίωσιν μου συναμα. Παρακαλῶ λοιπὸν νὰ με σημειώσετε, ἂν εὐαρεστήσῃ, εἰς τὸν κατάλογον τῶν μελλόντων νὰ καρουσιασθῶν τὸ ἐσπέρας τοῦ Σαββάτου.

— Μὴ ἀμφισβώλλετε, Κ. βαρόνε, ὅτι θὰ σὰς σημειώσω· καὶ σὰς βεβαίω ἀπὸ τοῦδε ὅτι ἡ ὑψηλότης σου θὰ εὐχαριστηθῇ διὰ τὴν προθυμίαν σας.

Ἄλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ γραμματεὺς ἐφαίνετο εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸ ἦθος καὶ τοὺς τρόπους τοῦ Φρεδερίκου· ὥστε ὅτε ἠβέλησε νὰ ἀναχωρήσῃ ὁ νέος βαρόνος τὸν προέπεμψε μόνος μετὰ πολλῆς εὐγενείας

δι' ἃ καὶ ἐθαύμασαν οἱ πολυάριθμοι παρεστῶτες. — Γράψε τὸ ὄνομα καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ βαρῶνου Νεύβεργ, συμβούλου καὶ ἐπιθεωρητοῦ, εἶπεν ὁ γραμματεὺς πρὸς τινα γραφέα.

Καὶ μετὰ ταῦτα ἀποταθεὶς πρὸς τὸν Φρεδερίκον ἐπιχαρίτως εἶπεν·

« Τὸ σάββατον, Κ. βαρῶνε. Ἐν τσοούτω ὁ βαρῶνος Γρότενστειν μείνας μόνος ἔγραψε κατεσκευασμένως τὸ ἐφεξῆς ἐπιστόλιον·

« Ἀμαλία! ὁ διάβολος ἀνέστη καὶ μαινέται. Κρεμάμεθα εἰς τὸ χεῖλος τῆς κολάσεως.

» Ἔχω ἀνάγκη νὰ σὲ ὁμιλήσω. Εἰδοποίησε τὸν Λουδόλφον.

» ΒΑΡΩΝΟΣ Γ. . . »

Καὶ σφραγίσας αὐτὸ τὸ εὑτειλεν εἰς τὴν Κ. Ζάφτ, φίλην προσφιλῆ τοῦ κρίγκηπος.

Καὶ μετὰ ταῦτα ἀνάβας εἰς ὄχημα μετέβη εἰς τὸ παλάτιον. Μόλις δὲ τὸν ἶδεν ὁ ἰδιαιτέρος γραμματεὺς καὶ εἶπε·

— Λοιπὸν, Κ. βαρῶνε, ὠνομάσατε σύμβουλον. Σὰς συγγαίρω. Ναὶ μὲν εἶναι νέος . . . ἀλλ' ἔχει ἀξιόλογον ἦθος.

— Ἀληθινά; ἠρώτησε μειδιάσας ἀλλοκοτῶς ὁ βαρῶνος. Καὶ εἰς ἐμὲ ὁ νέος ἐκεῖνος φαίνεται ἐπιτήδειος . . . πολλὰ ἐπιτηδεῖς! Παρατήρησα ὅτι ἐννοεῖ καλὰ τὰς ὑποθέσεις. Εἶναι ἐπιδεξιότατος . . . καὶ θὰ εὐχαριστηθῶμεν.

Καὶ ὅμως δὲν ἦτο σύμφωνα τὰ λόγια τοῦ πρὸς τὴν διάθεσίν του· διότι μόλις ἐμακρύνθη ὁ γραμματεὺς καὶ ἀφῆκε μυκηθμὸν μανίας. Ἀλλὰ καὶ ὁ Φρεδερίκος δὲν ἦτο πολλὰ ἡσυχος. Συνειδίσας ἀπὸ τίνος νὰ καταβάλλῃ τὰς δυσκολίας διὰ τῶν μαγικῶν περιπέτων του, δυσανεσχέτοις βλέπων ὁποῖας ἀκάνθιας εἶχεν ἡ ἐπιχείρησις εἰς ἣν κατεγίνετο, καὶ ἐφοβεῖτο τὰς συνέπειας. Τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ ὄργη τοῦ ὑπουργοῦ, ὥστε ὁ νέος προσέδλεπεν ὅτι ἤθελεν ἐκτραγῆ φοικώδης θύελλα δυναμένη νὰ τὸν καταποντίσῃ. Ὅθεν ἀπορῶν πὼς νὰ ἀποφύγῃ αὐτὴν, ἀπεράσιε νὰ συμβουλευθῇ τὸν κόμητα Ρόξενάιμ, παρ' ὧ ἔμελλε νὰ γευθῇ τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ἘΞΗΚΟΝΤΑ ἔτη

ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΟΝ ΑἰΩΝΑ Ἱστορίας ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ἔθνους.

ὑπὸ Κωνσταντίνου Παπαρήγοπούλου (*).

—ο—

Κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς δεκάτης ἑκατονταετηρίδος καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἑνδεκάτης, ἡ

(*) Δὲν ἐπαγγελλόμεθα νὰ δώσωμεν πλήρη τὴν Ἱστορίαν τῆς ἐποχῆς ταύτης. Ἐσκιαγραφίσαμεν μᾶλλον ἢ ἐξωγρα-

τοὶ ἐν διαστήματι ἐξῆκοντα περίπου ἐνιαυτῶν, ἡ κυβέρνησις τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους περιῆλθεν ἀλληλοδιαδόχως εἰς χεῖρας τριῶν μεγάλων ἡρώων, τοῦ Νικηφόρου Φωκά, τοῦ Ἰωάννου Τσιμισκῆ καὶ τοῦ Βασιλείου Β', τοῦ Βουλγαροκτόνου, ἐξ ὧν οἱ μὲν δύο πρῶτοι διεξήγαγον τὴν ἀρχὴν ὡς ἐπιτροποὶ καὶ κηδεμόνες τῶν ἀπογόνων τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας, ὁ δὲ τρίτος, ὡς ἄμεσος τῆς δυναστείας ἐκείνης ἀπογόνος· αὕτη δὲ ὑπῆρξεν ἡ λαμπρότερα ἐποχὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ μεσαιῶνος. Τότε, τῶνόντι, ἀνεκτήθησαν ἀπὸ τῶν Ἀράβων ἡ Κρήτη, ἡ Κύπρος, ἡ Συρία· τότε ἐδαμάσθησαν οἱ Βούλγαροι καὶ περιστάλησαν οἱ αὐτοκράτορες τῆς δύσεως· τότε συνεκροτήθησαν στρατοὶ πολυάριθμοι καὶ στόλοι ἰσχυροὶ, οἵτινες, ἀγόμενοι ὑπὸ ἀνδρῶν μεγαλεπήδων, ἀνέδειξαν τὸ Ἑλληνικὸν κράτος καθυπέρτερον παντὸς ἄλλου οὐ μόνον κατὰ τὸν πολιτισμὸν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ὑλικὴν δύναμιν· τότε, ἐνὶ λόγῳ, τσοούτων ἐπαγιάθη ἡ ἐπὶ ὧν τῶν λοιπῶν φυλῶν τῆς Ἀνατολῆς ὑπεροχὴ τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνικότητος, ὥστε, ἂν καὶ ἐπῆλθον εἰς ταῖς ποικίλαις πολιτικαὶ μεταβολαὶ καὶ συμφοραὶ δεινόταται, ἡ ὑπεροχὴ ἐκείνη δὲν ἀνετόραπτη, ἀλλὰ μέχρι τῆς σήμερον ὑφισταμένη παρέχει ἡμῖν τὰς αἰσιωτέρας περὶ τοῦ μέλλοντος ἐλπίδας.

Α'.

Ῥωμανὸς Β', ὁ υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου, ὁ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός αὐτοῦ διαδεχόμενος τὴν ἀρχὴν καὶ βασιλεύσας τριετίαν, ἦτο νεανίας παντάπασιν ἀνοίκειος πρὸς διαχειρίσιν πραγμάτων, καταναλώσας μὲν τὸ βραγὺ τῆς βασιλείας αὐτοῦ διάστημα περὶ κινήσεως καὶ ἄλληλ ἀσωτείας, καταναλωθεὶς δὲ ἀθλίως ὑπὸ τῆς ἀκρασίας ἐκείνης. Ἡ ὅλη κυβέρνησις ἐπετρόπη εἰς τὸν παρακοιμώμενον Ἰωσήφ καὶ εἰς τὴν βασιλίδαν Θεοφανῶ· οἱ δύο οὗτοι ἐπιτροποὶ τῆς ἀρχῆς δὲν ἐστεροῦντο ἐπιτηδεότητος τίνος, ἀλλ' ὅμως τσοούτω μᾶλλον ἀπίθωνον ἦτο ὅτι θέλουσαν ἐξαρκέσει πρὸς τὴν δυσχέρειαν τοῦ ἔργου, ὅσα οἱ λοιποὶ ἀυλικοὶ ἠθέλησαν ν' ἀντιπολιτευθῶσιν εἰς αὐτούς, μάλιστα δὲ οἱ συγκλητικοί, οἵτινες, ὠφελοῦμενοι ἀπὸ τῆς ἀδυναμίας τοῦ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου, εἶχον ἀρχίσει νὰ συγκροτῶσιν ἀριστοκρατίαν τινα ὀπωσοῦν ἰσχυράν. Κατ' εὐτυχίαν ἡ βασιλίς καὶ ὁ πρωμπουργὸς ἐβούλησαν φρόνιμον νὰ προσλάβωσι συμπράκτορας τῆς ἐξουσίας αὐτῶν τοὺς δύο περιφανεῖς στρατηγοὺς, τοὺς κλείσαντας τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου βασιλείας· καὶ ἐπειδὴ μετ' ὀλίγον τὰ κατορθώματα τῶν δύο Φωκάδων, μάλιστα δὲ τοῦ Νικηφόρου, περιεποίησαν αὐτῷ τὴν προεδρείαν τῶν ἐπιτρόπων τῆς ἀρχῆς, ἡ κυβέρνησις τοῦ ἀνδρός ἐκείνου δύναται νὰ

ῆσασιν τοὺς χαρακτηρας καὶ καταγράψωμεν μᾶλλον ἢ περιεγράψωμεν τὰ γεγονότα. Ἀλλ' ὅμως τὸ δοκίμιον τοῦτο, καὶ οὕτως ἔχον, ἀρκεῖ ἴσως ἵνα δώσῃ ἐννοίαν τινὰ τῶν χρόνων ἐκείνων, ἀκριβεστέραν τῆς συνήθως παρ' ἡμῖν ἐπικρατούσης.

θεωρηθῆ ὡς ἀρξαμένη ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ πρώτου ἔτους τῆς τοῦ Ῥωμανοῦ Β' βασιλείας.

Κατ' αὐτὸ δὲ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, τὸ 960, ἐγένετο καὶ τὸ πρῶτον μέγα ἐπιχείρημα τοῦ Νικηφόρου Φωκά, τὸ ἐπαγαγὸν τὴν ἀνάκτησιν τῆς Κρήτης καὶ τὴν παλινώρθωσιν τῆς Ἑλληνικῆς σημαίας καὶ ἐθνικότητος ἐν τῇ ἀξιολόγῳ ἐκείνῃ νήσῳ.

Κρήτη, ἡ μεγίστη τῶν ἑπτὰ μεγάλων νήτων τῆς μεσογείου θαλάσσης, καὶ ἡ νοτιοτάτη τῶν τῆς Εὐρώπης χωρῶν, πλάτος μὲν ἔχει τὸ πολὺ 9 γεωγραφικῶν μιλίων, μήκος δὲ τετραπλάσιον σχεδόν· σχηματίζει δὲ μετὰ τῆς Πελοποννήσου, τῆς Ῥόδου καὶ τῆς μικρᾶς Ἀσίας τὸ τετράπυλον τεῖχος, τὸ φράσσον πρὸς νότον τὴν λαμπρὰν ἐκείνην πολυνησίαν, ἣ τις μετὰ τῶν ἔθνων καὶ ἔθων, ἐπὶ τῆς Εὐρώπης καὶ ἐπὶ τῆς Ἀσίας παραλίων ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν καὶ μέχρι τῆς σήμερον ὑπάρχει κτῆμα τῆς ἐλληνικῆς ἐθνικότητος. Ἡ Κρήτη δὲν ἐπρωταγωνίστησε μὲν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ, ἀλλὰ στενωῶς διετέλεσε συνδεδεμένη μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ πλείστον ἐπενήργησεν εἰς τὴν τύχην αὐτῆς. Οἱ πολυθύλλητοι τῆς Σπάρτης θεσμοὶ μετεβίβασθησαν εἰς αὐτὴν ὁμολογουμένως ἀπὸ τῆς Κρήτης· οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἐβούλευσαν μάλιστα ἅπαντας τοὺς θεοὺς ὡς ὁμογενεῖς αὐτῶν. Ἔναι ἄρα γε ἀνάγκη νὰ ἀνακαλέσωμεν εἰς τὴν μνήμην Ἑλλήνων ἀναγνωστων τὸν Μίνωα καὶ τὸν Ῥαδάμανθυ, τοὺς μεγάλους νομοθέτας· Ἰδομενεά καὶ Μιριόνην, τοὺς ἐν τῇ Ἰλιάδι ὑμνηθέντας συμμάχους τοῦ Ἀγαμέμνονος, τὸν Τεῦκρον, τὸν Δάρδανον, τὸν Μίλητον, τὸν Σαρπηδόνα, τὸν Στάφυλον, ἠρώας πολυκρότους ἐν τῇ μυθολογικῇ ἱστορίᾳ διὰ τὰς ἀποικίας τὰς ὁποῖας ἠγάγον εἰς Σικελίαν, εἰς Δαρδαλίαν, εἰς Μίλητον, εἰς Μαγνησίαν, εἰς Χίον, εἰς Πεπάρθηον καὶ εἰς Ξάνθον; Ἀλλὰ ἐτίμησαν τὴν Κρήτην καὶ συνέδεσαν αὐτὴν μετὰ τῆς ἠθικῆς, διανοητικῆς καὶ τεχνικῆς διαμορφώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἄνδρες ἀνήκοντες εἰς τὴν πραγματικώτερον ἱστορίαν Μόωας, εἰς τῶν ἑπτὰ σοφῶν Ἐπιμενίδης, εἰς τῶν μεγίστων φιλοσόφων Ἠρακλείδης, ὁ συγγράψας τὴν ἱστορίαν τῶν ἐλληνικῶν πόλεων Πυρήγιος, ὁ ἐφευρέτης τοῦ ἀπ' αὐτοῦ ὀνομασθέντος χοροῦ καὶ ῥυθμοῦ Χρηόθεμος, ὁ πρῶτος ἐν πανηγυρικῇ ἐσθῆτι ἄσας παιῆνα τῷ Φοῖβῳ Κτησεύῳ, ὁ ἀρχιτέκτων τοῦ ἐν Ἐφέσῳ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος Ἄριστομένης, ὅστις, ἕνεκα 100 ὑπ' αὐτοῦ φονευθέντων πολεμίων, πρῶτος ἐτέλεσε τῷ Ἄρει τὴν τῶν ἑκατομμυρίων ἐορτήν· οἱ γλύπται Χειρίσοφος καὶ Ἀριστοκλής Ζήνων, ὁ ἀγαπητὸς χορευτὴς τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου Φιλωνίδης, ὁ ταχυδρόμος τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἀφ' ἧς δ' ἐποχῆς οἱ Κρήτες ἐδέχθησαν διὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου τὸν χριστιανισμὸν, πολυάριθμοι ἐπίσκοποι καὶ μάρτυρες ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ τῶν μαρτυρολογίων ἀναφερόμενοι καὶ τιμώμενοι, ἀνέδειξαν τὴν χώραν ἐκείνην μίαν τῶν πρωτοτόκων καὶ εὐφορωτέρων θυγατέρων τοῦ νέου βησσαύματος.

Οἱ κάτοικοι τῆς Κρήτης διεκρίθησαν αἰετοὶ διὰ τὸ μάχιμον αὐτῶν ἦθος καὶ πνεῦμα, καὶ ἡ κρητικὴ παράταξις ὑπῆρξεν ὀνομαστὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς πολεμικῆς τῶν ἀρχαίων τέχνης. Καὶ τοι δὲ πολλάκις πρὸς ἀλλήλους στασιάζοντες καὶ διχονοοῦντες, ἠνώνωντο προθυμότερα ἅμα ἐπελθόντος ἐξῶθεν πολεμίου, ἢ δ' ἔνωσις αὐτῆ καὶ ἡ λήθη ὄλων τῶν ἐμφυλίων διενέξεων καὶ παθῶν ἐφερε τὸ χαριέστατον τοῦ Συγκρητισμοῦ ὄνομα. Ἐκ τῶν ἐμφυλίων αὐτῶν πολέμων ἐξ ἄλλοις εἶναι ἀξιωματικῶς πρῶτος ὁ τῶν Κνωσσιῶν, οἵτινες καθυπέταξαν ἅπανσαν σχεδὸν τὴν νῆσον εἰς τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν, πλην τῆς Λύκτου, ἥτις, ἀντιστάσα, κατεστράφη ὑπ' αὐτῶν ἄρδην. Τὸν δεύτερον μεταξὺ Κνωσσιῶν καὶ Γορτυνίων πόλεμον συνδιήλαξεν ὁ Ῥωμαῖος ὑπατος Μουνικίος, ἀλλ' ἐπὶ μικρὸν μόνον, διότι μετὰ παρέλευσιν ἐξ μνηῶν ὁ πόλεμος ἐπανέληθη ὑπὲρ ποτε δεινότερος. Τὸν τέταρτον καὶ πέμπτον συνεδίβασαν πρῶτως Ἕλληνας, τὸν μὲν ὁ Σπαρτιάτης Χαριμίδας, τὸν δὲ Ἀθηναῖοι. Τὸν ἕκτον πόλεμον διεξήγαγον οἱ Κνωσσιοὶ καὶ οἱ Γορτύνιοι, συμμαχῆσαντες ἵνα καταστρέψωσι τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως Ῥαύκου. Ἐξ δὲ ἐπίσης ἐξωτερικῶν πολέμων τῶν Κρητῶν μνημονεύει ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ ἱστορία· οἱ δύο πρῶτοι, κατὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Σικελῶν, ἀνάγονται εἰς τὴν μυθολογικὴν τοῦ Μίνωος ἐποχὴν. Ἐπὶ τρίτον, πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας διεξαχθέντος, ἡγμαλωτεύθη καὶ ἐθανάτωθη ὁ Ἐπιμενίδης· καὶ κατὰ τῆς Ῥόδου δ' ἐπολέμησαν οἱ Κρήτες· ἀλλὰ τίνας ἔσχον τοὺς ἀντιπάλους εἰς δύο ἄλλους πολέμους, ἀναφερομένους ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, ἀδύλων. Βραδύτερον, ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων, ἀγωνισθέντων κατ' ἀλλήλων τῶν δύο ἐγγόνων τοῦ βασιλέως τῆς Συρίας Ἀντιόχου, οἱ Κρήτες ἐτάχθησαν μετὰ τοῦ γεννητοῦ Δημητρίου κατὰ τοῦ ἐκτεθελυμένου Ἀλεξάνδρου. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἐπειδὴ ἐπὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν κατὰ Μιθριδάτου πολέμων, οἱ Κρήτες συνεμάχησαν μετὰ τούτου, ἐπῆλθε μετὰ τὴν νίκην Ἀντωνίου, ὁ τοῦ μετέπειτα τὴν Τριανδρίαν ἄρξαντος πάππος, ὅστις τοσαύτην εἶχε τὴν πεποιθησιν περὶ τῆς νίκης αὐτοῦ, ὥστε ἐπλήρωσε ναὺς πολλὰς ἄλυσων διὰ τοὺς αἰχμαλώτους· ἀλλ' οἱ Κρήτες ἐνέπαιζαν πικρῶς τὴν ὑπεροψίαν ἐκείνην, καθότι, κατατροπώσαντες τὸν στόλον αὐτοῦ, ἐπανῆλθον οἰκοῖ ἐν θριάμβῳ, φέροντες κρεμασμένους εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν πλοίων αὐτῶν τοὺς αἰχμαλωτευθέντας Ῥωμαίους. Ὁ Μέτελλος ὕστερον ἐδήλωσεν ἀπηνῶς ἅπανσαν τὴν νῆσον, τὴν Κνωσσίαν, τὴν Ἐρυθρῆσαν, Κυθωνίαν, τὴν μητέρα τῶν πόλεων, καὶ τσοούτων ἀνηλεῶς προσνήχθη πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους, ὥστε οἱ πλείστοι ἐθανάτωσαν ἑαυτοὺς φαρμάκῳ, οἱ δὲ λοιποὶ προστίμησαν νὰ παραδοῦσιν εἰς τὸν Πομπήιον Ἐντευθεν ὁ Μέτελλος οὐδένα ἄλλον ἀπὸ τῆς νίκης ἐπορίστη καρπὸν εἰμὴ τὸν θριάμβον καὶ τὸ τοῦ Κρητικοῦ ἐπωνύμιον, τὸ ὅποιον ὅμως ἀπὸ αὐτοῦ ἤδη εἶχε προσλάβει καὶ ὁ ἠττηθεὶς Ἀντώνιος. Οἱ Ῥωμαῖοι ἐπεψαν εἰς Κρήτην ἀποικίαν ἵνα διασώσωσι τὸ κτῆμα ἐκεῖνο, καὶ ἡ μὲν Κνωσσοὺς κα-

τέστη καθέδρα τοῦ Ῥωμαίου διοικητοῦ, τὸ δὲ ἄξιωμα τοῦτο ἐπετράπη εἰς τὸν Βροῦτον μετὰ τὸν τοῦ Καίσαρος θάνατον. Ὁ Ἀντώνιος ἠθέλησε νὰ ἀποδώσῃ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς Κρήτας, τοὺς ὑποπάρχου αὐτοῦ κατὰ πρῶτον πολεμηθέντας· ἔπειτα ὅμως, ἀντὶ νὰ πράξῃ τοῦτο, ἐδωρήσατο ἐξ ἐναντίας τὴν νήσον, ὁμοῦ μετὰ τὴν Φοινίκην, τὴν Παλαιστίνην, τὴν Συρίαν, καὶ τὴν Κέρκυραν, εἰς τὰ ἀπὸ τῆς Κλεοπάτρας τέκνα αὐτοῦ. Ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς αυτοκρατορίας ἡ Κρήτη διετέλεσε μία τῶν αὐτοτελῶν τοῦ ἄχανοῦς ἐκείνου κράτους ἐπαρχιῶν γενουμένης δὲ τῆς ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου διαίρεσως τοῦ κράτους, ὑπήχθη εἰς τὴν Ἰλλυρικὴν ὑπαρχίαν· ἔπειτα τμηθείσης, ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, εἰς δύο τῆς ὑπαρχίας ἐκείνης, ἡ Κρήτη, καθὼς περιληφθεῖσα μετὰ τῆς κυρίως Ἑλλάδος, τῆς Θεσσαλίας, τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Μακεδονίας, εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἰλλυρίαν, ἀπετέλεσε μέρος τοῦ ἀνατολικοῦ κράτους, μέχρι οὐ ἐπὶ Μιχαῆλ τοῦ Τραυλοῦ, τῷ 827, οἱ ἀπὸ τῆς 7ης ἑκατονταετηρίδος ἀρχάμενοι τῶν κατὰ τῆς νήσου ἐκείνης ἐπιδρομῶν Ἀραβες κατάρθρωσαν νὰ γίνωσι καθ' ὄλοκληρίαν αὐτῆς κύριοι καὶ νὰ παγιώσωσι τὸ ἐν αὐτῇ κράτος διὰ τῆς κατασκευῆς ὄχυροῦ φρουρίου, τοῦ Χάνδακος ἢ τῆς Κανδίας.

Ἐν ἔτει 960 κατὰ τὸ ὅποιον ἐγένετο ἡ μεγάλη τοῦ Νικηφόρου Φωκά ἐκστρατεία πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Κρήτης, ἡ νήσος αὕτη διτέλει πρὸ 133 ἑνιαυτῶν ὑπὸ τὴν ἀραβικὴν κυριαρχίαν. Ἡ παράτασις τῆς κυριαρχίας ταύτης ἤθελεν ἐπιφέρει πληθύνειαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐθνικότητα· οἱ πλεῖστοι τῶν Κρητῶν εἶχον ἀναγκασθῆ νὰ ἀσπασθῶσι τὸν Μωαμεθανισμόν· διότι, ἄξιον τοῦτο σημειώσω, ἡ πρώτη ἐποχὴ τῆς μεταξὺ τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ μωαμεθανισμοῦ πάλης, ἦτοι ἡ ἀραβικὴ ἐποχὴ, διέφευγε οὐσιωδῶς τῆς δευτέρας, ἦτοι τῆς τουρκικῆς· ὁ ἀραβικὸς ἀγὼν ἦτο ἀγὼν ἐξόχως θρησκευτικὸς· ὁ τουρκικὸς ἐξ ἐναντίας ἦτο πολιτικὸς μᾶλλον. Ἐντεῦθεν ἐνῶ ἡ τουρκικὴ κυριαρχία, καθὼς πολιτικὴ κυρίως καὶ ὄχι θρησκευτικὴ, δὲν συνεπήγαγε τὴν βίαιαν τοῦ μωαμεθανικοῦ θρησκευματοῦ ἐμφύτευσιν, ἡ ἀραβικὴ ἐξ ἐναντίας ἐδορυφροεῖτο ἀείποτε σχεδὸν ὑπὸ τῆς δεινῆς ταύτης συμφορᾶς. Οἱ Ἀραβες ὁμοίως τὸς μαχητὰς ἐκείνους, οἵτινες, μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὴν πληγὴν ἣν δύνανται νὰ ἐπαγάγῃ τὸ παρ' αὐτῶν σφενδονιζόμενοι βέλος, δηλητηριάξουσι τὸ βέλος ἵνα καταστήσωσι τὴν πληγὴν θανάσιμον. Οὕτως ἐπράξαν καὶ ἐν Κρήτῃ· δὲν ἠρέσθησαν νὰ χειρώσωσι τὴν νήσον, ἀλλὰ συνεπήγαγον καὶ τὸ δηλητηρίον τοῦ μωαμεθανισμοῦ, τὸ ὅποιον ἠδύνατο νὰ θανατώσῃ διὰ παντός τὴν αὐτοῦ Ἑλληνικὴν ἐθνικότητα.

Καὶ ἡ στέρησις ἀξιολόγου τοῦ Ἑλληνισμοῦ μοίρας, ὀλεθρία καθ' ἑαυτὴν, δὲν ἦτο τὸ μόνον δυστύχημα τὸ ὅποιον ἐπήνεγκεν ἡ ἐν Κρήτῃ ἀραβικὴ κυριαρχία. Ὁ ἄρχων τῆς νήσου ταύτης κρατεῖ τὰς κλεῖς τῆς μεγάλης τοῦ Αἰγαίου πελάγους πύλης. Οἱ Ἀραβες τῆς Κρήτης, ἔχοντες πρόχειρον τὴν ἀπὸ

τῶν ἐν Ἀσίᾳ, ἐν Ἀφρικῇ καὶ ἐν Ἰσπανίᾳ ὁμογενῶν ἐπικουρίαν, κατέστησαν τὴν νήσον ληστήριον μέγα, ἀδιαλείπτως μὲν ἀπὸ αὐτοῦ ἐφορμῶντες κατὰ τῶν ἑλληνικῶν νήσων καὶ παραλίω, ἀσφαλῶς δὲ συγκομίζοντες ἐν αὐτῷ τοὺς καρποὺς τῆς λεηλασίας αὐτῶν. Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει μοναρχία ἠσθάνθη πρῶτως τὴν ἀπαραίτητον ἀνάγκην νὰ παύσῃ τὸ διπλοῦν τοῦτον κακόν· καὶ τοῖς δὲ περιεσπασμένη ὑποπαικίον καὶ πολυαριθμῶν ἄλλων κινδύνων, ἐπεχείρησεν ἐκ διαλειμμάτων τὴν ἀνάκτησιν τῆς νήσου. Πρῶτος ὁ Μιχαῆλ ὁ Τραυλὸς ἐξαπέστειλεν ἐπὶ τοῦτω στόλον καὶ στρατὸν ἀξιολόγον· ἔπειτα ἐγένετο ἐπὶ Θεοδώρας νῆα ἐκστρατείας, καὶ ἐπὶ Λέοντος δὲ τοῦ σοφοῦ καὶ ἐπὶ Κωνσταντίνου ἐσχάτως ἐπαυελήθησαν αἱ ἀπόπειραι· ἀλλὰ ματαίως. Ὡστε ἄπορον δὲν εἶναι, ὅτι, ὅτε ἐν ἔτει 960 ὁ Νικηφόρος Φωκάς προέτεινε εἰς τὸ συμβούλιον τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐπιχειρήσῃ νῆαν κατὰ τῆς Κρήτης ἐκστρατείαν, ἅπαντες οἱ αὐλικοὶ καὶ ἰδίως οἱ συγκλητικοὶ ἀντέστησαν, ἀνακαλοῦντες τὰς προτέρας ἀποστολάς καὶ παριστῶντες τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως τῶν πολεμίων, οἵτινες, ὄντες ἐμπροσθοφυλάκες οὕτως εἰπεῖν τῶν Ἀραβῶν τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἰσπανίας, ἐλάβανον ἀδιαλείπτως παρ' αὐτῶν ἐπικουρίας. Κατ' εὐτυχίαν ἡ πρότασις τοῦ Νικηφόρου ὑπεσθηρήθη ὑπὸ τοῦ παρακοιμωμένου Ἰωσήφ, εἴτε διότι οὗτος ἐνόησεν ὅτι ὁ Νικηφόρος δὲν ὡμοιάζει τοὺς προαποσταλέντας στρατηγούς, εἴτε διότι ἁσμένως ἐπελήθη τῆς ἀφορμῆς τοῦ νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τῆς πρωτεύουσας τὸν ἄνδρα ἐκείνον, ἵνα ἐλευθερώτερον ἐξασκῇ τὰ τῆς ὑπερτάτης ἀρχῆς.

Τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως ἣν συνεκρότησεν ὁ Νικηφόρος καὶ ἡ ταχύτης μετ' ἧς συνετελέσθη ἡ παρασκευὴ, μαρτυροῦσι τὴν τε θαψίλειαν τῶν πόρων τοῦ κράτους ἐκείνου καὶ τὸν ἄριστον διοικητικὸν καὶ στρατιωτικὸν αὐτοῦ ὄργανισμὸν. Ὁ στόλος συνέκειτο ἐκ 1000 δρομώνων καὶ 2000 χελανδίων ἢ καμφυλίδων, ἐν ὅλοις ἐκ 3000 πολεμικῶν πλοίων, ἔτι δὲ καὶ ἐκ 1307 φορτηγῶν. Ἐκ τῶν πολεμικῶν πολλὰ ἦσαν πυρπολικά· τὰ δὲ φορτηγὰ ἐκόμιζον οὐ μόνον τροφὰς, ἀλλὰ καὶ πολιορκητικὰς μηχανὰς παντός εἶδους. Ὁ στόλος οὗτος, ἐκτὸς τῶν ἑρετῶν καὶ ναυτῶν, ἔφερε στρατὸν 100,000 περίπου ἀνδρῶν, στρατολογηθέντων ἐν Θράκῃ, ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἐν Ἀσίᾳ. Ἐξέπλευσε δὲ ὁ Νικηφόρος κατὰ μῆνα Ἰουλίον 960· ὥστε, ἐπειδὴ ὁ Κωνσταντίνος ἀπέθανε τῇ 15 Νοεμβρίου 959, ἡ δ' ἐκστρατεία δὲν ἀπερασίθη εἰμὴ μετὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάβασιν τοῦ Ῥωμανοῦ, καὶ μετὰ τινὰς δισταγμούς, ἡ ὅλη ἐκείνη δυνάμις παρεσκευάσθη τὸ πολὺ ἐντός 6 ἢ 7 μηνῶν.

Ὁ Νικηφόρος, ἐκπλεύσας ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, ἐπορεύθη τὸ πρῶτον εἰς Πύλον τῆς Λυδίας, μικρὸν πρὸς μεσημβρίαν τῆς Ἐφέσου κειμένην, ὅπου ἐμελλε νὰ ἀθροισθῇ ἅπας ὁ στόλος. Προπέμφας δ' ἐν τῷ μεταξύ εἰς τὰ παράλια τῆς Κρήτης ἑλαφρά τινα πλοῖα, ἵνα πληροφορηθῇ τὰ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς νήσου, ἔμαθε τῶντοις ὅτι ἡ ἀγγελία τῆς ἀ-

ναχωρήσεώς του εἶχε φθάσει εἰς Κρήτην καὶ εἶχε προξενήσει πολὺν θόρυβον καὶ φόβον. Ὅθεν ἄθροισθεῖσι ἤδη περὶ αὐτὸν τῆς ὄλης δυνάμεως, διαπλέει μετὰ σπουδῆς τὰς Σποράδας καὶ προσπελάζει εἰς τὴν νήσον, οὐ μακρὰν τῆς πρωτεύουσας. Ὁ ἐχθρὸς ἦτο παρατεταγμένος εἰς τινὰ ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀπόστασιν, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησε ν' ἀντισταθῇ εἰς τὴν ἀπόστασιν, τὴν γενομένην μετὰ εὐκολίας καὶ τάξεως ἧτις κατέπληξε τοὺς Ἀραβας. Ἐκαστον πλοῖον εἶχε τὴν γέφυραν αὐτοῦ, προσελθόντων δὲ τῶν πλοίων εἰς τὴν ξηρὰν, κατέπεσον ἐν τῷ ἅμῃ αἱ γέφυραι, καὶ τὰ στρατεύματα ἀπεσπείσθησαν ἐν ἄκαρπῃ. Ὁ Νικηφόρος διαίρετας ἀμέσως τὸν στρατὸν εἰς τρία σώματα, ἐπέβηται, προπορευομένου τοῦ τιμίου σταυροῦ, κατὰ τῶν πολεμίων, οἵτινες δὲν ἐδυνήθησαν ν' ἀντίξωσιν εἰς τὴν ἐφοδὸν αὐτοῦ. Ἡ τροπὴ ὑπῆρξεν ὀλοσχερῆς, ἡ δ' ἐπελοῦσα σφαγὴ δεινοτάτη. Οἱ νικηταὶ ὄρμησαν ἀμελλητί κατὰ τῆς Ἀραβικῆς πρωτεύουσας, τῆς Κανδίας, τὴν ὅποιαν ἀπέκλεισαν ἀπὸ ξηρᾶς καὶ ἀπὸ θαλάσσης· συγχρόνως ὁ Νικηφόρος δὲν ἔπαυσεν ἐκπέμψαν διάφορα τὸ ἀποσπάσματα ἐπιτετραμμένα τὴν κατὰ μικρὸν ἄλωσιν τῶν ἐπιλοιπῶν τῆς νήσου φρουρίων καὶ πύργων· ὥστε, ἐν τῷ διαστήματι τῆς πολιορκίας τῆς πρωτεύουσας, ἐκκυριεύθη ἅπασα σχεδὸν ἡ λοιπὴ χώρα. Διηκούλυον δὲ τὸ ἔργον τοῦτο ἡ προθυμία μετὰ τὴν ὅποιαν οἱ ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Κρητῶν συνέτρεχον τοὺς ἀγῶνας τῶν ἐλευθερωτῶν αὐτῶν.

Ἐν τούτοις οἱ ἐν τῇ πρωτεύουτῃ ἀποκεκλεισμένοι Ἀραβες ἐτήτησαν ἐπικουρίαν ἀπὸ Ἰσπανίας καὶ Ἀφρικῆς· ἀλλ' οἱ καλίφαι τῆς μεσημβρίας καὶ τῆς δύσεως, πληροφορηθέντες τὴν τε δύναμιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ στόλου καὶ τὴν τοῦ ἡγεμόνος αὐτοῦ δεξιότητα, ἐγκατέλιπον τοὺς Κρητὰς εἰς τὴν τύχην αὐτῶν.

Ἡ πόλις ἐφαίνετο ἀπόρητος, διότι ἔκειτο ἐπὶ βράχου δυσπροσίτου καὶ ἦτο ἀσφαλῶς μὲν θεωρητικῶς διὰ τειχῶν μεγάλων, διὰ διπλῆς δὲ περιεζωσμένη καὶ βαθειᾶς τάφρου· ἦεν ὁ Νικηφόρος, ὄχυνσας τὸ στρατόπεδον καὶ ἐπιμελῶς διακόψας πᾶσαν τῶν πολιορκουμένων πρὸς τὴν ἐξω συγκοινωνίαν, προέθετο κυρίως νὰ ἐπιτύχῃ τὴν παράδοσιν διὰ τῆς πεινῆς. Τῶντοις δὲ τὸ αἰφνιδίον τῆς ἐφόδου οἱ Ἀραβες δὲν εἶχον προφάσει νὰ συλλέξωσιν ἐν τῷ φρουρίῳ πολλὴν προμήθειαν τροφῶν, ὥστε μετ' οὐ πολὺ ἤρχισαν νὰ αἰσθάνωνται τὴν ἔλλειψιν αὐτῶν· πολυαριθμὸς Ἀραβικὸς στρατός, ἐπελθὼν ἀπὸ τῶν ἐνδοτέρων τῆς νήσου, ἵνα διαλύσῃ τὴν πολιορκίαν, ἠττήθη ὑπὸ τοῦ Νικηφόρου κατὰ κράτος· καὶ εἶχον μὲν καταναλωθῆ τὰ τρόφιμα ἅσα μετ' ἑαυτοῦ ἐκόμισεν ὁ ἑλληνικὸς στρατός, ἡ δ' ἐντεῦθεν ἐπελοῦσα ἔλλειψις καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ χειμῶνος κακουχία παρήγαγον ἐπὶ τινὰ χρόνον ἀθυμίαν τινὰ ἐν τῷ στρατοπέδῳ· ἀλλ' ἡ καρτερία τοῦ Νικηφόρου καὶ ἡ πεθαρχία εἰς ἣν συνείθησαν τὰ τάγματα αὐτοῦ κατίσχυσαν τῆς δυσχερείας ταύτης, ἡ δὲ προθυμία μετ' ἧς ὁ παρακοιμῶμενος Ἰωσήφ ἐπέμψε νῆαν καὶ ἄσθρον προμήθειαν σίτου καὶ κριθῆς, ἔφευγε αὐτοὺς τὴν θαψίλειαν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατόν.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ Μαΐου μηνὸς τοῦ 961 ἔτους, ἡ Κανδία ἦτο ἤδη ἀποκεκλεισμένη ἐπὶ 7 περίπου μῆνας· τελευταῖον ὁ Νικηφόρος ἐπληροφόρηθη ἀπὸ αὐτομόλων, ὅτι πλείστοι τῶν κατοίκων εἶχον ἀποθάνει ἀπὸ τῆς πείνης· ὅτι οἱ λοιποὶ, περιελθόντες εἰς ἐσγάτην ἀτονίαν, δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀντίξωσιν εἰς ἀγῶνα κρίσιμον· ἀλλ' ὅτι προέκρινον νὰ ἀποθάνωσι μᾶλλον ἢ νὰ παραδοθῶσιν· ὅθεν ἀπεράσισε τελευταῖον νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐφοδὸν. Τῇ 7 Μαΐου, ἅμῃ ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, τὰ στρατεύματα παρεσκευάσθησαν ὡς ἐπὶ μάχην· αἱ τάφροι ἐπληρώθησαν αἱ μηχαναί, πλησιάσασαι εἰς τὸ τεῖχος, κατέκλυσαν τὴν πόλιν διὰ πυρίνου ὕετοῦ· αἱ βελοστάσεις κατεσφενδόνισαν ἐπ' αὐτῆς λίθους καὶ ἀκόντια· τὰ τεῖχη, ὑποσκαφέντα, κατέπεσον πολλὰ· οἱ Ἀραβες, ὄχρη καὶ κατεσκληρωτοί, προσέρονται ἐπὶ τὸ ῥῆγμα δίκην φασμάτων μᾶλλον ἢ ἐμβίων ὄντων, ἀλλ' οἱ μὲν πίπτουσι μαχόμενοι, οἱ δὲ εὐχερῶς ἀποκρούονται ὑπὸ τῶν πλημμυρητάντων ἤδη εἰς τὴν πόλιν Ἑλλήνων. Ὁ Νικηφόρος ἠγωνίσθη τότε νὰ καταπαύσῃ τὴν σφαγὴν τῶν παραδιδόμενων, καί, ἐπιφυλάξας τῷ βασιλεῖ τὰ πολυτιμότερα τῶν λαφύρων, ἐπέστρεψεν εἰς τὸν στρατὸν τὴν ἄλλην λεηλασίαν τῆς πόλεως, ἧτις ἔδριβε θησαυρῶν ὑπὸ τῆς πειρατείας συλλεγόντων. Μετὰ δὲ ταῦτα τὰ μὲν τεῖχη κατεδαφίσθησαν· ἕτερον δὲ ἠγέρθη ἐπὶ γειτόνος καὶ δυσπροσίτου λόφου φρουρίον, ὀνομασθέν Τέμενος, κατελείβη δὲ καὶ μοῖρα τοῦ στόλου ἐν τῷ λιμένι πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀσφάλειαν· καὶ τότε ὁ Νικηφόρος, ἀφοῦ συνεπλήρωσε καθ' ὄλοκληρίαν τὴν ἄλωσιν τῆς νήσου, ἐπανῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ἐκεῖ ἐθριάμβησεν εἰς τὸ ἵπποδρόμιον, παραπεμπόμενος ὑπὸ τῶν ζητωκραυγῶν τοῦ ἐνούσιωντος δήμου, θρίαμβον πολυτελεῆ, τὸν ὁπεῖν ἐπεκόσμησαν χρυσοὶ καὶ ἄργυρος, καὶ πολύτιμα ὑφάσματα, καὶ τάπητες πορφυροὶ, καὶ οἱ τιμιώτατοι τῶν λίθων, καὶ ὅπλα χρυσοτόρευτα, καὶ πλῆθος αἰγμαλώτων, ὄλων λευκῶς ἰματισμένων, μεταξὺ τῶν ὁποίων διέπρεπεν ὁ ἡγεμὼν τῶν Ἀραβῶν τῆς Κρήτης, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. Τὸ δὲ κατόρθωμα ἐζυμνήθη διὰ ποιήματος συνταχθέντος ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ Διακόνου εἰς πέντε ἀκροάσεις καὶ σωζόμενον μέχρι τῆς σήμερον.

Τσιουτοτρόπως ἀνεκτήθη ἡ Κρήτη. Ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις διενήργησε τὴν εἰς τὸν Χριστιανισμόν ἐπιστροφὴν τῶν κατοίκων αὐτῆς διὰ τοῦ ἱεροῦ Νικωνος, καὶ ἀνεζωπύρωσε οὕτω αὐτοῦ τὴν Ἑλληνικὴν θρησκείαν, γλώσσαν καὶ ἐθνικότητα, ἧτις ἐπὶ πρωτο μὲν μετὰ 150 ἔτη νὰ ὑποκύψῃ αὐτὴ ἐν τῇ νήτῳ ἐκείνῃ εἰς ξενικὴν κυριαρχίαν· καὶ πάλιν, μετὰ παρελθούσιν ἑτέρων 150 ἑνιαυτῶν, νὰ ἴδῃ βεβηλοῦντα τὴν χώραν ταύτην τὸν τουρκικὸν μωαμεθανισμόν· ἀλλὰ, κραταιωθείσα καὶ ἀσφαλίσθεισα ἐν τῷ μεταξύ πολυειδῶς, δὲν ὑπέστη πλέον τὸν ἐσχάτον κίνδυνον εἰς ὃν περιήλθεν ἐπὶ τῆς πρώτης ἐκείνης κυριαρχίας, ἀκεραία δὲ περισωθεῖσα καὶ περιφανῶς ἐν τῷ τελευταίῳ ἀγῶνι ἀθλήσασα ὑπὲρ τε τῆς ἰδίας καὶ τῆς τοῦ ὅλου ἔθνους ἀνεξαρτησίας, παρίστανε

σήμερον 200,000 ψυχῶν αἰτίνας δὲν θέλουσι ζυγίσαι ὀλίγον εἰς τὴν πλάστιγγα τῆς μελλούσης τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους τύχης. — Καὶ ὅμως ὑπάρχουσιν ἐτι ἀνθρώποι, οἵτινες, ἐπεὶ δὴ ὁ σημερινὸς ἡμῶν πολιτικὸς καὶ κοινωνικὸς βίος διαφέρει ὡποσὸν τοῦ ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς, ἐρωτῶσι τί ἄρα συνδέει ἡμᾶς μετὰ τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ τί κοινὸν ὑπάρχει μετὰ τῆς μοναρχίας ἐκείνης καὶ ἡμῶν. Ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι λησμονοῦσιν, ὅτι ἔν καὶ τὸ αὐτὸ ἔθνος δύναται νὰ ἔχῃ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς διαφόρους πολιτισμοὺς φάσεις μὴ παῦρον τοῦ νὰ ἦναι ἔν καὶ τὸ αὐτὸ ἔθνος, ἐνόσω ἔχῃ τὴν αὐτὴν γλῶσσαν καὶ τὸ αὐτὸ πολιτικὸν συμφέρον. ἐρωτῶ δὲ ἂν ἡ Βυζαντινὴ μοναρχία ἐξεπρόσωπε συμπέρον πολιτικὸν ἄλλο ἢ τὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνικότητος πολιτικὸν συμφέρον; ἔρωτῶ ἂν ἤθελεν ὑπάρχει σήμερον Κρήτη ἀνεῦ τῶν ἀγῶνων τοῦ Νικηφόρου Φωκά; ἂν ἤθελεν ὑπάρχει Ἑλληνας τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἀνεῦ τῶν νικηφόρων στρατῶν τοῦ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος καὶ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου; ἂν ἤθελεν ὑπάρχει Θράκες, Μακεδόνες, Ἠπειρώται, Θεσσαλοὶ, Ἀκαρνανεὶ, Αἰτωλοὶ, Βοιωτοὶ, Ἀθηναῖοι καὶ Πελοποννήσιοι, ἀνεῦ τῆς γενναίας ἀμύνης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου; ἐρωτῶ ἂν ἤθελε σώζεται ὀρθοδοξία, ἀνεῦ τῆς ἰσχυρᾶς προστασίας ἣν παρέσχεν αὐτῇ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει μοναρχία; ἂν ἤθελε σώζεται γλῶσσα, ἂν ἤθελε σώζεται ἐθνικότης ἀνεῦ τῶν καρτερικῶν καὶ ἀειμνήστων ἀγῶνων, ἡθικῶν τε καὶ ὑλικῶν, τοῦς ὁποίους ἡ μοναρχία ἐκείνη δὲν ἔπαυσε, ἐν διαστήματι ἐτῶν 1000, διεξάγουσα πρὸς μεσημβρίαν καὶ πρὸς βορρᾶν, πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς δύσιν; ἂν τελευταῖον ἠέλομεν ἔχει λόγον νὰ προτείνωμεν δικάια ἰερά καὶ ἀπαράγραπτα, ἀνεῦ τοῦ ἡρωϊκοῦ ἐπὶ τῶν ἐπάλλεων τῆς Κωνσταντινουπόλεως θανάτου τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου; Συνδεόμεθα λοιπὸν μετὰ τῆς μοναρχίας ἐκείνης διότι ὑπάρχομεν, διότι ὑπάρχουσιν ἐτι εἰς Ἑλλήνων ἑκατομμύρια, ὀμιλοῦντα τὴν γλῶσσαν τὴν ὁποίαν ἐκείνη ὠμίλει, προσκυνοῦντα τὸν σταυρὸν τὸν ὁποῖον ἐκείνη προσεκυνεὶ καὶ ὀργῶντα πρὸς τὴν ἀνάγκην τῆς εὐρείας χώρας ἣν ἐκείνη διέσωσε ἐπὶ 10 ἑκατονταετηρίδας καὶ εἰς αὐτοὺς ὡς κληρονόμημα κατέλιπε συνδέουσιν ἡμᾶς, ἐνὶ λόγῳ, μετὰ τῆς μοναρχίας ἐκείνης ἢ ταυτότης τῆς γλῶσσης, ἢ ταυτότης τοῦ θρησκευματος, ἢ ταυτότης τοῦ πολιτικοῦ συμφέροντος, αἱ λαμπρότεροι τῶν ἀναμνήσεων, αἱ ἀγαθώτεροι τῶν ἐλπίδων καὶ ἠέλομεν εἶσθαι ὄχι μόνον οἱ ἀγνωμονέστεροι τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ οἱ ὀλιγώτερον συνετοὶ ἂν ἐλέγομεν ὅτι ἡ Βυζαντινὴ μοναρχία δὲν ἦτο μοναρχία ἑλληνικὴ καὶ ὅτι ἡ Βυζαντινὴ ἱστορία δὲν εἶναι ἱστορία ἑλληνική.

Ἐνῷ δὲ ὁ Νικηφόρος ἡσχολεῖτο περὶ τὴν ἄλωσιν τῆς Κρήτης, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Λέων ἐπετράπη ν' ἀνταγιστήσῃ τὸν ἐν Ἐκδατάνοις (Hamadan) ἄρχοντα ἡγεμόνα τῶν Ἀράβων, ὅστις μετὰ στρατοῦ μεγάλου εἶχε ἐμβάσει εἰς Καππαδοκίαν καὶ ἐπληθύνετο εἰς τὰ σύνορα τῆς Γαλατίας. Ὁ Λέων, παγι-

δεύσας τὸν Ἀμαδανίδην εἰς τὸ στενὸν τοῦ Κυλίνδρου περὶ Ἀνδρσίαν τῆς Γαλατίας, κατέστρεψε κατ' ὀλοκληρίαν τὸν στρατὸν ἐκεῖνον, τοῦ ὁποῖου ὁ ἡγεμὼν μετὰ κόπου διεσώθη ἀπὸ τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

Μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν τῆς Κρήτης καταβαίνει καὶ ὁ Νικηφόρος τῷ 962 εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν. Ἡ ὅλη ἀθροισθεῖσα αὐτῷ δύναμις συνεποσώθη ἤδη εἰς 200,000 ἀνδρῶν, ἐξ ὧν 30,000 ἦσαν θωρακοφόροι. Ὁ Ἀμαδανίδης, ὅστις εἶχεν ἐπέλθει αὐτῷ εἰς τὰ σύνορα τοῦ κράτους, ἐκπλαγεὶς ὑπὸ τοῦ μεγέθους τῆς δυνάμεως ταύτης, ἤρχισε νὰ ὑποχωρῇ. Ὁ δὲ Νικηφόρος, παρακολουθῆσας αὐτὸν κατὰ πόδας, προελαύνει μεχρὶ τοῦ Εὐφράτου κατ' ὁδὸν δὲ κυριεῖται περὶ τὰ ἐξήκοντα φρούρια, ἐν οἷς τὴν Ἀνάζαρβαν τῆς Κιλικίας καὶ τὴν Ἰεράπολιν καὶ τὴν Βεροίαν τῆς Συρίας. Πρὶν φθάσῃ εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην πόλιν, κατετρόπωσεν ἐκ τοῦ συστάδην τὸν ἀντιπαραταχθέντα ἡγεμόνα τῶν Ἀράβων. Οἱ θησαυροὶ τοῦς ὁποίους ἀπὸ τῆς ἐκστρατείας ταύτης συνέλεξε καὶ ἔφερεν εἰς τὸ ταμεῖον τῆς βασιλευούσης ὑπῆρξαν ἀκαταλόγιστοι. Εἰς ἐν μόνον τῶν ἐξωθεν τῆς Βεροίας βασιλείων τοῦ Ἀμαδανίδου εὐρέθησαν 300 σάκκοι χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, 14,000 ἡμιόνων καὶ ὑπέρογκος προμήθεια ὄπλων.

Κατὰ μῆνα Μάρτιον τοῦ ἐπομένου 963, ἀπέθανεν ὁ Ῥωμανὸς Β', καταλιπὼν δύο ἀνηλικίους υἱοὺς, τὸν Κωνσταντῖνον καὶ τὸν Βασίλειον, τὸν μετέπειτα πολυβύβλητον Βουλγαροκότον. Τότε ὁ παρακοιμώμενος Ἰωσήφ ἐδιχρόνησε πρὸς τὴν βασιλίδαν καὶ τὸν Νικηφόρον, διότι ἔδωκε κινδυνεύουσαν τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς μεγάλης ἰσχύος ἣν περιεποίησαν τῷ Νικηφόρῳ τὰ κατορθώματα αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τῆς εὐνοίας ἣν ἐπεδείκνυε πρὸς τοῦτον ἡ Θεοφανώ. Ὅθεν, ἐπειδὴ ἅμα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ῥωμανοῦ, ἡ Θεοφανώ ἠθέλησε νὰ διορίσῃ τὸν Νικηφόρον στρατηγὸν αὐτοκράτορα τῶν Ἀνατολικῶν, ὁ Ἰωσήφ ἀντέστη ἐπὶ τῇ προφάσει, ὅτι ἐντεῦθεν δύναται νὰ διακινδυνεύσῃ ἡ τύχη τῶν ἀνηλικίων βασιλοπαίδων. Ἀλλ' ἡ ἀντιπολίτευσις αὐτοῦ ἐματαιώθη, διότι ὁ πατριάρχης Πολύευκτος, ὅστις δὲν διέειπε εὐμενῶς πρὸς τὸν Μακεδονικὸν οἶκον, συνετάχθη μετὰ τοῦ Νικηφόρου κατὰ Ἀπρίλιον μῆνα ὁ στρατηγὸς οὗτος προσκαλεῖται εἰς Κωνσταντινούπολιν, τελεῖ αὐτῷ δεύτερον πολυτελέστατον θρίαμβον, ὃν ἐπέκοσμησεν τὰ λάφυρα τῆς Συρίας, ἀναγορεύεται ἐπίτροπος τῆς ἀρχῆς, μεταβαίνει ἀμέσως εἰς τὴν ἀνατολὴν, συναθροίζει τὸν στρατὸν, προσικεῖται τὸν γενναῖον ὑποστράτηγον αὐτοῦ Ἰωάννην Τσιμισκῆν, ἀνακηρύσσειται ἐτι ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς αὐτοκράτωρ ὑπὸ τῶν ταγμάτων, καὶ ἐλθὼν μετ' αὐτῶν εἰς τὴν πρωτεύουσαν, λαμβάνει τὸ στέμμα. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὁ γέρων Βαρδας, ἔλαβε τὸ τοῦ Καίσαρος ἀξίωμα. Ὁ Ἰωσήφ, καθαιρεθεὶς, ἐξωρίσθη εἰς Παφλαγονίαν. Ὁ τοῦ Νικηφόρου ἀδελφὸς Λέων κατέστη Κουροπαλάτης, ὁ δὲ Τσιμισκῆς, στρατηγὸς τῶν Ἀνατολικῶν. Ἡ Μακεδονικὴ δυναστεία ἐφαίνετο καταλυθεῖσα, τόσῳ μᾶλλον ὥσω

μετ' ὀλίγον ὁ Νικηφόρος ἐνυμφεῖται τὴν Θεοφανώ καὶ ὅμως τὰ δίκαια τῶν ἀνηλικίων ἐκείνων βασιλοπαίδων δὲν ἀνετράπηται, οὔτε διὰ τῆς βασιλείας τοῦ Νικηφόρου, οὔτε διὰ τῆς τοῦ Ἰωάννου Τσιμισκῆ ἀνάλογον δὲ τι εἶχε συμβῆ ἤδη ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ὅτε ἔλαβε τὸ ὑπέριστα ἀξίωμα ὁ Ῥωμανὸς Δεκαπηνός. Καὶ οἱ τρεῖς οὔτοι, καὶ τοὶ ἀναγορευέντες βασιλεῖς, ὑπῆρξαν ἀπλῶς κηδεμόνες τῆς ἀρχῆς. τοσοῦτον τὸ κληρονομικὸν δίκαιον εἶχε βίωσει ἐν τῇ καλῶς ἐρύθμισμένῃ ἐκείνῃ μοναρχίᾳ. Εἰς τὸν γάμον τοῦ Νικηφόρου μετὰ τῆς Θεοφανοῦς ἀντέστη κατ' ἀρχὰς ὁ πατριάρχης Πολύευκτος, ἐπὶ διαφόροις ἀνυποστάτοις προφάσεσι καὶ ἠναγκάσθη μὲν βραδύτερον νὰ ἐνδώσῃ, ἀλλὰ ἡ ἀντιπολίτευσις ἐκείνη συνετέλεσε βεβαίως πολὺ εἰς ὅσα μετέπειτα ὁ Νικηφόρος ἐπραξε πρὸς περιστολὴν τῆς κληροκρατίας.

Τὰ εἰς τῆς βασιλείας τοῦ Νικηφόρου ἔτη δὲν ὑπῆρξαν ὀλιγώτερον ἐνδοξα τῶν ἐνιαυτῶν, οἵτινες προπαρεσκεύασαν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. Ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ 963 τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα ἔστησαν νέα τρόπαια εἰς τὴν Ἀσίαν. Ὁ Ἰωάννης Τσιμισκῆς, ἐπεμφθεὶς εἰς Κιλικίαν, ἀπαντᾷ, περὶ Ἀδανα, τὸν Ἀραβικὸν στρατὸν, ἅπαντα ἐκ λογάδων ἀνδρῶν συγκείμενον. Συγκροτηθεὶς δὲ μάχης, οἱ πολέμιοι τρέπονται, καὶ ἐν τῇ τροπῇ ταύτῃ πενταχιλίοι ἰππεῖς, καταλιπόντες τοὺς ἵππους αὐτῶν, καταφεύγουσιν εἰς τὴν κορυφὴν ἀποτόμου βράχου. Ὁ Τσιμισκῆς πεζύσας ἀναλαμβάνει τὴν ἀρχηγίαν τοῦ πεζικοῦ του καὶ προαναβαίνει θαρραλέως εἰς τὴν κορυφὴν ταύτην, ὅπου, γενομένης συμπλοκῆς ἀνδρῶν πρὸς ἀνδρά, ἔπεσον οἱ πολέμιοι ἅπαντες μεχρὶς ἐνός. Ὁ δ' αἰματόρροτος ἐκεῖνος γενόμενος λόφος ἐπὶ πολὺν μετέπειτα χρόνον ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦ Βουνοῦ τοῦ αἵματος.

Ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς ὁ Νικηφόρος ἐναρκώθη ἀπὸ τῆς βασιλείας, διότι ἦτο ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐξ ἐκείνων αἰτίνας ἔχουσαν ἀδιάλειπτον ἀνάγκην ἐνεργείας καὶ δόξης. Κατὰ Ἰούλιον τοῦ 964 ἐξεστράτευσεν εἰς Κιλικίαν, διέβη τὸν Ἄμανόν, καὶ ἐμβάλων εἰς τὴν Συρίαν, ἐληλάτησεν ἅπασαν τὴν περιφέρειαν τοῦ Ἰστικοῦ κόλπου, προελάσας μεχρὶ τῆς Ῥωσοῦ, παραλίας πόλεως ἣτις κεῖται πρὸς ἀνατολὰς τῶν Ῥωσίων πετρῶν ἢ τοῖ τῆς μεσημβρινῆς ἄκρας τοῦ Ἰστικοῦ κόλπου. Προσεγγίσαντος δὲ τοῦ χειμῶνος, δὲν προέβη περαιτέρω, ἀλλὰ ἀνεκάμψεν εἰς Καππαδοκίαν, ὅπου διεχείμασαν τὰ τάγματα. Εἰς τὸ κατὰ πόδας ἔτος, 965, διαιρέσας τὸν ἐκ 400,000 ἀνδρῶν συγκείμενον αὐτοῦ στρατὸν εἰς δύο μεγάλα σώματα, τοῦ μὲν ἐνὸς ἀναλαμβάνει αὐτὸς τὴν στρατηγίαν καὶ ἐπιχειρεῖ τὴν πολιτοκίαν τῆς Μοψουστίας, μετογιείου τῆς Κιλικίας πόλεως, τοῦ δὲ ἑτέρου ἐπέτρεψε τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὸν ἀδελφὸν Λέοντα, μετὰ παραγγελίας τοῦ νὰ ἐκπορήσῃ τὴν παραλίαν Ταρσὸν. Καὶ τῆς μὲν Μοψουστίας ἐγένετο κύριος ὁ Νικηφόρος ἐξ ἐροδου, ἡ δὲ Ταρσὸς ἠναγκάσθη νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν Λέοντα δι' ἑλλειψιν τροφῶν. Τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν παράδοσίν τῆς, στό-

λος μέγας προσῆλθεν ἐξ Αἰγύπτου εἰς τὴν παραλίαν, κομιζὼν σίτον καὶ πλείστην ἄλλην προμήθειαν ἀλλὰ, προσβληθεὶς ὑπὸ τῆς ναυτικῆς τῶν Ἑλλήνων μοίρας, ἐν μέρει κατεποντίσθη, ἐν μέρει ἔπειτα ὑπὸ τρικυμίας ἐφθάρη. Τότε ἐγένετο, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κεδρηνοῦ, καὶ τῆς Κύπρου ἡ ἀνάγκησις ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Χαλκουζῆ ὥστε κατ' ὀλοκληρίαν ἐξεδμήθησαν ἀπὸ τῆς μικρᾶς Ἀσίας οἱ Ἀραβες. Ὁ δὲ Νικηφόρος ἐπραξεν ἐνταῦθα ὅ,τι προηγουμένως εἰς Κρήτην. Ὅσοι Ἀραβες ἐδέχθησαν τὸν Χριστιανισμόν ἔλαβον τὴν ἄδειαν νὰ παραμεινωσιν. οἱ λοιποὶ, ὅσοι δὲν εἶχον αἰχμαλωτευθῆ ἔν πολέμῳ, ἀπέπεμψθησαν εἰς Συρίαν τὰ τζαμιά κατεδαφίσθησαν πάντα αἱ πόλεις κατοικήθησαν διὰ νέων κατοίκων, καὶ ὁ Νικηφόρος, ἀπὸ ἠνώρθωσε τοιοιουτρόπως ἐν τῷ μέρει τούτῳ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, τὸ ὁποῖον ἐπὶ πλείστον διετέλεσαν κατέχοντες οἱ Μωαμεθανοὶ, τὴν Ἑλληνικὴν θρησκείαν καὶ γλῶσσαν, ἐπανῆλθε κατὰ Ὀκτωβρίον εἰς Κωνσταντινούπολιν, κομιζὼν τὰς κλεῖς τῆς Ταρσοῦ καὶ τῆς Μοψουστίας, τὰς ἀναρτηθείσας τὴν μὲν εἰς τὰ τείχη τῆς ἀκροπόλεως, τὴν δὲ εἰς τὴν Χρυσὴν Πύλιν. Συνεπῆγαγε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς σταυροὺς ὅσους ἄλλοτε οἱ Ἀραβες εἶχον κυριεῦσαι ἀπὸ τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων καὶ ἀνέθηκεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν.

Ἡ ὀλοσχερὴς τῆς Κιλικίας ἀνάγκησις ἠνέωξε τὰς πύλας τῆς Συρίας. οἱ Ἀραβες ἦσαν κατεπτοημένοι. ὁ δὲ Νικηφόρος, προελάσας αὐθις ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τοῦ Μαρτίου 960, ἐπεφάνη περὶ τὴν Ἀντιόχειαν. Ἐπεχείρησεν ὅμως κατὰ πρόωτον τὴν ἄλωσιν τῶν ἄλλων μετὰ τῷ Φοινίκῃ καὶ Εὐφράτου φρουρίων ἢ Λαοδίκεια ἀντέστη μικρὸν. ἡ ἀκρόπολις τῆς Βεροίας (ἣτις εἶχε μείνει εἰς χεῖρας τῶν Ἀράβων ἐν τῇ ἐκστρατείᾳ τοῦ 962) ἡ Τρίπολις, ἡ Δαμασκὸς ἐσυνθηκολόγησαν τὴν πληρωμὴν ἐτησίου φόρου καὶ ἔδωκαν ἐπὶ τούτῳ ὁμήρους. ἡ βριθουσα θησαυρῶν Ἀρχὴ ἐκυριεῦθη ἐντός 9 ἡμερῶν ἡ ἔγκαταλείφθη ὑπὸ τῶν κατοίκων αὐτῆς. Ἡμεσσα κατεपुरπολήθη, καὶ κατὰ Δεκεμβρίον ὁ βασιλεὺς ἐτράπη ἐπὶ τὴν Ἀντιόχειαν. Ἀλλ' οἱ Ἀραβες εἶχον συλλέξει ἐνταῦθα ἅπασας αὐτῶν τὰς δυνάμεις, ἕνεκα δὲ τοῦ χειμῶνος ἡ πολιορκία κατέστη δυσχερεστάτη, ὥστε ὁ Νικηφόρος ἐβέβησε προνόμιον νὰ ἀναβάλῃ τὸ ἐπιχειρήμα τούτο καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καταλιπὼν τὸν στρατὸν εἰς τὰ σύνορα τῆς Κιλικίας ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ Πέτρου Φωκά, υἱοῦ Λέοντος τοῦ Κοροπαλάτου, ὅστις κατόρθωσε μετ' ὀλίγον νὰ γίνῃ ἐξ ἐροδου κύριος τῆς Ἀντιόχειας, περιελθούσης τότε αὐθις, μετὰ 328 ἐτῶν Ἀραβικῆς κυριαρχίας, εἰς χεῖρας τῶν Χριστιανῶν.

Ἐτι πολιορκουμένης τῆς Ἀντιόχειας, οἱ Ἀραβες εἶχον φονεύσει τὸν πατριάρχην αὐτῆς Χριστόφορον καὶ μετὰ ταῦτα ἔκλαυσαν ζῶντα τὸν πατριάρχην Ἱεροσολύμων καὶ κατεपुरπόλησαν τὸν ναὸν τοῦ Ἀγγίου Τάφου. Ὁ δὲ Νικηφόρος ἐτιμώρησε διὰ νέων κατορθωμάτων τὴν εἰς τὸν Χριστιανισμόν προσγενομένην ταύτην ὕβριν. Στρατεύσας αὐθις τῷ 969, μεχρὶ τοῦ Μαυροκάστρου τῆς Ἀρμενίας (Malazkeri),

καταστρέφει τὴν πόλιν ταύτην, πυρπολεῖ τὴν Ἐ-
 δεσσαν ἐν τῇ ἐπιστροφῇ, καταλείπει μοίραν τοῦ
 στρατοῦ ἐν Μωσοποταμίᾳ, καὶ ἀνακάμπτει διὰ τοῦ
 Εὐφράτου, ταπεινώσας κατὰ κράτος τὸν Μωαμεθ-
 ανισμόν καὶ ἐμβάλων εἰς ἀμηχανίαν ἐσχάτην αὐτὸν
 τὸν καλιφν τοῦ Βαγδατίου.

Καὶ ὀλιγώτερον μὲν ὑπόδικιμψεν εἰς τοὺς ἀγῶνας
 τοὺς συγκροτηθέντας πρὸς τοὺς κατὰ τὴν δύσιν Ἀρ-
 αβας· διότι ὁ μετὰ τοῦ ναύαρχου Νικήτα ἀποσταλεῖς εἰς
 Σικελίαν τῷ 963 στρατηγὸς Μανουὴλ (υἱὸς νόθος τοῦ
 Λέοντος Φωκά), ἀφοῦ κατ' ἀρχὰς ἐγένετο κύριος τῶν
 Συρακουσῶν, τῆς Ἱπέρας, τοῦ Ταυρομενίου καὶ τοῦ
 Λεοντίου, ἐπειτα, παρασυρθεὶς ὑπὸ τῆς ὀμῆς αὐ-
 τοῦ εἰς ἐνέδραν, κατεστράφη αὐτὸμ μεθ' ὄλου σχε-
 δὸν τοῦ στρατοῦ ὑπὸ τῶν Ἀράβων, αἵτινες τότε καὶ
 τοῦ στόλου ἐγένοντο κύριοι, αἰχμαλωτεύσαντες πρὸς
 τοῖς ἄλλοις τὸν ναύαρχον Νικήταν. Ἀλλὰ τὰ ἐν τῇ
 Ἀνατολῇ κατορθώματα τοῦ Νικηφόρου ἐμελλον νὰ
 θεραπεύσωσι ἐν μέρει τὴν πληγὴν ταύτην καὶ νὰ
 καταδείξωσι τὸ μέγεθος τοῦ ἀξιώματος, τὸ ὅποιον
 ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος ἐκτίμησε κατ' ὄλον τὸν μωαμε-
 θανικὸν κόσμον. Ὁ Νικηφόρος κυριεύσας τὴν Φοι-
 νικίαν, ἐν ἔτει 966, εἶχεν εὐρεῖ εἰς μίαν τῶν πό-
 λεων αὐτῆς τὴν σπάθη τοῦ Μωάμεθ. Ἐπειδὴ δ'
 ἐπανελθὼν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐπεμψε τὸ
 κειμήλιον τοῦτο εἰς τὸν καλιφν τῆς Ἀφρικῆς, ὅ-
 τος ἀπέδωκεν εὐγνωμόνως τῷ βασιλεῖ, ἀνευ λύτρων,
 ἅπαντας τοὺς αἰχμαλώτους τῆς Σικελίας, καὶ αὐ-
 τὸν τὸν Νικήταν.

Κατ' ὄλην τὴν βασιλείαν τοῦ Νικηφόρου δὲν βλέ-
 πομεν αὐτὸν στρατεύοντα κατὰ τῶν Βουλγάρων·
 διότι ἐπικινδυνότατοι τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐχθροὶ
 ἦσαν οἱ Ἀραβες, ἐνεκα τοῦ συνεπαγομένου ὑπ' αὐτῶν
 μωαμεθανισμοῦ. Οἱ Βούλγαροι, ἀφηνιάζοντες ἀπὸ
 τῶν χρόνων τοῦ Λέοντος, ἐπεχείρησαν ἐκ διαλει-
 μάτων καταστρεπτικὰς ἐπιδρομὰς καὶ κατέλαβον
 πολλὰ τοῦ κράτους μέρη· ἀλλ' ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἐδὲ-
 χθησαν τὸν χριστιανισμόν καὶ ὑπέκυψαν εἰς τὴν
 πνευματικὴν κυριαρχίαν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει
 πατριαρχείου, ἦσαν πολὺ ὀλιγώτερον ὀλέθριοι ἢ οἱ
 Ἀραβες. Βεβαίως ἦτο ἐπὶ τέλους ἀνάγκη νὰ δαμ-
 σθῶσι, καθυποβαλλόμενοι καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν πο-
 λιτικὴν κυριαρχίαν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μο-
 ναρχίας. Τοῦτο δὲ ἐγένετο μετ' οὐ πολὺ ἐπὶ τῶν
 ἀμέσων διαδόχων τοῦ Νικηφόρου· ἀλλ' ὁ βασιλεὺς
 οὗτος, καλῶς ποιῶν, ἐπέστρεψε κατ' ἀρχὰς ἅπασαν
 τὴν προσοχὴν εἰς τοὺς Μωαμεθανούς. Οἱ δὲ Βούλ-
 γαροι, ὠφελοῦμενοι ἐκ τούτου ἐπεμψαν πρέσβεις
 ἀπαιτοῦντες φόρους. Ὁ βασιλεὺς ἀπέπεμψε τοὺς
 πρέσβεις τούτους μετ' ἀγανακτήσεως, καὶ μὴ εὐκαι-
 ρῶν νὰ ἐπέβη αὐτοὺς κατὰ τῶν πολεμιῶν ἐκείνων,
 ὑπέκρινε τὸν ἡγεμόνα τῶν Ῥώσων Σβιατοσλαύον
 νὰ ἐμβάλῃ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Ὁ Σβιατοσλαύος,
 ἐπελθὼν τῷ ὄντι ἀπὸ τοῦ 967, ἐπήγαγε τασσοῦτον
 φοδερὰν λεηλασίαν εἰς τὴν χώραν τῶν Βουλγάρων,
 ὡστε οὗτοι ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν
 προστασίαν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μοναρχίας.
 Ἀλλὰ τὰ ἐντέθεν ἐπακολουθήσαντα γεγονότα ἄ-

νήκουσιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Ἰωάννου Τσιμισκῆ.
 Οὐδὲν ἤττον ἀξιωμαθόνοντο εἶναι αἰσχέσεις τοῦ
 Νικηφόρου πρὸς τὸν μέγαν αὐτοκράτορα τῆς δύ-
 σεως Ὁθωνα τὸν Α', καὶ αἱ περὶ τὴν ἐσωτερικὴν δι-
 οίκειαν πράξεις αὐτοῦ. Ὁ αὐτοκράτωρ Ὁθων συνέ-
 λαβε τὸν σκοπὸν νὰ συζεύξῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ μετὰ
 τῆς θυγατρὸς τοῦ Ῥωμανοῦ Β', Θεοφανούς, καὶ ὡς
 προῖκα νὰ λάβῃ τὴν τε ἐπὶ τῆς κάτω Ἰταλίας κυ-
 ριάρχίαν καὶ τὴν ἀναγνωρίσιν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ
 αὐτοῦ ἀξιώματος. Ἀλλὰ δὲν ἤξευρε πρὸς τίνα ἄν-
 δρα εἶχε νὰ διαπραγματευθῆ. Ὁ Νικηφόρος ὄχι μό-
 νον δὲν ἤθελε νὰ δώσῃ προῖκα, ἀλλ' ἀπῆτει ἐξ ἐναν-
 τίας νὰ λάβῃ προῖκα ὅλην τὴν μέσην καὶ τὴν ἄνω
 Ἰταλίαν, οὐδὲ συνῆγει νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ αὐτοκρα-
 τορικὸν ἀξίωμα τοῦ Ὁθωνος, ἀποκαλῶν αὐτὸν ἄ-
 πλῶς Ῥήγαρ (ὄχι βασιλέα). Καὶ ἐπειδὴ ὁ πρέσβυς
 τοῦ Ὁθωνος Λιουπράνδος ἐπεχείρησε νὰ ὑπερασπι-
 σθῆ ὄχι μόνον τὰ δικαιώματα τοῦ Ὁθωνος ἐπὶ τῆς
 Ῥώμης, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ Πάπα ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος,
 τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἰλλυρίας, ἀπεπέμφθη μετὰ
 σαρκασμῶν. Αὐτὰ ταῦτα ἔπαθον καὶ οἱ ληγάτοι
 τοῦ Πάπα, οἱ παρ' αὐτοῦ ἀποσταλέντες ἵνα ὑποστη-
 ρίζωσι τὰς προτάσεις τοῦ Ὁθωνος. Ἐπειδὴ ἐν τῇ ἐ-
 πιστολῇ ἦν ἐκόμισαν πρὸς τὸν Νικηφόρον, ὁ Πάπας
 ἑαυτὸν μὲν ἀπεκάλεσεν οἰκομενικόν, τὸν δὲ Ὁθωνα
 σεβαστὸν αὐτοκράτορα Ῥωμαίων, ὁ βασιλεὺς οὐδὲ
 κατεδέχθη νὰ ἀπαντήσῃ, ἀλλὰ δι' ἐπιστολῆς, ὑπὸ τοῦ
 ἀδελφοῦ του Λέοντος γραφείσης, ὑπέμνησεν αὐτῷ τὰ
 καθήκοντα. — Ἡ περιγραφὴ τῆς πρεσβείας τοῦ Λιου-
 πράνδου, ὑπ' αὐτοῦ τούτου γενομένη, σώζεται καὶ ὑ-
 πάρχει δεδημοσιευμένη εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ Μου-
 ρατορίου, τόμῳ 11. Περιέχει δὲ ἀπειρα ψεύδη περὶ
 Νικηφόρου καὶ τῶν τότε Ἑλλήνων, τὰ ὅποινα δὲν
 συνετέλεσαν ὀλίγον εἰς τὸ νὰ διαστρέψωσι τὰς γνώ-
 μαις τῶν δυτικῶν περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει
 μοναρχίας, καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐν γένει τῆς ἐποχῆς
 ἐκείνης (*).

Ἄλλ' ἡ βασιλεία τοῦ Νικηφόρου Φωκά δὲν ἐμελλ-
 λε νὰ παραταθῆ πολὺ. Ἡ ὄξεια ἐκείνη φύσις, ἡ ἐν
 τῷ πολέμῳ ἀνατραφεῖσα, ἡ δι' αὐτοῦ προαχθεῖσα καὶ
 ἐν αὐτῷ ἀδιαλείπτως διατριβοῦσα, ἀναγκασίως ἐπο-
 λιτεῦθη ἀποτόμως ὀπωςοῦν καὶ περὶ τὰ ἐσωτερικὰ
 πράγματα, ὡστε προσέβαλε πολλὰς φιλοτιμίας καὶ
 πολλὰ σφαζόντα. Ἡ ἰδιάζουσα εὐνοία ἦν ἐπεδει-
 κνυεν εἰς τὸν στρατὸν καὶ ἡ πρὸς τὰς καταχρήσεις
 αὐτοῦ ἀνοχὴ δυσχερέστησεν ἅπασας τὰς λοιπὰς τοῦ
 ἔθνους τάξεις· καὶ ἐν τούτοις αὐτοὺς ὁ στρατὸς ἔδου-
 χέραινε ἐν μέρει διότι ὁ Νικηφόρος, ἐνδίδων εἰς
 τὸν πρὸς τὸν Ἰωάννην τὸν Τσιμισκῆν φθόνον τοῦ ἀ-
 δελφοῦ του Λέοντος, ἐπαρξέ τὸ λάθος τοῦ ν' ἀφαι-
 ρέσῃ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ ἀπὸ τὸν περιφανῆ
 ἐκείνον ἡγεμόνα καὶ νὰ διαρίσῃ αὐτὸν Λογοθέτην
 τοῦ δρόμου. — Προστούτοις παρῶζυνε καὶ τὴν Γε-
 ρουσίαν καὶ τὸν κλῆρον· διότι ὄχι μόνον ἠλάττωσε

(*) Ἦδε τὰς ὁρθὰς περὶ τῆς πρεσβείας ἐκείνης σκέψεις
 τοῦ Σχλοσσερου, ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει τῆς Γενικῆς Ἰστο-
 ρίας του, 2, 2, σελ. 258 καὶ ἐπ.

τὰς διανεμομένας εἰς τὴν Γερουσίαν βασιλικὰς δω-
 ρεὰς, ἀλλὰ καὶ ὄλωσ καταέπασσε τὰς ἀρχῆθεν πα-
 ρεχομένας εἰς ἱερά τεμένη καὶ εἰς εὐαγεῖς οἴκους
 ἐπετειούς δόσεις, ἔτι δὲ ἀπηγόρευσε, διὰ ψηφι-
 σματος βασιλικοῦ, τὴν εἰς τὰς Ἑκκλησίας κληρο-
 δοσίαν ἀκινήτων, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι τὰ κτήματα ταῦ-
 τα, τὰ κληροδοτούμενα εἰς τὰς Ἑκκλησίας πρὸς
 παραμυθίαν τῶν πενήτων, ἐχρησίμευον ἀπλῶς εἰς
 τὴν πολυτέλειαν τῶν ἀρχιερέων, ἐνῶ οἱ ἄνδρες οἱ
 ὑπὲρ πίστεως καὶ πατριδος μαχόμενοι ἐστεροῦντο
 τοῦ ἐπιουσιοῦ ἄρτου. Ὁ Νικηφόρος πρέσβη ἔτι περ-
 αιτέρῳ. Θεωρήσας τὴν ἀταξίαν καὶ κατάχρησιν τὴν
 ἐπικρατήσαν περὶ τὴν ψηφοφορίαν τῶν ἀρχιερέων,
 μετέφερε πᾶν τὸ περὶ τῆς προχειρίσεως τῶν ἀρχιε-
 ρῶν εἰς ἐκυτόν, προστάξας νὰ μὴ ἐγγίγῃ τις ἄδειαν
 νὰ πέμπεται εἰς ἐπαρχίαν, ἀνευ τῆς ἐγκρίσεώς του.
 Ἐπὶ δὲ πᾶσι καὶ δόγμα ὅσον τὸ κατ' ἑαυτὸν ἐθέ-
 σπισε, τοῦ εἰς πόλεμον πεσόντας στρατιώτας ὁ-
 μοίως τιμᾶσθαι τοῖς μάρτυσιν, εἰς ὃ ἀντέστησαν ὅτε
 πατριάρχης καὶ τινες τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν τῆς
 Γερουσίας, λέγοντες, ὅτι οἱ ἐν πολέμῳ φονεῦντες καὶ
 φονεούμενοι ὑποβάλλονται μάλιστα εἰς ἐπιτίμησιν
 κατὰ τοὺς βίους κανόνας ἦτοι τοὺς κανόνας τοῦ
 μεγάλου Βασιλείου. — Τελευταῖον αὐτῇ ἡ Θεο-
 φανῷ δυσμενῶς διετέθη πρὸς τὸν Νικηφόρον εἴτε
 διότι ἠγάπησε τὸν Τσιμισκῆν, ἢ ἦν γὰρ τῷ κάλλι
 διαπρεπῆς, ἢ λέγει ὁ Ζωναράς, εἴτε διότι ὑπόπτει-
 σεν, ὅτι ὁ Νικηφόρος ἐμελέτησε νὰ καταστήτῃ τοὺς
 ἀπὸ τοῦ Ῥωμανοῦ υἱοῦς τῆς ἀνικάνους πρὸς τὴν βα-
 σιλείαν, ἵνα μεταβιδόσῃ ταύτην εἰς τὸν ἴδιον αὐτοῦ
 ἀδελφόν Λέοντα. Ἡ δὲ συνδρομὴ τασσοῦτων καὶ τη-
 λικούτων δυσμενειῶν καὶ παθῶν παρήγαγε φοδερὰν
 κατὰ τῆς βασιλείας συνωμοσίαν, τῆς ὁποίας πρω-
 τουργοὶ ἦσαν ὁ Τσιμισκῆς καὶ ἡ Θεοφανῶ· καὶ τὴν
 νύκτα τῆς 24 Δεκεμβρίου 969 ὁ Νικηφόρος ἐδόλο-
 φονήθη ἐν τοῖς βασιλείοις, τηρήσας καὶ ἐν τῇ ἐσχά-
 τη ἐκείνῃ ὥρα θαυμαστὴν ψυχῆς ἀταραξίαν, ὡς ὠ-
 μολόγησαν ἐπειτα αὐτοὶ αὐτοῦ οἱ δολοφόνοι.

Β.

Ἰωάννης Τσιμισκῆς ὁ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Νι-
 κηφόρου Φωκά καταλαβὼν τὴν ἀρχὴν ἀνήκεν εἰς
 μίαν τῶν περιφανῶν ἐκείνων ἁρμενειακῶν οἰκογενειῶν,
 αἵτινες, προσελθούσαι εἰς τὸ Βυζαντινὸν κράτος, ἐ-
 ταύτισαν τὴν τύχην αὐτῶν μετὰ τῆς τοῦ Ἑλλη-
 νικοῦ ἔθνους τύχης. Ὁ πάππος αὐτοῦ Θεοφίλος εἶχε
 διατελέσει στρατηγὸς τοῦ θέματος Χαλδίας (Γρα-
 πεζούστος) καὶ ἐπαινέται ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν χρο-
 νογράφων ἐπὶ τοῖς πολεμικοῖς αὐτοῦ προτερήμασιν·
 ὁ ἀδελφὸς τοῦ Θεοφίλου τούτου, Ἰωάννης ὁ ὑπὸ τῶν
 Ἄρμενιων ἐπονομαζόμενος Γούργην, ὑπὸ δὲ τῶν Βυ-
 ζαντινῶν Κουρκουᾶς, εἶχε διατελέσει στρατηγὸς τῶν
 Ἀνατολικῶν καὶ διαπρέπει εἰς τοὺς κατὰ τῶν Ἀρά-
 βων ἀγῶνας. Ἐκ μητρὸς δὲ ὁ Ἰωάννης Τσιμισκῆς ἦτο
 εἰς ἀδελφὸς τοῦ Νικηφόρου Φωκά, ὅστις, εἰν κρίνω-
 μεν ἀπὸ τὸ ἐν τῇ οἰκογενεῖα του ἀπαντώμενον ὄνο-

μα Βάρδας, εἶλεν ὁμοίως τὸ γένος εἰς Ἀρμενιῶν (*).
 Ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης κατέλαβε τὴν ὑπερτάτην
 ἀρχὴν εἰς ἠλικίαν 15 ἐνιαυτῶν. Λόγῳ στρατιωτικῆς
 μεγαλοφύρας ἀνεδείχθη δημολογουμένως ἀνώτερος τοῦ
 Φωκά, ἔχων ἐκτός τῆς πρὸς τούτο ἀπαιτουμένης
 περινοίας καὶ ἐπιστήμης, Ῥώμην μὲν γίγαντος, ἤ-
 ρως δὲ ἀνδρείαν· ἴσως ὅμως ὡς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν
 διοικήτην δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ἐνάμιλλος τοῦ
 προκατόγου. Ὁ εὐνοῦχος Βασίλειος, νόθος υἱὸς Ῥω-
 μανοῦ τοῦ Λεκαπηνοῦ, ἀνὴρ γενναῖος, ἐπιτήδειος,
 ἀλλὰ πονηρότατος, εἶχεν ἰσχύει τὰ μέγιστα εἰς
 τὴν ἐσωτερικὴν κυβένησιν, ἔτι ἐπὶ Νικηφόρου, ὅστις
 ἐδημιούργησε χάριν αὐτοῦ τὸ νέον ἀξίωμα τοῦ Πρω-
 τέρου, ὃ ἔστι τοῦ προέδρου τῆς κυβερνήσεως· ἀλλ'
 ὁ Νικηφόρος, καὶ τοι μεταχειριζόμενος τὴν ἰκανό-
 τητα τοῦ Βασιλείου, ἤξευρε νὰ χαλιναγωγῆ τὸν ἄν-
 δρα, ἐνῶ ὁ Ἰωάννης κατέλειπεν αὐτῷ ὀλόκληρον τὴν
 πολιτικὴν κυβένησιν. Ὁ δὲ, πρῶτον πάντων, ἐδι-
 κούμενος τοὺς Φωκάδας διὰ τὸν περιορισμὸν τῆς ἐ-
 ζουσίας ἢ ὑπέστη ἐπὶ Νικηφόρου, κατέπεισε τὸν
 τούτου διάδοχον νὰ ἀπομακρύνῃ αὐτοὺς ὄλους καὶ
 τοὺς φίλους αὐτῶν ἀπὸ τῶν πραγμάτων· ὁ Λέων ὁ
 κουροπαλάτης ἐξωρίσθη εἰς Λέσον· ὁ πρῶτος αὐτοῦ
 υἱὸς Νικηφόρος, ὁ πρωτοβεστιαρίος, εἰς Ἴμβρον· ὁ
 δεύτερος υἱὸς, Βάρδας ὁ Φωκάς, στρατηγὸς Χαλδίας
 καὶ Κολωνίας, περιωρίσθη εἰς Ἀμάσειαν, μόνου δὲ
 τοῦ τρίτου υἱοῦ, τοῦ Πέτρου Φωκά, ἐφείσθη ὁ Βα-
 σίλειος, ἴσως διότι ἦτο εὐνοῦχος. Προστούτοις, φο-
 βούμενος τὴν ἰσχὴν τὴν ὁποῖαν ἠδύνατο νὰ λάβῃ ἡ
 Θεοφανῶ ἐπὶ τοῦ βασιλέως, κατώρθωσε, διὰ τῆς συ-
 νεργείας τοῦ πατριάρχου Πολυεύκτου, ν' ἀπαγο-
 ρεύσῃ τὸν γάμον τοῦ Ἰωάννου μετὰ τῆς μαιφρόνου
 χήρας καὶ νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἐξορίαν αὐτῆς ἀπὸ τῶν
 βασιλείων. Καὶ τῆς μὲν Θεοφανοῦς ἡ ἀποπομπὴ δύ-
 ναται νὰ θεωρηθῆ ὡς πράξις ἀξίεπαινος, ὁ δὲ μετ'
 ὀλίγον τελεσθεὶς γάμος τοῦ Ἰωάννου μετὰ Θεοδώ-
 ρας, τῆς θυγατρὸς τοῦ Κωνσταντίνου Πορφυρογεν-
 νήτου καὶ ἀδελφῆς Ῥωμανοῦ τοῦ νεωτέρου, ἦτο
 βεβαίως πολὺ εὐσημώτερος ὁμοίως καὶ ἡ τῶν Φω-
 κάδων καὶ τῶν φίλων αὐτῶν ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τῶν
 πραγμάτων εἴμπορῆ νὰ δικαιολογηθῆ διὰ λόγους
 πολιτικούς. Ὅτι ὅμως δυσκολώτερον ἐξηγεῖται εἶ-
 ναι ἡ οὐσιώδης μεταβολὴ ἡ ἐπελθούσα περὶ τὸ ἐ-
 σωτερικὸν κυβερνητικὸν σύστημα. Ἄν ὄχι ὄλα, τὰ
 πλεῖστα ὅμως τῶν ἐνεργηθέντων ὑπὸ τοῦ Νικηφό-
 ρου, πρὸς περιστολὴν τῆς κοσμικῆς καὶ κληρικῆς ἀ-
 ριστοκρατίας, ἀνετράπησαν, καὶ ἰδίως ἐσχίσθη ὁ

(*) Τὸ ἐπάνωμον Τσιμισκῆς σημαίνει, κατὰ Λέοντα
 τὸν Διάκονον, ἔτι καὶ τὸ μ ο υ ζ α κ ἶ τ ζ η ς, ταύτην δὲ τὴν
 λέξιν ὁ Δουκάγγιος θεωρεῖ παρεφθαρμένην ἐκ τοῦ μ ε ι ρ α
 κ ἶ τ ζ η ς. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι τὸ Τσιμισκῆς ἁρμενι-
 στί γράφεται Tschmchik, ἀλλ' ὅτι, κατὰ τοὺς δεινούς
 περὶ τὴν Ἀρμενικὴν, ἡ σημασία τῆς λέξεως ταύτης εἶναι
 ἀγνωστος· γνωστὸν εἶναι μόνον ὅτι ἡ κατάληξις kik εἶναι
 ὑποκοριστικὴ, καὶ ἴσως τὸ πρῶτον μέρος τοῦ ὀνόματος εἶ-
 ναι ἡ Περσικὴ λέξις tch m e h, ὅπερ ὀηλοῖ με γ α λ ο
 π ρ ε π ῖ ς ἀ ν ά σ τ η μ α· διότι τῶνδον, κατὰ Λέοντα τὸν
 Διάκονον, σελ. 96, ὁ Ἰωάννης εἶχε μικρὸν μὲν ἀνάστημα,
 ἀλλὰ μεγαλοπρεπῆς καὶ εὐγενές.

τόμος δι' οὗ ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος ἐθέσπισε νὰ μὴ γίνεσθαι, ἄνευ τῆς γνώμης αὐτοῦ, οὐδεὶς ἀρχιερεὺς. Ἔτιναι ὅμως τοῦλάχιστον ἀναμφίβολον, ὅτι ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης δὲν ἐμόλυνε τὰς χεῖρας αὐτοῦ διὰ φόνον ἢ διαγωγῶν. Προέλαβε συμμετόχους τῆς ἀρχῆς τοὺς παῖδας τοῦ Ἰωμανοῦ (ἐξ ὧν ὁ μὲν ἦτο ἡδὴ ἐν δεκαέτει, ὁ δὲ ὀκταέτης), καὶ προσηγάγη πρὸς αὐτοὺς ὡς πατὴρ ἢ μήτηρ των ἐξωρίσθη κατ' ἀρχὰς εἰς Προκόννησον· ἔπειτα κατώρθωσε νὰ διαφύγη ἐκεῖθεν, καὶ ἐλθοῦσα εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐτόλμησε νὰ ἐμφανισθῆ εἰς αὐτὰ τὰ βασιλεία· ἀλλ' ἄν καὶ δεινῶς ἐν τῇ παραφορᾷ αὐτῆς ἐξῆύρισε ἐνταῦθα τὸν βασιλέα, μικροῦ δ' ἐδέησε νὰ πνιγῆ τὸν υἱὸν Βασιλείου, τὸν ὁποῖον εἶδε παρακαθήμενον παρὰ τῶν κηδεμόνων, ὁ Ἰωάννης περιορίσθη πάλιν εἰς τὸ νὰ ἐξορίσθαι αὐτὴν εἰς μοναστήριον τι τῆς Ἀρμενίας. Ἐν γένει δὲ ἀνεδείχθη πρῶτος, προσήνης, καὶ ἐπιτοσοῦτον μεταδοτικῶς, ὥστε δυσχερῶς ἠδύνατο ν' ἀποποιηθῆ τὴν ζητουμένην χάριν. Προσέβατε εἰς τὴν ὑπερβολικὴν ἐκείνην ἐλευθεριότητα καὶ ἀκρασίαν τι νὰ, καὶ θέλετ' ἔχει πλήρη τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνδρός, ὅστις εἶχεν οὕτω οὐ μόνον ἅπαντα τὰ προτερήματα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐλαττώματα τὰ συνήθη τῶν γενναίων φύσεων.

Ἄλλ' ἂν ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης δὲν ἠκολούθησε περὶ τὴν ἐσωτερικὴν κυβέρνησιν ἀπάσας τὰς ὑγιεῖς ἀρχὰς τοῦ Νικηφόρου Φωκά, ἂν οὔτε τὴν φειδωλίαν ἐκείνου εἶχε περὶ τὴν διαχείρισιν τῶν δημοσίων χρημάτων, οὔτε ἐνόμισεν ἀπαραίτητον νὰ περιστείλῃ διὰ ῥητῶν νόμων τὴν ὑπεροχὴν ἐξουσίαν τοῦ κλήρου, πολλάκις ὅμως, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, ἀπέδειξεν ὅτι καὶ εἰς τὸν κλῆρον ἤξευρε νὰ ὑπομνησθῆ τὰ καθήκοντα, καὶ τοὺς καταχραστὰς νὰ ἐπιτιμᾷ· ὥστε φαίνεται ὅτι μᾶλλον οἰκονομῶν τὰς δυσχερείας ἢ ἀποδοκιμάζων τὰ ὑπὸ τοῦ προκατόχου πεπραγμένα, ἐτροπολόγησε ταῦτα κατὰ τι· πρὸς δὲ, ἐπαναλαμβάνομεν, περὶ τὴν διεξαγωγὴν τῶν πολεμικῶν, ἀνεδείχθη ἀμίμητος καὶ ἐπινομάσθη δικαίως ὁ μέγιστος τῶν στρατηγῶν τοῦ αἰῶνος ἐκείνου, κατ' ἦν διέλαμψαν ἐν μὲν τῷ Ἑλληνικῷ κράτει, ὁ Νικηφόρος, ὁ Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος καὶ πλείστοι ἄλλοι περιφανεῖς ἡγεμόνες, ἐν δὲ τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ, ὁ Ἑρρίκος ὁ Ὀρνιθοθήρας, ὁ Ὁθων ὁ μέγας, καὶ οἱ πολυβρύλλητοι αὐτῶν συναγωνισταί.

Ἐξηγήθη ἀνωτέρω διατὶ ὁ Νικηφόρος εἶχεν ἐπιστήσῃ περὶ πάντων τὴν προτοχὴν εἰς τοὺς Ἀραβίους· ἀλλ' ἀφοῦ ἅπαξ ἀνεκτήθη ἐπὶ τοῦ βασιλέως ἐκείνου ἡ Κιλικία, ἡ Φοινίκη, ἡ Κοίλη Συρία, ἡ Κύπρος καὶ ἡ Κρήτη, ὁ Ἰωάννης ἐθεώρησε δεόν νὰ τρέψῃ ἐκ πρώτης ἀφετηρίας ἀπάσας τὰς δυνάμεις ἐπὶ τὴν Βουλγαρίαν, εἰς ἣν ἀπὸ τινος εἶχον συμβῆ σπουδαιότατα γεγονότα.

Καθὰ δ' ὁμοίως προεῖπομεν, ὁ Νικηφόρος, μὴ εὐχαίρων νὰ τιμωρήσθαι αὐτὸς τὴν ἀνόθευτον τῶν Βουλγάρων, εἶχε προκαλέσει, διὰ τοῦ ἀπεσταλμένου αὐτοῦ Καλοκύρου, τὴν εἰς Βουλγαρίαν ἐπιδρομὴν τοῦ ἡγεμόνος τῶν Ῥώσων Σβιατοσλαύου. Ἄλλ' ὁ ἡγεμὼν οὗτος δὲν ἠρέσκεν νὰ ληλατήσῃ τὴν χώραν προτροπέμενος

ὑπὸ τοῦ προδότου Καλοκύρου, ἀπεφάσισε νὰ καταλάβῃ αὐτὴν ὀριστικῶς, νὰ ἀναθιάσθαι τὸν Καλοκύρην εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ νὰ ἐπιτύχῃ παρ' αὐτοῦ οὐ μόνον τὴν ἐπίσημον παραχώρησιν τῆς Βουλγαρίας, ἀλλὰ καὶ φόρον εἰσθῆσιν ὑπεροχῶν. Τοιαῦτα ἐβουλεύετο ὁ Σβιατοσλαύος, ὅτε οἱ Βούλγαροι, πᾶσχοντες τὰ πᾶνθεν ἀπὸ τῶν Ῥώσων, ἐζήτησαν τὴν προστασίαν τοῦ Νικηφόρου· καὶ ὁ Νικηφόρος ἐτοίμαζε τὸν ὄντι νὰ ἐκστρατεύσῃ τελευταῖον εἰς τὴν χώραν ἐκείνην, κατ' ἦν ἐποχὴν συνέση ἢ μεταβολὴ τῆς βασιλείας. Ἄλλὰ καὶ ὁ Ἰωάννης, ἅμα καταλαβὼν τὴν ὑπεράτην ἀρχὴν, διεμήνυσεν εἰς τὸν Σβιατοσλαύον, ὅτι ὀφείλει νὰ ἐπανέλθῃ οἱκοί, διότι ὁ Νικηφόρος ἀπέδωκεν αὐτῷ τὴν συμφωνηθεῖσαν ἀμοιβὴν ἕνεκα τῆς εἰς τὴν Βουλγαρίαν στρατείας, καὶ ἐξεπληρώθησαν οὕτως αἱ ἀμοιβαῖαι συνθήκαι· ὁ Σβιατοσλαύος ὅμως ἀπήτησεν ἀγέρωχος, ὅτι θέλει φέρει αὐτοπροσώπως τὴν ἀπάντησιν αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὥστε ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης παρεσκευάσθη δραστηριῶς πρὸς πόλεμον. Ὁ πόλεμος οὗτος κατέστη τόσο μᾶλλον ἀναπόδρατος, ὅσοι οἱ Ῥῶσοι, οἵτινες ἐμελέτων νὰ καταλάβωσιν ὀριστικῶς τὴν χώραν ἐκείνην, δὲν εἶχον ἐτι τότε ἀσπασθῆ τὸν Χριστιανισμόν. Οἱ Βούλγαροι ἀπεποιοῦντο μὲν ἐκ διαλειμμάτων τὴν πολιτικὴν κυριαρχίαν τῶν βασιλέων, ἀλλὰ πρὸ μιᾶς ἑκατονταετηρίδος ὑπέκυπτον τοῦλάχιστον εἰς τὴν ἠθικὴν κυριαρχίαν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχείου. Κατ' οὐδένα ὅμως λόγον δὲν συνέφερε νὰ ἐγκατασταθῆ ἐνταῦθα τοῦ Ἰστροῦ ἔθνος τὸ ὁποῖον ἔφερε μὲν εἰς μέσον ὁμοίας ἢ καὶ πλείους τῶν Βουλγάρων κυριαρχικὰς ἀξιώσεις, δι' οὐδενὸς δὲ ἠθικοῦ δεσμοῦ συνεδέετο ἐτι μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνικότητος. Περὶ τὰ τέλη λοιπὸν τοῦ 970 ἔτους, ὁ Ἰωάννης ἐπεμψεν εἰς τὰ μετὰ Βουλγαρίας καὶ Θράκης σύνορα, μετὰ 10,000 ἀνδρῶν, τὸν Βάρδαν Σκληρόν, ἕνα τῶν ἐπισημοτέρων στρατηγῶν τῶν χρόνων ἐκείνων καὶ γυναικάδελφον αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πρώτης συζύγου (διότι τὴν Θεοδώραν ἐλάβεν εἰς δεύτερον γάμον). Ὁ βασιλεὺς ἐνόμιζεν ὅτι οἱ Ῥῶσοι θέλουν περιορισθῆ εἰς μικράς τινὰς ἐπιδρομὰς καὶ ὅτι ὁ στρατὸς τοῦ Σκληροῦ θέλει ἀρκέσει ν' ἀναχαιτίσῃ αὐτοὺς μέχρις οὔ ὁ Ἰωάννης αὐτοὺς, προπαρασκευασθεῖς, δυναθῆ νὰ ἐμβάλῃ εἰς Βουλγαρίαν μετὰ τῆς ὅλης αὐτοῦ δυνάμεως. Ἄλλὰ οἱ Ῥῶσοι, πρὸ καιροῦ ὄντες ἐτοιμοί, διελάνουσι διὰ τοῦ Αἴμου, πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Σκληροῦ, εἰς 30,000 συμπροσούμενοι, δροῦσιν ἅπασαν τὴν Θράκην καὶ στρατοπεδεύουσι πρὸ τῶν πυλῶν τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐντὸς τῆς ὁποίας εἰσέθλθεν ὁ Σκληρός. Naί μὲν ὁ ἐπιτήδειος ἐκεῖνος στρατηγός, ἐκ παρατάξεως ἀγωνισθεὶς μετ' ὀλίγον πρὸς τοὺς πολεμίους, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, καὶ ἠναγκάσεν αὐτοὺς νὰ ἀνακάμψωσιν εἰς Βουλγαρίαν, ἀλλ' ἡ νέα αὕτη ἐπιδρομὴ κατέστη ἐπὶ ὁποῖοτε ἀπαραίτητον τὴν ἐκστρατείαν τοῦ βασιλέως, ἧτις καὶ ἐγένετο τελευταῖον τὴν ἀνοιξὶν τοῦ 972.

Τὸ ἐπιχείρημα ἦτο δυσχερὲς διὰ τε τὸ δασυδὲς τῆς χώρας καὶ τὴν ἀγριότητα τῶν πολεμίων· ἀλλὰ

δι' αὐτὸ τοῦτο ὁ βασιλεὺς κατέβαλε πλείστην ἐπιμέλειαν περὶ τὴν παρασκευὴν τοῦ στρατοῦ μετ' οὗ ἐμελλε νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸν ἀγῶνα. Τὰ τάγματα ταῦτα δὲν ἦσαν ὅσον οἱ στρατοὶ οἱ ὑπὸ τοῦ Νικηφόρου ὀδηγηθέντες κατὰ τῶν Ἀράβων πολυαρίθμητα, συνέκειντο ὅμως κατ' ὀλοκληρίαν ἐξ ἀνδρῶν λογάδων καὶ ἦγοντο ὑπὸ τῶν ἐμπειροτέρων καὶ γενναϊοτέρων τοῦ κράτους ἀξιωματικῶν. Προεπερεύοντο δὲ τοῦ ὅλου στρατοῦ οἱ καλούμενοι Ἀθάρατοι, ἀνδρες καταφρακτοί. διαγαγόντες ἐν τοῖς πολέμοις τὸ πλείστον τῆς ζωῆς, καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ἐξομοιωθῶσιν εἰμὴ μὲ τὰ ἐκλεκτὰ τάγματα τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσι σήμερον, εἰς τὰ μεγάλα κράτη, τὰς αὐτοκρατορικὰς καὶ βασιλικὰς φρουράς. Κατόπιν ἤρχοντο μύριοι πεζοὶ καὶ τριχηλίοι πρὸς τοὺς μύριοις ἵππεῖς. Ἡ δ' ὀπισθοφυλακὴ, ἧτις ἦγε τὰ σκευὴ καὶ τὰς μηχανὰς, παρείπετο βραδέως ὑπὸ τὸν εὐνοῦχον Βασίλειον. Οὕτω διελθὼν ἀκωλύτως τὰς πύλας τοῦ Αἴμου, ὁ βασιλεὺς προέδραμε μετὰ 5000 πεζῶν καὶ 3000 ἵππεων, διατάξας τὸν Βασίλειον νὰ παρακολουθῆ μετὰ τοῦ ὑπολοίπου στρατοῦ, βαδίζων ἀνετώτερον, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κόπου. Ἐνέβαλε δὲ ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης εἰς τὴν ἐχθρικὴν χώραν προῖμώτερον ἢ ὅτι προσεδόκων οἱ Ῥῶσοι καὶ ἐστρατοπέδευσε πλησίον τῆς Περειάσλαιας, πρωτευούσης τῶν Βουλγάρων, πόλεως τότε ἰσχυρᾶς καὶ μεγάλης, ἡδὴ δὲ μὴ ὑπαρχούσης. Συγχρόνως στόλος ἀπεστάλη εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰστροῦ, ἵνα ἀποκόψῃ τὴν διὰ τοῦ Βυζεῖνου ὑποχώρησιν τῶν Ῥώσων.

Ἡ ἐκστρατεία αὕτη, ἧτις θεωρεῖται δικαίως ἀνεπίσημη τῶν μεγαλύτερων στρατιωτικῶν ἡγεμόνων τοῦ ὁποῖου ἀναφέρει ἡ ἱστορία, παρέχει ἡμῖν τὸ μέτρον τῆς στρατιωτικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς προσωπικῆς ἀνδρείας τοῦ βασιλέως Ἰωάννου. Ὁ Σβιατοσλαύος ἦτο ἐστρατοπεδευμένους περὶ τὴν Σιλίστριαν (τὸ Δουρόστολον), καὶ πεποιθὼς εἰς τὴν ἐν Περειάσλαια πολυαρίθμητον φρουρὰν, δὲν ἐπτευδε νὰ κινήσῃ, ἐλπίζων, ὅτι εὐχερέστερον θέλει καταβάλλει τὸν ἀντίπαλον, ἐάν ἐπιπέσῃ κατ' αὐτοῦ ἐξασθενήσαντος ἅπαξ ἀπὸ μακρᾶς πολιορκίας. Ἄλλ' ἡ πολιορκία δὲν διήρκεσε πολὺ. Ὁ βασιλεὺς ἐφύσθεν ἔμπροσθεν τῆς πόλεως τῆ 12 Ἀπριλίου, ἡμέρα τῆς μεγάλης τετάρτης· καὶ αὐθημερὸν κατατροπώσας τοὺς ἐπιχειρήσαντας ἐξοδὸν πολεμίους, ἐγένετο τὴν ἐπισπῶσαν κύριος τῆς πρωτευούσης τῶν Βουλγάρων, δι' ἐφόδου πεισματωδεστάτης κατ' ἦν παρέσχε λαμπρὰ τῆς τόλμης αὐτοῦ δείγματα. Ἐν τῇ πόλει αὐτῇ εὐρέθη δεσμός ὁ ἡγεμὼν τῶν Βουλγάρων Βορισης μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων. Ἄπαντες ἐλάβον ἀμέσως τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἠξιώθησαν πολλῶν παρὰ τῷ Ἰωάννῃ τιμῶν καὶ παραμυθιῶν, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς μετονομάσας τὴν Περειάσλαιαν Ἰωαννουπόλιν καὶ δι' ἑλληνικῆς φρουρᾶς ὀχυρώσας αὐτήν, ἀπέδειξεν ἐξ ἀρχῆς, ὅτι ὁ σκοπὸς του δὲν ἦτο νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ὑπαρξὶν αὐτονόμου Βουλγαρίας, ἀλλ' ὅτι εἶχεν ἀπόφασιν νὰ καταστήσῃ αὐτὴν ἄπλως ἐπαρχίαν τοῦ κράτους. Πανηγυρίσας δὲ ἐνταῦθα τὴν εὐρτήν τοῦ Πάσχα, ἐξώρμησε τὴν

δευτέραν τῆς διακαινησίμου πρὸς τὴν Σιλίστριαν. Ὁ Σβιατοσλαύος ἀντεπεξῆλθεν ἡδὴ κατὰ τοῦ βασιλέως, ὅστις ὅμως, καὶ τοῖς κυριεύσας ἅπαντα τὰ κατ' ὅδον κείμενα φρούρια, δὲν ἔδωκεν εἰς τὸν ἀντίπαλον αὐτοῦ καιρὸν νὰ προχωρήσῃ πολὺ· οἱ δύο στρατοὶ ἀπηντήθησαν οὐ μακρὰν τῆς Σιλιστρίας. Οἱ πολέμιοι, τὸ πλείστον πεζοὶ ὄντες, συνεποσούντο εἰς 70,000 ἀνδρῶν, κυρίως Ῥώσων καὶ Πατζινάκων· καὶ οἱ μὲν Ῥῶσοι κατέλαβον ἐν τῇ παρατάξει τὴν δεξιάν πτέρυγα, οἱ δὲ σύμμαχοι αὐτοῦ Πατζινάκοι, τὴν ἀριστεράν· ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης, ἐπαναλαμβάνων τὴν λοχὴν παρατάξιν δι' ἧς ὁ Ἐπαμινώνδας ἐνίκησεν ἐν Λεύκτροις καὶ ἐν Μαντινείᾳ, συμπυκνωσὶ τὸ πλείστον καὶ κράτιστον τῆς δυνάμεως κατὰ τῆς δεξιᾶς τοῦ ἐχθροῦ πτέρυγος· καὶ πρῶτος ὁ γεναῖος καὶ ἀθλητικὸς ἵππαρχος Θεόδωρος ἐπιπίπτει μετ' ὅλων τῶν ἰλῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἱππικοῦ ἀπὸ ρυτῆρος ἐλαύνων κατὰ τῶν Ῥώσων, καὶ διασπᾷ τὴν τάξιν αὐτῶν. Ἄλλ' οἱ πολέμιοι γενναίως ἀμυνόμενοι καὶ ὄντες πολυπληθέστεροι, κατορθοῦσι νὰ συμπληρώσιν αὐτῶν τοὺς στίχους αὐτῶν καὶ ἀντέχουσι μέχρι τῆς ἐσπέρας. Τότε ὁ βασιλεὺς, πιέσας ἐπὶ μᾶλλον καὶ ἐσπέρα, τὸν ἀριστερὰν πτέρυγα, ἀναγκάζει τοὺς Ῥώσους νὰ πέμψωσιν εἰς βοήθειαν τῶν Πατζινάκων τὴν ἐπιφυλακὴν τῶν. Ἀμα δὲ ἰδὼν ἐλαττωθεῖσαν οὕτω τὴν ἐν τῇ δεξιᾷ δύναμιν τῶν πολεμίων, ἀναλαμβάνει αὐτὸς τὴν ἀρχηγίαν ἐπιλέκτων τινῶν ταγμάτων καὶ ρίπτει ἑαυτὸν ἀφειδῶς εἰς τὸ πικνότερον τῆς Ῥωσικῆς παρατάξεως. Ὁ ἀγὼν ἐνταῦθα ἀπέσθη φοβερός ἢ παλίρροια τῆς ὑπεροχῆς καὶ τῆς ἡττῆς κατέστη ἐπὶ τοσοῦτον πεισματώδης, ὥστε λέγεται, ὅτι ἐν τῇ μάχῃ αὕτη ἡ νίκη δωδεκάκις ἐπέραςεν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς στρατοῦ εἰς τὸν ἕτερον. Τελευταῖον οἱ Ῥῶσοι ἐνέδωκαν· καὶ οἱ Πατζινάκοι ἐμιμήθησαν τὸ παράδειγμα των μετὰ σφαγὴν δεινοτάτην, οἱ δὲ περισπῶντες πολέμιοι κατέφυγον ἐντὸς τῆς ὀχυρᾶς Σιλιστρίας.

Δὲν θέλομεν περιγράψαι τὰ κατ' ἕκαστα τῆς τότε ἀρξαμένης ἀξιωματικῆς πολιορκίας τῆς Σιλιστρίας, τὰ διὰ μακρῶν ὑπὸ Λέοντος τοῦ Δικζονίου ἱστορηθέντα. Ἐν τῇ πολιορκίᾳ αὐτῇ ἦν διαπρεψαν ὁ Βάρδας Σκληρός, ὁ ἵππαρχος Θεόδωρος, ὁ στρατηγὸς Πέτρος, ὁ πατρίκιος Ῥωμανός, ἑγγονος τοῦ Λεκαπηννοῦ, καὶ ἐπὶ πᾶσιν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, δὲν ἀνεδείχθη μόνον ἡ Ἑλληνικὴ ἀνδρεία, ἀλλὰ καὶ ἡ τέχνη συγχρόνως. Ὁ στόλος, ὁ ἀναπλεύσας τὸν Ἰστρον καὶ συμπληρώσας τὸν ἀποκλεισμόν τῆς πόλεως, τὸ ὑγρὸν πῦρ, αἱ ποικιλίαι καὶ καταστρεπτικαὶ μηχαναὶ ἔφεραν εἰς ἀπελπισίαν μετ' οὐ πολὺ τοὺς πολεμίους. Ὁ Σβιατοσλαύος ἀπεφάσισε νὰ διακινδυνεύσῃ τῇ 20 Ἰουλίου δευτέραν ἐκ τοῦ σιστάθη μάχην, ἀλλὰ ἡττήθη μετὰ πέντε ἡμέρας, ἀνέριψε καὶ τρίτον τὸν κύβον· κατατροπώθεις ὅμως καὶ αὐτῶς, καὶ ἰδὼν πεσόντας τοὺς ἀρίστους αὐτοῦ ἀξιωματικούς, τὸν δὲ ὑπόλοιπον στρατὸν κινδυνεύοντα ἀπὸ τῆς πεινῆς, ἠναγκάσθη νὰ ἔλθῃ εἰς λόγους περὶ εἰρήνης. Συγκατένευσε δὲ νὰ παραδῶσθαι τῷ βασιλεῖ τὴν Σιλίστριαν μετ' ὅλων τῶν αἰχμαλώτων καὶ νὰ

ἀπέλθῃ ἀπὸ τῆς Βουλγαρίας μετὰ τῆς λείας αὐτοῦ, ἀνταπειθήσας μόνον νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τοὺς Ρώσους ἢ ἐπὶ ἐμπορεία προσέλευσις εἰς Κωνσταντινούπολιν, κατὰ τὰ πρότερον εἰθιμμένα. Ὁ βασιλεὺς, σπεύδων νὰ καταλύσῃ τὸν φοινικὸν τούτου πόλεμον, ἐδέχθη τὰς προτάσεις ταύτας, καὶ ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς Ρώσους τὴν ἀναχώρησιν· ἀλλ' ὁ Σβιατοσλαύος κατεστράφη καθ' ὅδον ὑπὸ τῶν Πατζινικιτῶν, οἵτινες πρότερον σύμμαχοι αὐτοῦ ὄντες, ἐδυσφόρησαν τότε, ὅτι συνωμολόγησε τὴν εἰρήνην ἀνευ τῆς συμπράξεως αὐτῶν, καὶ προστούτοις ἐδέλεασθησαν ὑπὸ τῆς πλουσίας λείας· ἦν μετ' αὐτῶν ἔφερον οἱ ἀπερχόμενοι. Τὸν Σβιατοσλαύον διεδέχθη ὁ μέγας δούξ Βλαδίμηρος, ὅστις ἔφημῃ Ἄνων, τὴν ἀδελφὴν τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος Βασιλείου· καὶ αὕτη εἶναι ἡ συμπληρώσασα τὸν θρίαμβον τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Ρωσία.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἰωάννου, ὁ βασιλεὺς διετίθει ἐν ἐπί τινα καιρῶν παρὰ τὸν Ἰστρον, ἵνα ἀσφαλίσῃ τὰ παρὰ τὸν ποταμὸν τούτου ποσούρια. Ἢδὲ δ' ἐπανερχομένου αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν ὁ πατριάρχης, ὁ κληρικός, ἡ σύγκλητος καὶ ἅπας ὁ δῆμος, δεξιούμενοι τὸν ἥρωα δι' ἀνευφημιῶν καὶ ἐπινικίων. Καὶ οἱ μὲν προσέφερον αὐτῷ στεφάνους, οἱ δὲ σκήπτρα χρυσᾶ καὶ λιθοκόλλητα· αὐτὸς δὲ δεχόμενος εὐμενῶς τὰς δωρεάς, ἀνταπέδιδεν ἄλλας πολυτιμώτερας. Ὅτε δὲ προσήγαγον ἄρμα ὀλόχρυσον, ὑπὸ τεσσάρων λευκῶν ἵππων συρόμενον, ἀντὶ νὰ ἀναβῇ αὐτὸς, ἐπέθηκε τὰ βασιλικὰ τῶν ἡγεμόνων τῆς Βουλγαρίας κοσμήματα καὶ ἐπ' αὐτῶν τὴν πάνσεπτον τῆς ἀειπαρθένου εἰκόνα, ἣν ἀνέδειξε ἀνευθεύσαν, παρὰ κολομβήτας αὐτὸς ἐπὶ ἵππου λευκοῦ, περιεστραμένους τὸ διάδημα, καὶ διεκλὼν οὕτως ὀλόκληρον τὴν πόλιν, τὴν ὁποίας αἱ ὀδοὶ ἦσαν ἐστρωμέναι διὰ χρυσοῦ καὶ πορφυρῶν ὑφασμάτων καὶ δαφνίων στεφάνων. Ἀφοῦ δὲ ἤκουσε τὴν δοξολογίαν ἐν τῷ μεγάλῳ ναβ' τῆς ἁγίας Σοφίας, ἀνήστη εἰς αὐτὸν τὸ λαμπρὸν τῶν ἡγεμόνων τῆς Βουλγαρίας στέμμα, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὰ βασίλεια. Ἐνταῦθα καθῆρσε τὸν τελευταῖον ἡγεμόνα τῆς Βουλγαρίας τοῦ βασιλικῶν ἀξιώματος, ἀνέδειξε αὐτὸν ἀπλοῦν ἀξιωματοῦχος τοῦ κράτους, διῆρσε τὴν χώραν ἐκείνην εἰς τμήματα, τῶν ὁποίων προέστησαν ἐπιχώριοι μεγιστάνες ἢ βοὶσάδοι καὶ ἐν γένει ἐθεώρησαν αὐτὴν ὡς ἐκπαρτίαν Ἑλληνικὴν.

Τοιοῦτοτρόπως ἀνεκτήθη ἡ Βουλγαρία. Τὸ γεγονός τούτου ἦτο σπουδαιότατον ὄχι μόνον διότι ἐπέξετεινε τὰ σύνορα τοῦ κράτους αὐτῆς μέχρι τοῦ Ἰστροῦ, ἀλλὰ καὶ διότι κατέστησαν ἀναπόδραστον τὴν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν προσέλευσιν τῶν Ρώσων. Τῶν οἱ Ρῶσοι, ὡς προηγουμένως οἱ Βούλγαροι, ἐδέχθησαν τὴν ὀρθοδοξίαν μᾶλλον ἢ τὸ Λατινικόν, δόγμα, διότι, ἔχοντες μεγάλα ἐμπορικὰ συμφέροντα ἐν Κωνσταντινούπολει καὶ λαβόντες πείραν τῆς δυνάμεως τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους, περιήλθον εἰς τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην νὰ συνδεθῶσι μετ' αὐτοῦ μᾶλλον ἢ μετὰ τῆς δύσεως. Ἢ δ' ὑπαγωγὴ τοῦ ἔθνους τῶν

Βουλγάρων ὑπὸ τὴν Ἑλληνικὴν κυριαρχίαν ἤθελε καὶ μόνον ἀρκέσει ἵνα ἀναδείξῃ τὸν βασιλέα Ἰωάννην ἕνα τῶν μεγαλητέρων εὐεργετῶν τῆς ἐθνικότητος ἡμῶν. Ἀλλ' ἐμελλεν ὁ ἀνὴρ νὰ δράμῃ μετ' ὀλίγον ἀπὸ τῶν ὄχθων τοῦ Ἰστροῦ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Τίγρεως καὶ νὰ στήτῃ νεῦ τροπαικ. Πρὶν ὅμως ἐκθέσωμεν τὰ τελευταῖα ταῦτα τῆς βασιλείας ἐκείνης γεγονότα, συγκεφαλαιώσωμεν ἐνταῦθα δευτερεύοντά τινα, ἀλλ' οὐδὲν ἦττον ἀξιωματικῶν ταῦτα τῆς αὐτῆς ἐποχῆς πράγματα.

Οἱ Φωκάδες ἐπεχείρησαν ἐπὶ τοῦ Ἰωάννου δις ν' ἀρπάσωσι τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν, τὸ πρῶτον μικρὸν μετὰ τὴν περὶ Ἀδριανούπολιν μάχην, τῷ 971, τὸ δὲ δεύτερον, ἐνῶ ὁ βασιλεὺς, τῷ 972, ἐπολιόρκει τὴν Σιλίστριαν· ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη στάσις δὲν ἐχρησίμωσεν εἰμὴ εἰς τὸ νὰ καταστήτῃ περιφανεστάτην τὴν ἀγαθότητα τοῦ βασιλέως, ἡ δὲ δεύτερά δὲν συνεπήγαγεν εἰμὴ τὴν ὀλοσχερῆ τῶν αὐτοσυργῶν αὐτῆς καταστροφήν. Τῷ 971 ἀρχηγὸς τοῦ ἐπιχειρήματος ἐγένετο ὁ ἐν Ἀμασειᾷ περιορισμένος δεύτερος υἱὸς τοῦ Κουροπαλάτου Λέοντος, Βάρδας ὁ Φωκάς, ὅστις, διαρυσθὼν ἐκείθεν, καὶ γενόμενος, τῇ συνδρομῇ δυσχερεστημένων τινῶν, κύριος τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ Καισαρείας, συγκροτήσας δὲ περὶ αὐτὸν μικρὸν τινα στρατὸν, ἀνηγορεύθη ὑπ' αὐτοῦ βασιλεὺς. Εἶχε δὲ συνεννοηθῆ καὶ μετὰ τῶν ἐν Λέσβῳ καὶ Ἰμβρῷ ἐξωρισμένων συγγενῶν, οἵτινες ἠτοιμάζοντο νὰ μεταβῶσιν εἰς Θράκην, ἵνα ἀνυψώσωσιν αὐτόθι τὴν σημαίαν τῆς στάσεως, ὅτε, ἀνακαλυφθέντος τοῦ βουλεύματος αὐτῶν, συνελήφθησαν, καὶ δικασθέντες, κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον· ἀλλ' ὁ βασιλεὺς δὲν ἐπέτρεψε νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ποινὴ, καὶ ἐξώρισεν αὐτοὺς ἀπλῶς πάλιν εἰς Λέσβον. Κατὰ δὲ τοῦ Βάρδα Φωκά ἐξέπεμψε τὸν νικητὴν τῆς Ἀδριανουπόλεως Σκληρὸν, ὅστις ἠνάγκασε μετ' ὀλίγον τὸν ἀντίπαλόν του νὰ παραδοθῇ· δὲν ὑπέστη δὲ οὐδ' ὁ Βάρδας τὴν δικαίαν ποινὴν, καὶ τοῦ πολὺ τοῦ πατρὸς καὶ ἀδελφοῦ ἐνοχώτερος· ἀλλὰ κούρευθεὶς μόνον, ἐξωρίσθη εἰς Χίον. Τῷ δὲ 972, ὁ Κουροπαλάτης Λέων καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Νικηφόρος, ὠφελοῦμενοι ἀπὸ τῆς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀπουσίας τοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ πλείστου στρατοῦ, διαφεύγουσιν ἀπὸ Μιτυλήνης, ἔρχονται εἰς τὴν πρωτεύουσαν, συνεννοοῦνται μετὰ τῶν φίλων καὶ ἐτοιμάζονται νὰ ἀρπάσωσι τὴν ἀρχὴν, ὅτε ὁ ναύαρχος Λέων καὶ ὁ πρόεδρος Βασίλειος, συλλέξαντες τὸν ἐν Κωνσταντινούπολει εὑρισκόμενον ὀλίγον στρατὸν, συλλαμβάνουσι τοὺς ἀντάρτας καὶ ζητοῦσι τὰς διαταγὰς τοῦ βασιλέως· ὁ δὲ, θεωρητὰς εὐλόγως τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἐπιχειρήσεως μὴ συμβιβαζομένην μετὰ τὸ συμφέρον τοῦ κράτους, παρήγγειλεν ἤδη αὐτοῖς μὲν νὰ τυφλωθῶσιν, ἡ δὲ περιουσία των νὰ δημευθῇ. Τοιοῦτον τέλος ἔλαβεν ὁ Λέων ὁ Κουροπαλάτης καὶ ὁ πρεσβύτερος υἱὸς του Νικηφόρος· ἀλλ' ἐπὶ πρῶτον ἡ οἰκογένεια αὐτῆ νὰ συνδέτῃ τὸ ὄνομα τῆς μετ' ὅλης τῆς λαμπρᾶς ταύτης περιόδου τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, διότι θέλομεν ἰδεῖ τὸν Βάρδαν Φωκά καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Νικηφόρον καὶ τὸν ἀδελφόν

Πέτρον διαπρέποντας αὐτῶν ἐν τοῖς πράγμασι ἐπὶ τῆς ἀκολουθοῦσης βασιλείας.

Τῶν κατὰ τῆς ἐν Κωνσταντινούπολει μοναρχίας στάσεων αἱ πλειότεραι, μᾶλλον δὲ σχεδὸν πάσαι, ἐγίνοντο ἐν Ἀσίᾳ· καὶ τούτο, διότι εὑρισκὸν αὐτόθι ὀπαδοὺς τοὺς τῆδε κἀκεῖτε σωζόμενους ἐτι αἰρετικούς, οἵτινες προθύμως ὀπλιζόντο κατὰ παντὸς βασιλέως, διότι πάντες οἱ βασιλεῖς ἦσαν προστάται τῆς μισητῆς παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς ἐκείνοις ὀρθοδοξίας· ἐπικινδυνότατοι δὲ τῶν αἰρετικῶν τούτων, διὰ τὸ μάχιμον αὐτῶν πνεῦμα, ἦσαν οἱ καλούμενοι Παυλικᾶνοι. Ἐλάθον καὶ ἄλλοτε ἀφορμὴν νὰ ὀμιληθῶμεν περὶ τῆς ἀξιοσημειώτου ταύτης αἰρέσεως ἧτις, λαθούσα τὴν ἀρχὴν αὐτῆς περὶ Σαμόσατα τῆς Συρίας, διεπόρθησε βραδύτερον τὰς δοξασίας αὐτῆς εἰς τὰ δυτικώτατα τῆς Εὐρώπης ἄκρα καὶ οὐσιαστικῶς ἐπενήργησε εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μεταρρύθμισιν, τὴν τοσοῦτον ἀνατείλασαν τὴν τε Γαλιαν, καὶ τὴν Γερμανίαν, καὶ τὴν Ἀγγλίαν ἀπὸ τῆς 13 ἑκατ. καὶ ἐφεξῆς. Μοῖρᾳ τις τῶν Παυλικᾶνων εἶχε μετατοπισθῆ ἐπὶ ἀπὸ Κωνσταντίνου Β' ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Θράκην· μετὰ δὲ τὴν ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα γενομένην κατατρόπωσιν τῶν πολιτικῶν στάσεων τῆς αἰρέσεως ταύτης, δὲν ἐγένετο νεῦ Παυλικᾶνων μετατόπισις εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ἔπαυσαν μὲν οὕτοι ἐκτοτε συγκροτοῦντες ἰδίαν πολιτείαν, ἀλλ' ἐνηκολούθησαν ἐμπλεκόμενοι εἰς ἅπασας τὰς στάσεις καὶ μετὰ τῶν Ἀράβων συνεννοούμενοι· ὥστε ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης, προτρέπόμενος καὶ ὑπὸ τοῦ παρ' αὐτοῦ προχειρισθέντος πατριάρχου Ἀντιοχείας Θεοδώρου ἀπεφάνισε νὰ τοὺς μεταθεσθῇ καθ' ὀλοκληρίαν εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅπου ἦσαν ὀλιγώτερον ἐπικινδυνοί, τότε μᾶλλον, ὅσῳ, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, ἐμελέτα μεγάλην καὶ ὀριστηκὴν τῶν ἀντιτοκικῶν πραγμάτων διαρρύθμισιν· ὅθεν παρεχωρήθη εἰς αὐτούς τότε ἡ Φιλιππούπολις, καὶ κατέστησαν κύριοι τῶν πυλῶν τῆς Θράκης. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ μεταναστάσει ταύτη παρενηκολούθησαν αὐτοὺς καὶ οἱ καλούμενοι Ἰακωβίται, σύμμαχοι αὐτῶν γενόμενοι, οἱ οὕτω ἐνισχυθέντες Παυλικᾶνοι οὐ μόνον ἐξηπλώθησαν μέχρι τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἡπείρου, ἀλλὰ προσέλαβον εἰς τὸ δόγμα καὶ τὴν σημαίαν αὐτῶν ὄχι ὀλιγούς Βουλγάρους. Καὶ τοὶ δὲ λαθόντες τοιαύτην ἕτασιν δὲν ἦσαν, ὡς προείπομεν, ἐνταῦθα τοσοῦτον ἐπικινδυνοὶ ὅσῳ ἐν Ἀσίᾳ, τὸ μὲν διότι περιεστοιχιζόντο ἀπανταχοῦ ἐν ὀρθοδόξῳ, τὸ δὲ διότι δὲν ὑπῆρχεν ἐν Εὐρώπῃ ἑξωτερικὸς ἰσχυρὸς ἐχθρὸς πρόχειρος καὶ πρόθυμος πάντοτε νὰ συμμαχῆσθαι μετ' αὐτῶν. Τούτου ἕνεκα, καὶ διὰ τὰς μεγάλας ὠφελείας τὰς ὁποίας ἔλαβον παρὰ τῶν βασιλέων, δὲν ἔπαυσαν ὑποκείμενοι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κυριαρχίαν, πιστῶς μάλιστα καὶ γενναίως ὑπηρετούντες ἐν τῷ στρατῷ. Καὶ διέσωσαν μὲν ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας αὐτοτελῆ τινα ὑπαρξίν, ἀλλ' ἐπὶ τέλος ἀπέθανον κατὰ μικρὸν τοὺς ἰδιαίοντας αὐτῶν χαρακτήρας, οἵτινες δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διατηρηθῶσιν ἐν τῷ μέσω τῶν περὶ αὐτοὺς ἀπολύτως ἐπικρατούντων δογμάτων τῆς ὀρθοδοξίας. Οἱ μὲν

Παυλικᾶνοι παρέμειναν λοιπὸν εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς Ἑλληνικὰς χώρας, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα αὐτῶν ἀπέπηκτο πρὸς δυσμὰς, καὶ ὠφεληθῆν ἀπὸ τῶν καταχρήσεων τὰς ὁποίας παρήγαγεν ἡ Παπικὴ κυριαρχία, ἐκαρποφόρησε καὶ ἐγένετο πρόξενον μεγάλων θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν κινήματων.

Προστούτοις ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης, θεωρῶν τὴν ἀνάγκην νὰ συμπυκνώσῃ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἵνα καταβάλῃ τοὺς πρὸς βορρᾶν καὶ πρὸς ἀνατολάς πολεμίους, ἐνόμισε φρόνιμον νὰ περιέλθῃ πρὸς τὸν κραταῖον ἡγεμόνα τῆς Γερμανίας Ὁθωνα εἰς ὀλιγώτερον τραχείας ἢ ὁ προκατόχος σχέσεις. Μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν ἐπὶ Νικηφόρου διαπραγματεύσεων, ὁ Ὁθων, τῷ 968, ἐπανέλαβε τὰς ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ ἐγθροπραξίας· καὶ δὲν ἠυδοκίμει μὲν πολὺ, διότι οὔτε οἱ Ἱταλοὶ συνέτρεχον αὐτὸν προθύμως, οὔτε εἶχε τὸν ἀπαραίτητον πρὸς τὸ ἐπιχειρήματα τοῦτο στόλον. Οὐδὲν ἦττον ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ἠναγκάζετο νὰ διατηρῇ ἐν Ἰταλίᾳ στρατιωτικὰς δυνάμεις, τῶν ὁποίων ἡ χρῆσις ἠδύνατο νὰ ἀποθῇ ἐπωφελεστέρα παρὰ τὸν Ἰστρον καὶ παρὰ τὸν Τίγρητα. Ὁθων, ἐπαναλαθὼν ἐπιτηδεῖν τὰς διακοπείας διαπραγματεύσεως, προσέλασε νεῦν αἰτήσιν περὶ τοῦ γάμου τῆς Θεοφανούς μετὰ τοῦ Ὁθωνοῦ Β'. Ὁ ἡγεμὼν τῆς Γερμανίας δὲν ἐπεμψε πλέον πρὸς παραλαβὴν τῆς νύμφης τὸν κενόδοξον Λουϊτπράνδον, τοῦ ὁποίου αἱ ἐκθέσεις προσῆψαν τοσοῦτον ἀδικον μῶμον εἰς τὴν ὑπόληψιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους· καὶ περ εὐνοῶν τὸν Λουϊτπράνδον, ὁ Ὁθων ἀνέθηκεν ἤδη τὴν ἐντιμὸν εἰεὶν ἐντολήν εἰς τινὰς Γερμανοὺς μεγιστάνας καὶ ἰδίως τὸν ἐπίσκοπον Μογοντιάκου, ἕνα τῶν συνετατέρων καὶ λογιωτέρων ἱερωμένων τοῦ κράτους. Δὲν ἐζήτησε δὲ πλέον ὁ ἡγεμὼν τῆς Γερμανίας τὴν ῥητὴν παραχώρησιν τῆς κάτω Ἰταλίας, ἀλλ' ἠρέσθη ἀπλῶς εἰς τὸ δικαίωμα τὸ ὁποῖον ἐνόμιζεν ὅτι ὁ γάμος οὗτος θέλει διαδιθάσει εἰς τὸν υἱὸν του ἐπὶ τῆς χώρας ἐκείνης· ὥστε ἀληθῶς εἰπεῖν ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης οὐδεμίαν πραγματικὴν θυσίαν ἐποίησε διὰ τοῦ συνοικεσίου τούτου. Ἢ ἐκκαιδεκῆς Θεοφανὸς ἐφθασεν εἰς Ρώμην, προπεμπομένη ὑπὸ συνοδείας λαμπρᾶς, τῇ 14 Ἀπριλίου 972, καὶ ἐκεῖ ἐτελεσθῆ ὁ γάμος αὐτῆς μετὰ τοῦ Ὁθωνοῦ Β', ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου ΙΓ', ὅστις καὶ ἔστειλεν αὐτὴν καὶ ὡς Αὐγουσταν ἐχαίρετίσεν. Ἢ χρηστῆ, ἡ ὥραία καὶ εὐφυὴς αὕτη νεῦ, ἔλαβε βραδύτερον πολλὴν δύναμιν καὶ εἰς τὰ δημόσια πράγματα, ἐπιτροπεύασα, διὰ τὸν πρώττον τοῦ συζύγου τῆς θάνατον, τὸν ἀνήλικον υἱὸν τῆς Ὁθωνοῦ Γ'. καὶ ἀναδείξασα, εἰς περιστάσεις δυσχερεῖς, σπανίαν μεγαλοφροσύνην καὶ σύνεσιν. Τὸ δὲ πάντων σπουδαιότερον, οἱ παρακολουθήσαντες αὐτὴν ἡ μετέπειτα ὑπ' αὐτῆς μετακληθέντες σοφοὶ Ἕλληνες ἐπενήργησαν οὐσιαστικῶς εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν διάπλασιν τῆς δύσεως (*).

Οὕτω δὲ ἀπανταχοῦν ἐξασφαλισθεὶς διὰ τῆς κα-

(* Ἡ τοιαύτη ἄμεσος ἐπιβρὴ τῆς Ἀνατολῆς εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ, οὐδέποτε ἀληθῶς εἶχε

τακαύσεως τῶν ἐσωτερικῶν στάσεων, διὰ τῶν φιλικῶν σχέσεων, εἰς ἃς περιήλθε πρὸς τὸν μέγαν ἡμίονα τῆς δύσεως, διὰ τῆς ἐκπολίσεως τῶν Παυλικῶν καὶ, ἐπὶ πᾶσι, διὰ τῆς κατατροπώσεως τῶν Ρώτων καὶ τῆς χειρώσεως τῆς Βουλγαρίας, ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ἐτράπη τῷ 973 κατὰ τῶν Ἀράβων τῆς Ἀνατολῆς. Πρὸ τριῶν ἐτῶν, ἅμα βασιλεύσας εἶχεν ἀναγκασθῆναι νὰ πέμψῃ στρατὸν πρὸς τοῦτο τὸ μέρος, διότι τὰ Μωαμεθανικά εἴδη ἅπαντα, δυσφοροῦντα διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς Ἀντιοχείας καὶ πλείστων ἄλλων χωρῶν, μαθόντα δὲ τὸν θάνατον τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ, συνεμάχησαν ἵνα ἀναλάβωσι τὰ ἀπολωθέντα. Αἰγύπτιοι, Πέρσαι, Ἀράβες καὶ Ἀφρικανοί, ἐνωθέντες, εἶχον συγκροτήσει στρατὸν 100, 000 ἀνδρῶν καὶ ἐπεχείρησαν τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀντιοχείας. Ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης, προπαρασκευασμένος τότε εἰς τὸν κατὰ τῆς Βουλγαρίας πόλεμον, περιωρίσθη εἰς τὸ νὰ ἀποκρούσῃ τὴν ἐφοδὸν ταύτην διατάξας ἐπὶ τούτῳ τὸν στρατηγὸν τῆς Μεσοποταμίας νὰ ἀθροίσῃ ἐν τάχει ἀπάσας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις καὶ νὰ δράμῃ εἰς βοήθειαν τῆς ἀπειλούμενης πόλεως, ἐπέμψας δὲ καὶ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν περὶ γῶν ὅλα τὰ διαθέσιμα τάγματα, καὶ ἀναθεὶς τὴν ὅλην ἡγεμονίαν εἰς τὸν πατρικίον Νικόλαον, τοῦ ὁποῖου ἐγένωσκε τὰ στρατιωτικά προτεήματα. Ὁ Νικόλαος, παραλαβὼν καὶ τὰ στρατεύματα τῆς Μεσοποταμίας, ἐπέπεσε κατὰ τῶν πολεμίων, καὶ νικήσας αὐτοὺς διέλυσε τὴν μωαμεθανικὴν ἐκείνην συμμαχίαν.

Ἀλλὰ μετὰ τὸ πέρας τοῦ Βουλγαροπόρου πολέμου, ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης, μὴ ἀκούμενος εἰς τὸ ἀμυντικὸν τοῦτο κατόρθωμα, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ μέγαν ἐπιθετικὸν κατὰ τῶν Ἀράβων ἀγῶνα, ἵνα ἀνικτήσῃ ὀριστικῶς πρὸς μεσημβρίαν μὲν, τὴν ὅλην Συρίαν, μετὰ τῆς Φοινίκης καὶ τῆς Ἰουδαίας, πρὸς ἀνατολὰς δὲ τὴν Βαβυλωνίαν, τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν ἰδίως λεγομένην ἢ μεγάλην Ἀρμενίαν· διὰ νὰ καταστήσῃ οὕτω σύνορα τοῦ κράτους πρὸς ἀνατολὰς μὲν, ἀπὸ βορρᾶ πρὸς μεσημβρίαν, τὸν Ἀράξην, τὸ Κάσπιον ὄρος καὶ τὸν Τίγρητα, πρὸς νότον δὲ, ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, τὴν ἔρημον τῆς Συρίας καὶ τὸν Σουσιτικὸν ἰσθμὸν. Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ βουλεύματος τούτου ἐμελλε νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἐντελεθρὰν τῶν διαφόρων κλασμάτων τοῦ Μωαμεθανικοῦ κόσμου καὶ νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν ἐξασθένεισιν καὶ τὴν παραλίαν αὐτοῦ· διὰ νὰ διευκολύνῃ δὲ τὸ κατόρθωμα, ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ἐπέβαλεν εἰς τοὺς Ἐνετούς, οἵτινες τότε μόνοι διεζῆγον τὸ μετὰ τῆς Ἀνατολῆς ἐμπόριον καὶ τούτου ἕνεκα ἠναγκάζοντο ν' ἀναγκασθῶσι τὴν κυριαρχίαν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μοναρχίας, τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐκδώσωσι νόμον ψηφίζοντα θάνατον ἢ χρηματικὴν ποινὴν 100

πύσει. Περὶ τὸ 668 ἔτος λ.χ. προεχειρίσθη ἀρχιεπίσκοπος Καρτερβουλίας ὁ ἐκ Ταρσῶν τῆς Κιλικίας Ἐλλην Θεόδωρος, ὅστις ἔβηρεν εἰς Cambridge, ἐκτὸς ἄλλων Ἑλληνικῶν καὶ Λατικῶν βιβλίων, τὸν Ἰωσήπον, ἐπὶ δὲ ἕνα Ὀμρον ἐπὶ παπύρου γεγραμμένον, καὶ ἐπὶ περγαμνῶν τὰς ὁμιλίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

λιτρῶν χρυσοῦ κατ' ἐλείνου ὅστις ἤθελε κομίσῃ εἰς τοὺς Ἀράβας σίδηρον, ζυλικὴν, ὄπλα ἢ ἄλλο τι χρῆσιμον πρὸς πόλεμον· κατὰ δυστυχίαν ἢ ἀπαγόρευσις αὕτη, πολλάκις διαταχθεῖσα, ἀέποτε παρεδιόζετο ὑπὸ τῆς πλεονεξίας, ὡς λέγει ὁ Μουρατόριος.

Ἡ πρώτη ἐκστρατεία ἐγένετο, τῷ 973, πρὸς ἀνατολὰς, κατὰ τῆς μεγάλης Ἀρμενίας, ἀνετέθη δὲ εἰς τὸν μέγαν δομέστικον τῆς Ἀνατολῆς, μετὰ στρατοῦ κάλλιστα συγκεκορημένου, καὶ προεμίσταντος εὐτυχῶς εἰς τὸ ἐπιχειρήμα. Ὁ στρατὸς οὗτος, διελθὼν τὴν μικρὴν Ἀσίαν, διαβαίνει τὸν Εὐφράτην, λεηλατεῖ τὴν περὶ Ἐδεσσαν Ὀσρωνην, τμήμα τῆς Μεσοποταμίας ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἐπι κατεχόμενον, κυριεύει τὴν Νισιδίον τῆς Μυγδονίας, μέρος καὶ τοῦτο τῆς Μεσοποταμίας, ἀνήκον ἐπι εἰς τοὺς πολεμίους, τρέπεται ἐπειτα πρὸς βορρᾶν καὶ, ἐμβαλὼν εἰς τὴν μεγάλην Ἀρμενίαν, παραλαμβάνει τὴν Ἀμίδαν, τὸ σημερινὸν Διαρδεκίρι, καὶ ἐκπορθοῖ πᾶσαν τὴν περὶ γῶν ἁπάντων, συνεπαγόμενος πολυαριθμούς αἰχμαλώτους. Ἡ Περσαρμενία, ἣτις εἶχε διατηρήσει τὴν αὐτονομίαν αὐτῆς ὑπὸ ἰδίου ἡγεμόνα, συμμαχεῖ μετὰ τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Μωαμεθανοὶ ἐκπλαγέντες φεύγουσι σωρηθὸν πρὸς τὸ Βαγδάτιον καὶ διαδίδουσι τὸν τρόμον αὐτῶν εἰς τὴν μεγάλην ταύτην πόλιν, ἐν ἣ ἐπεκράτει πλείστη ἀναρχία. Οἱ Καλίφαι εἶχον πρὸ καιροῦ ἀποβάλει πᾶν πραγματικὸν κράτος, μὴ διατηρήσαντες εἰμὴ τὸ ὄνομα τῆς ἀρχῆς καὶ τὸ προνόμιον τοῦ νὰ μνημονεύωνται πρῶτοι εἰς τὰς δημοσίας προενοχίας. Ἡ ἀληθὴς κυβέρνησις εἶχε περιέλθει εἰς χεῖρας τῶν Ἐμιράδων. Ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἐξαχρεωθέντες, κατέτριβον τὸν βίον περὶ κυνηγέσια καὶ ἀσωτείας, ὡστε οὐδεμία ἐγένετο παρασκευὴ πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ὅστις ἐξήκολούθει προβαίνων πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρωσ καὶ ἐλεηλάτει τὴν περὶ Μαρτυροπολιν Σωφηνήν. Τότε ὁ Ἀραψὸς διοικητὴς τῆς χώρας ταύτης, ἀνὴρ γενναῖος, Ἀβού Ταγλάδ καλούμενος, ἀθροίζει ὅσον ἐδύνηθη στρατὸν, καὶ ἐμψυχώσας αὐτὸν ἀντεπεξέρχεται κατὰ τοῦ μεγάλου δομestίκου. Κατὰ δυστυχίαν ὁ στρατηγὸς οὗτος, βαρῶν εἰς τὰ προηγούμενα κατορθώματα καὶ εἰς τὸ πλῆθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, περιφρονεῖ τὸν ἀσθενῆ ἐκείνον ἀντίπαλον καὶ ἐμβάλλει ἀπερισκέπτως εἰς στενὸν τι ἀδιάβατον διὰ τὸ ἱπικὸν· ἐπι δὲ ὄντος αὐτοῦ ἐν τῇ δυσχωρίᾳ ταύτῃ ἐπιπίπτει ὁ Ἀραψὸς καὶ καταστρέφει μὲν τὸν στρατὸν, αἰχμαλωτεύσας δὲ τὸν ἡγεμόνα, ματαίωνει οὕτω τοὺς καρπούς τῶν ἀγῶνων ὀλοκλήρου ταύτης τῆς ἐκστρατείας.

Ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ἀνέλαβεν αὐτὸς, κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ ἀμέσως ἐπομένου 974 ἔτους, νὰ ἐκδικήσῃ ταύτην τὴν προσγενομένην εἰς τὰς σημαίας τοῦ σταυροῦ ὕβριν. Παρακολουθῶν δὲ τὰ ἴχνη τοῦ ἀτυχῆ αὐτοῦ ὑποστρατήγου, διαβαίνει τὸν Εὐφράτην, εἰσέρχεται εἰς τὴν Νισιδίον τὴν ὁποίαν εὕρισκε ἐρημον, καθὼ ἐγκαταλείφθεισαν, ὑπὸ τῶν κατοίκων αὐτῆς· λεηλατήσας δὲ πᾶσαν τὴν περὶ γῶν ἁπάντων, ἐμβαλλει εἰς τὴν μεγάλην Ἀρμενίαν καὶ ἐφορμᾷ κατὰ τῆς

Ἀμίδης, ἣν οἱ Ἀράβες εἶχον ἀνακτήσει, ἀναγκάζει αὐτὴν νὰ παραδοθῇ καὶ εἰσπράττει ἀπὸ τῶν αὐτῆσι Μωαμεθανῶν ὑπέρογκον χρηματικὸν ποσόν. Ἐντεῦθεν ὁ βασιλεὺς προελαύνει πρὸς τὴν Μύκταρσιν, τὴν πλουσιωτέραν πόλιν τῆς ἐπαρχίας, ὡς λέγει Λέων ὁ Διάκονος· ἡ πόλις αὕτη παραδίδεται ὁμοίως καὶ ἐξαγοράζει τὴν λεηλασίαν τῆς διὰ λύτρων βαρυτάτων. Ἦθελε δὲ ὁ βασιλεὺς νὰ προχωρήσῃ μέχρις Ἐκβατάνων (Hamadan) τῆς Μηδίας καὶ μέχρι τοῦ Βαγδατίου, ὅπου ἤλπιδε νὰ εὕρῃ θησαυροὺς ἀμυθήτους· ἀλλ' εἶπε πρὸς τοῦτο νὰ διαβῇ γῶν ἔρημον, δύνιστον καὶ ἀνυδρον, ὁ δ' ἐκπεληγημένος καλίφης τοῦ Βαγδατίου ἐσπευσεν ἐν τούτοις νὰ προτείνῃ πρὸς τὸν βαγδάιον κατακτητὴν συμβάσεις ἐπωφελεῖς καὶ ῥητῶς τὴν πληρωμὴν ἐτήσιου φόρου, πέμψας αὐτῷ ἀμέσως τριακοσίας μὲν μυριάδας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἄπειρα δὲ Συριακά πολυτίμητα ἔρasmata καὶ ἀρώματα, ὡστε ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ἐθεώρησε φρόνιμον νὰ ἀρκεσθῇ ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὴν ἔκτασιν ἣν ἔλαβεν τὸ κράτος πρὸς τοῦτο τὸ μέρος καὶ ἐπαύθη εἰς Κωνσταντινουπόλιν, ὅπου ἐτέλεσεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ζητωκραυγῶν τοῦ ἐθνουσιωντος πύθους, θρίαμβον δεύτερον, ὃν ἐπεκόμησαν τὰ λάφυρα τῆς Ἀσίας.

Μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς ἐκστρατείας ταύτης ἐπάνοδον, ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ἂν ἔσχισε τὸν τόμον δι' οὗ ῥητῶς ὁ κλήρος ὑπήγετο ὑπὸ τὴν ὑπερτάτην τοῦ βασιλέως κυριαρχίαν, ἤττειρεν ὅμως νὰ διατηρῇ τὰ δίκαια αὐτοῦ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν ὑπερτάτην τοῦ κλήρου ἄρχοντα. Τὸν πατριάρχην Πολύευστον, μικρὸν μετὰ τὸν Νικηφόρον ἐπιζήσαντα, διεδέχθη Βασίλειος ὁ Σκαμανδρηνός, ὅστις κατηγορήθη ἐπὶ συνωμοσίᾳ κατὰ τοῦ βασιλέως. Ὁ Ἰωάννης ἐκάλεσε αὐτὸν νὰ ἀπολογηθῇ ἐνώπιόν του· ὁ δὲ ἀπεποιήθη προφασίζόμενος, ὅτι ὁ Πατριάρχης δὲν δύναται νὰ δικασθῇ εἰμὴ συνοδικῶς· ὅθεν ὁ Ἰωάννης ἐξώρισεν αὐτὸν ἀμέσως εἰς τὸ παρά τὸν ποταμὸν Σκάμανδρον μοναστήριον τὸ ὁποῖον αὐτὸς ὁ Βασίλειος εἶχε κτίσει, καὶ διέταξε νὰ χειροτονηθῇ ἀντ' αὐτοῦ Ἀντώνιος ὁ Στουδίτης τοῦ ὁποῖου ἐπαινέται καὶ ἡ ἱερότης καὶ ἡ ἐπιστήμη.

Τοὺς θρίαμβους τοῦ 974 κερκικολούθησαν εἰς τὸ κατὰ πόδας ἔτος θρίαμβοι ἕτεροι. Ὁ Ἰωάννης ἐκπληρώσας ἐν μέρει τούλαχιστον, διὰ τῆς προηγουμένης αὐτοῦ ἐκστρατείας, τὰ πρὸς ἀνατολὰς σχέδιά του, ἐτράπη τὴν ἀνοιξίν τοῦ 975 πρὸς μεσημβρίαν καὶ ἐπέβαλεν εἰς τὴν Συρίαν, διότι αἱ πρὸς τὸν καλίφην τοῦ Βαγδατίου γενομένηαι συμβῆκαι δὲν ἀπέδλεπον εἰμὴ τὸν καλίφην αὐτὸν· αἱ δὲ ἐν τῇ Συρίᾳ ἄρχουσαι δυναστεῖαι τῶν Ἀμαδανιδῶν καὶ τῶν Φατιμιδῶν ἐθεωροῦντο [καὶ ἦταν ὅλας ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τοῦ λεγομένου ἐκείνου ὑπερτάτου ἄρχοντος τοῦ Μωαμεθανικοῦ κόσμου]. Ἐν τῇ Συρίᾳ ὁ βασιλεὺς ἐκυριεύσε τὴν Ἰεράπολιν (Mambug, ἐν ἣ ἐφυλάσσοντο τὰ σανάλια τοῦ Σωτήρος καὶ ἡ κόμη τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ), τὴν Ἀπάμειαν, τὴν Ἐμεσαν, τὴν Ἠλιούπολιν (Baalbek) καὶ ὄρμησε πρὸς τὴν Δαμασκόν· ὁ αὐτόθι ἄρχων Ἐμίρης Ἀφτεκίς ἐ-

ζήτησε μετὰ τῶν κατοίκων καὶ πλουσιῶν δώρων εἰς προὔπαντησιν αὐτοῦ, ἵνα αἰτήσωσιν εἰρήνην· ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐπιβαλὼν αὐτῷ φόρον, διήλθε τὸ Λίβανος ὄρος, ἐκυριεύσεν ἐξ ἐφοδου ἰσχυρὸν τι φρούριον κείμενον εἰς μίαν τῶν ὑψηλοτέρων καὶ ἀποτομωτέρων κορυφῶν τοῦ ὄρους τούτου, κατέθη ἐκείθεν εἰς τὴν Φοινίκην, ἐπληθίσαν εἰς τὴν Σιδώνα, ἐξαγοράσασαν ἑαυτὴν ἀπὸ τῆς λεηλασίας διὰ λύτρων, καὶ ἐφθασεν ἔμπροσθεν τῆς Τριπόλεως, ἣτις ἦτο τὸ ἀσφαλέτερον τῆς παραλίης ταύτης φρούριον. Θεωρήσας ὅμως, ὅτι ἡ πολιορκία θέλει παραταθῇ, ἀνατίθησιν αὐτὴν εἰς μέρος τοῦ στρατοῦ, αὐτὸς δ' ἀπέρχεται ἐπὶ τὰς λοιπὰς τῆς κραθαλασσίας πόλεις· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐνόσησεν ἀπὸ τῶν ἀδιαλείπτων ἐκείνων κόπων· ζητεῖ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἀντιοχείαν, ἵνα εὕρῃ αὐτόθι ἀνεσίαν τινα· ἀλλ' οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης, τὸ πλείστον Ἀράβες ὄντες καὶ δυσμενῶς πρὸς τοὺς Ἑλληνας διακείμενοι, ἅμα εἶδον τὸν βασιλέα μὴ δυνάμενον νὰ ἐπιχειρήσῃ μακρὰν πολιορκίαν, ἐκλείσαν τὰς πύλας ὡστε ἠναγκάσθη νὰ ἀνακάμψῃ εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ὅπου καὶ ἀπέθαε τῇ 10 Ἰανουαρίου τοῦ 976. Εἰς ὄμως τῶν ὑποστρατήγων τοῦ ἐκυριεύσε μετ' ὀλίγον αὖτις τὴν Ἀντιοχείαν.

Ἐπανερχόμενος δὲ τὸ τελευταῖον ἐκ τῆς Συρίας, παρετήρησεν, ὅτι αἱ κάλλιστα τῆς μικρᾶς Ἀσίας γαίαι ἀνήκον εἰς τὸν ἐνούργον Βασίλειον, τὸν Πρέσβρον· καὶ τοὶ δὲ νοσῶν δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὴν ἀγανάκτησιν. « Δι' αὐτὰ λοιπὸν τ' ἀνδράποδα, ἀνέκραξε, τοσαύτας συνεκροτήσαμεν μάχας καὶ τοσαύτας κατορθώσαμεν κατακτήσεις; Δι' αὐτοὺς ἔλασamen τὸ αἷμά μας καὶ ἐξαντλοῦμεν τὴν θησαυροὺς τοῦ λαοῦ; » Ὡστε ἀμφισβησία δὲν εἶναι ὅτι ἡ εὐγενὴς ἐκείνη ψυχὴ ἤθελεν ἐπὶ τέλους ἀσχοληθῆναι καὶ εἰς τὴν περιστολήν τῶν ἐσωτερικῶν καταρχήσεων. Ἀλλὰ πόσον τὸ πρᾶγμα ἦτο δυσχερὲς ἐξάγετα καὶ ἐκ τούτου, ὅτι ὁ παντοδύναμος ἐνούργος οὐδὲ τὴν ἀπλήν ἐκείνην παρατήρησιν συνεχώρησεν εἰς τὸν βασιλέα· καὶ λέγεται ὅτι δι' ἐπιτηδείας δόσεως δηλητηρίου δὲν ἐπέτρεψεν αὐτῷ νὰ ἀναλάβῃ ἀπὸ τῶν φυσικῶν τῆς νόσου ἀφορμῶν.

Οὐδεὶς ποτὲ τῶν βασιλέων ἠδύνατο δικαιότερον νὰ ἐπνομασθῇ μέγας· οὔτε ὁ Ἀλφρέδος τῆς Ἀγγλίας, οὔτε ὁ Ὄθων τῆς Γερμανίας, ἵνα περιορισθῶμεν εἰς μόνην ταύτην τὴν ἑκατονταετηρίδα, εἶχον κλειότερα εἰς τοῦτο δίκαια· καὶ ὅμως ἐκείνοι μὲν ἠζιῶθησαν τοῦ ἐπωνύμου, ὁ δὲ ἡμέτερος Ἰωάννης οὐχί. — Διατί;— Διότι οἱ μεγάλοι ἄνδρες καθίστανται πολλάκις μέτοχοι τῆς ἀτυχίας τῶν ἐθνῶν εἰς τὰ ὅποια ἀνήκουσι, διότι ἡ ἱστορικὴ δικαιοσύνη πολυλάκις γίνεται συνένοχος τῆς ἀδικίας ταύτης. Ἡ θλιβερὰ τύχη ἦν ἐπὶ τέλους ἔλαβεν ὁ ἑλληνομῆτος τοῦ μεσαιῶνος ἡμαῦρσε καὶ αὐτὰς τὰς λαμπροτέρας τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ σελίδας. Ἐπειδὴ ἑταπεινώθημεν ἐπὶ τέλους, ἡ ἱστορία ἐθεώρησεν ἄτοπον νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ὑπήρξαμεν ποτὲ μεγάλοι· ἀλλὰ σήμερον ὅτε ἀνακύπτομεν αὖτις εἰς τὸ εἶναι, ὅτε ἀνεκτήσαμεν τι ἐνεστῶς καὶ ἀναπνέομεν ἤδη τὰς αὐ-

ρκε ἀγαθότερου μέλλοντος, ὅτε καθήκαν ἱερὸν τῆς
νέας τῶν ἑλλήνων γενεᾶς εἶναι νὰ ἀνεγείρῃ τελευ-
ταίον, μετὰ τῆς προκρίσεως αὐτῷ λαμπρότητος καὶ
τὸ οἰκοδόμημα τῆς πατρίδος ἱστορίας, καιρὸς εἶναι
νὰ ἐπιθέσωμεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωάννου τὸν στέ-
φανον ἐκεῖνον δι' οὗ ἡ εὐγνωμοσύνη καὶ ἡ δικαιο-

σύνη τῶν ἐθνῶν συνειθίζει νὰ τιμᾷ τοὺς ἀνδρας ὅσοι
ἐμύθησαν, ἐκινδύνευσαν καὶ ἐμεγαλοῦργησαν ἐπ'
ἀγαθῇ τῆς πατρίδος.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΤΟΥΡΖΑΣ.

Τὴν 13 Ἰουνίου τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀπέθανεν
ἐν Ὀδησῶ Ἀλέξανδρος ὁ Στούρζας, πατρὸς μὲν
Μολδαῶς, μητρὸς δὲ Ἑλλήν, ὅντινα ὅμως ὡς γό-
νον ἰδίον ἀξιοῖ ἡ Ἑλλάς, διὰ τε τὴν Ἑλληνικωτά-
την αὐτοῦ καρδίαν, τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, τὰ Ἑλ-
ληνικά συγγράμματα καὶ τὰς πρὸς τοὺς Ἑλληνας
προβύμους αὐτοῦ εὐεργεσίας. Τὴν εἰκόνα λοιπὸν αὐ-
τοῦ, ζωγραφηθεῖσαν περὶ τὰ ἔσχατα τοῦ βίου του,

ἠψαυρίζουσα ἡ Πανδώρα καὶ κατατάττουσα με-
ταξὺ τῶν ὁμοιωμάτων τῶν ἄλλων τῆς πατρίδος εὐ-
εργετῶν, ὑπόκειται νὰ δημοσιεύσῃ προσεχῶς καὶ
βιογραφίαν τοῦ μακαρίου ἀνδρός, ἐρανίζομένη αὐτὴν
ἐκ τοῦ νεωστὶ ἐκδοθέντος ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Οἰκο-
νόμου Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων ἀξιολόγου
βιογραφικοῦ σχεδίου.

ΑΜΑΛΕΙΟΝ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ.

—o—

Μετὰ τὴν ἐκ τῆς χολέρας πανωλεθρίαν τὴν ἐρη-
μώσαν τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, φιλάνθρωποι τινες
κυρίαί, πρωτοστάτιδα ἔχουσαι τὴν Κ. Μαρίαν Ἰψη-
λάντου, ἧς τὸ ἐπώνυμον ἀνκαλεῖ εἰς τὴν μνήμην
τῶν εὐγνωμόνων Ἑλλήνων τὸν ἐνδοξον τῆς ἐπανάσ-
τάσεως αὐτῶν πρωταγωνιστῆν, ἰδοῦσαι τὴν θλιβερὰν
ἐγκαταλείψιν εἰς ἡν κατήντησαν θυγάτρια γονέων
ἀπόρων ἀρπαγέντων ὑπὸ τῆς νόσου, ἐπέκρησαν νὰ
συστήσωσιν ὀρφανοτροφεῖον εἰς ὃ νὰ παραλάβωσι τινα
ἐξ αὐτῶν, κατὰ τοὺς πόρους τοῦ καταστήματος.
Τὴν ἰδέαν δὲ ταύτην κοινοποιήσασα πρὸς τὴν Μεγα-
λειοτάτην Βασιλίαν καὶ ἐπιλαοθεῖσαι τὴν ἰσχυ-
ρὰν αὐτῆς προστασίαν, ἔτυχον ἀμέσως τῆς ὡς πάν-
τοτε πρὸς πάντα τὰ καλά προθύμου συγκαταβάσεως
καὶ συνδρομῆς αὐτῆς. Συνεκροτήτῃ λοιπὸν ἑταιρεία
τῇ βασιλικῇ εὐδοκίᾳ, καὶ συγχρόνως κατηρτίσθη
ὀρφανοτροφεῖον, τιμώμενον διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς
Σεπτῆς Προστάτιδος ΑΜΑΛΙΑΣ, καὶ ἐγκαινισθὲν ἤδη
ἐνώπιον αὐτῆς. Ἐπεδαψίλευσε δὲ πρὸς αὐτὸ καὶ προί-
κα ἀξιολόγον ἢ αὐτῆς Μεγαλειότης, καταθέσασα
πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ τὸ εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῆς εὐ-
ρισκόμενον ἀξιολόγον ποσὸν ἐξήκοντα καὶ πέντε πε-
ρικου χιλιάδων δραχμῶν.

Κατὰ τὸν κανονισμόν τῆς ἑταιρείας « Σκοπὸς
τοῦ ὀρφανοτροφείου εἶναι τὸ νὰ μορφώσῃ ἐκ τῶν
ἐν αὐτῷ ἐνδιατωμένων κορασιῶν φρονίμους καὶ κο-
σμίμους παρθένους, χρηστὰς οἰκοκυράς, χρησίμους καὶ
ἀγαθὰς εἰς τὴν κοινωνίαν γυναῖκας. Ὅθεν καὶ ἡ
βάσις τῆς ἀνατροφῆς αὐτῶν θέλει εἶσθαι χριστιανικὴ
ἀγωγή, καὶ ἀσκήσις πρὸς ἀπόκτησιν τῶν χριστι-
ανικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀρετῶν ἢ πρὸς Θεὸν εὐσέβεια
πρὸ πάντων, τὸ πρὸς τοὺς ἀνωτέρους σεβασ, ἢ πρὸς
τὸν πλησίον ἀγάπη, ἡ φιλάνθρωπία, ἡ ταπεινοφρο-
σύνη, ἡ χρησιμότης, ἡ ἐγκράτεια, ἡ καρτερία καὶ ἡ
φιλεργία θέλουσιν εἶσθαι αἱ κυριώτεροι αὐτῶν ἐξα-
σκήσεις. Ἐκ δὲ τῶν γνώσεων καὶ ἔργων θέλουσιν δι-
δάσκειναι ὅσα συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ ἀναδείξωσιν
αὐτὰς φιλοπόνους καὶ φρονίμους τῆς οἰκίας οἰκονό-
μους, καὶ χρησιμωτάτας εἰς τὴν κοινωνικὴν τάξιν
εἰς ἣν προορίζονται, καὶ ἰδίως εἰς τὴν εὐτυχῆ με-
σαιάν τάξιν τοῦ φιλοπόνου καὶ ἐργατικοῦ λαοῦ.
Ὅθεν καὶ ἡ τοῦ καταστήματος ἀποσκευὴ καὶ ἡ ἐν-
δυμασία αὐτοῦ, καὶ ἡ διαίτα θέλουσιν εἶσθαι λιτὰ καὶ
ἀπερίττα καὶ ἀπλοῦστα, ἀλλὰ καθάρια, κόσμια
καὶ ὑγιεινά. Ἐν ἐνὶ λόγῳ τὰ πάντα θέλουσιν γινέ-
σθαι εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ τι
δυναμένον ν' ἀναπτύσῃ εἰς τὰς ἀπαλὰς καρδίας καὶ
τὰς ἀθῶας ψυχὰς τῶν παιδῶν τούτων ἰδέας ἀντι-
βαινούσας εἰς τὸν προορισμὸν των. »

Διδάσκονται δὲ εἰς τὰ ὀρφανὰ ἅσα καὶ εἰς τὰ ἐν-
τελῶς ὀργανισμένα δημοτικὰ σχολεῖα, καθὼς καὶ χει-
ροτεχνήματα καὶ ἄλλα γυναικεία ἔργα. Ἰδίως δὲ
ραπτικὴ καὶ κεντικὴ παντὸς εἶδους, πλῆσιμον ψι-

λῶν καὶ χονδρῶν ἐνδυμάτων κατ' ὅλην τὴν ἐντέλειαν,
μαγειρικὴ, καὶ ἐν γένει ὅλη ἡ οἰκειακὴ ὑπηρεσία καὶ
διακόσμησις, καὶ ὅσα καλὴ οἰκοδέσποινα ὀφείλει νὰ
γνωρίζῃ ἐντελῶς. »

Ἐκ τούτων ἐννοοῦμεν ὅτι σκοπὸς κύριος τοῦ ὀρφα-
νοτροφείου εἶναι νὰ πλαστουργήτῃ τὴν χρησιμωτάτην
μὲν, ἀλλὰ μὴ ὑπάρχουσαν ἄχρις ὥρας εἰς τὴν Ἑλ-
λάδα, ἐκείνην τάξιν τῶν γυναικῶν, ἐξ ἧς λαμβάνουσιν
αἱ εὐποροὶ οἰκογένειαι εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γαλ-
λίαν, τὴν Γερμανίαν καὶ ἄλλαχοῦ, τὰς nurse, bon-
nes d' enfants, ménagères καὶ τὰς τοιαύτας.

Διττῶς ἄρα θεάρεστος καὶ ἀριστος ὁ σκοπὸς τῆς
συστάσεως τοῦ Ἀμαλειῶν ὀρφανοτροφείου πρῶτον
διότι σώζει ἀπὸ τῆς ἐγκαταλείψεως, τῆς πενίας καὶ
τῆς ἐκ ταύτης πηγαζούσης ἠθικῆς διαφθορᾶς ἀριθμὸν
τινα κορασιῶν, καὶ δεύτερον διότι παρασκευάζει
γυναικείας χρησίμους οὐχὶ μόνον εἰς ἑαυτὰς ἀλλὰ καὶ
εἰς τὴν κοινωνίαν.

Διὰ νὰ γίνωσι δεκτὰ εἰς τὸ Ἀμαλειῶν ὀρφα-
νοτροφεῖον τὰ κοράσια, πρέπει νὰ εἶναι ὀρφανὰ καὶ
πατρὸς καὶ μητρὸς, καὶ νὰ ἔχωσιν ἡλικίαν πέντε
ἕως ἑνδεκά ἐτῶν. Γίνονται δὲ πλὴν τούτων δεκτὰ
καὶ ὀρφανὰ πατρὸς ἢ μητρὸς μόνον, διδομένων δι'
ἕκαστον εἰκοσιπέντε δραχμῶν κατὰ μῆνα ὑπὸ συγ-
γενῶν ἢ ἄλλων φιλάνθρωπων.

Τὸ Ἀμαλειῶν ὀρφανοτροφεῖον διοικεῖται, ὑπὸ
τὴν προστασίαν καὶ τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν τῆς
Μεγαλειοτάτης Βασιλίσσης, ὑπὸ ἐπιτροπῆς κυριῶν,
ἔχουσῶν παρ' αὐταῖς καὶ ἕρορον διαχειριζόμενον τὰ
τῆς οἰκονομίας, καὶ γραμματέα. ἔχει δὲ καὶ διευ-
θύντριαν φροντίζουσαν ἰδίως περὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν
κορατιῶν, καὶ διδάσκαλον παραδίδουσαν τὰ μαθη-
ματα καὶ τὰ ἐργόχειρα, εἰς ἃς εὐκταῖον νὰ προσ-
τεθῇ καὶ κληρικὸς σεβασμῖος, καὶ προθύμος εἰς τὸ
ἐπισκέπτεσθαι συνεχῶς τὰ κοράσια, καὶ χειραγωγεῖν
αὐτὰ εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου.

Ἄλλὰ διὰ νὰ ὑπάρξῃ καὶ νὰ ἐπιφέρῃ γενναίους
καὶ πλουσίους καρπούς, (καθότι ἐπὶ τοῦ παρόντος
διὰ τὸ εὐτελὲς τῶν πόρων αὐτοῦ μόνον εἰκοσὶν ὀρ-
φανὰ διατρέφει.) ἀνάγκη πάντα νὰ συντρέξωσιν αὐτὸ
οἱ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ὁμογενεῖς, ἔχοντες
τὴν πεποίθησιν ὅτι ποτὲ δὲν σινεισέφεραν εἰς σκο-
πὸν ἱερώτερον. Αὐτὸς ὁ δῆμος τῆς πρωτεύουσας, ὡς
ἀπολαύων ἀμέσως τῶν ἐκ τοῦ ὀρφανοτροφείου ὠφε-
λημάτων, ὀφείλει νὰ τὸ συνδράμῃ. Καὶ οὐχὶ μόνον
ὁ δῆμος ἀλλὰ καὶ ἡ κυβερνήσις, διὰ νὰ τὸ ἀνα-
δείξῃ μάλιστα πρότυπον τοῦ εἶδους τούτου κατά-
στήματος, ἐνισχύουσα καὶ τοὺς ἄλλους δήμους νὰ συ-
στήσωσι τοιαῦτα. Ἡ φιλάνθρωπία, ἡ ἠρησκεία, τὸ
κοινὸν συμφέρον ἀξιοῦσι νὰ συντελώμεν πάντες
εἰς τὴν διάσωσιν τῶν δυστυχῶν καὶ ἀθῶων πλασμα-
των. Τὸ κοινὸν συμφέρον ἀπαιτεῖ ὥστε ἡ κοινωνία,
δευτέρα μήτηρ τῶν πολιτῶν, νὰ ἀγρυπνῇ ἐφ' ὅλων
τῶν ἐνδεῶν, καὶ νὰ σώζῃ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βαράβρου
τῆς διαφθορᾶς εἰς ὃ κινδυνεύουσι νὰ καταποντισθῶσι.
Τοῦτο τὸ καθήκον αἰσθανόμενοι οἱ δῆμοι εἰς τὰ
πλεῖστα μέρη τῆς Εὐρώπης, δικτηροῦσι τοιαῦτα κα-
ταστήματα ἀρρένων τε καὶ κορασιῶν, καὶ ἄλλα πα-

ρόμοια, salles d'asyle και crèches και Infant's schools όνομαζόμενα, άφιερόντες εις αυτά τα πρώτα χρηματικά των κεφάλαια. Άμετος δέ καρπός αυτών δέν είναι μόνη ή σωτηρία άπό τής πενίας και τής ήθικης διαφθοράς, αλλά και ή βελτίωση τής ήθικης καταστάσεως, και ή βεβαία ελάττωσις του άριθμού των άποθησκόντων, ελάττωσις ύπέρ πών άλλο άναγκαία εις την Ελλάδα, τοςάυτην κατοίκων έλλειψιν πάσχουσαν.

Ός λαβούσα τὸ δικαίωμα ή διοικητική του Αμαλείου όργανοτροφείου έπιτροπή δια του άρ. 22 του κανονισμού νά φέρη τροποποιήσεις εις αυτόν συμβουλευόμενη τήν πείρα και τας παρατηρήσεις των μελών, καλόν είναι νά ένθυμηθή έν καιρῷ ότι, επειδή τὰ κατστήματα του είδους τούτου κύριον μὲν σκοπόν έχουσι τήν άγωγήν των παιδιών, δευτερεύοντα δέ τήν μάθησιν γραμμάτων, ό αριθμός των ώρών όσαι αναλίσκονται εις σπουδήν είναι ίσως ύπέρμετρος, και ότι και επίβλαβές προσέτι νά άσχολώνται εις αύτην τὰ πενταετη κοράσια όσον χρόνον και τὰ ένδεκαετη.

Και εις τὰ εργόχειρα, τὰ γυμνάσια, τήν προσευχην και τας ποιίας, καλόν ίσως νά γίνη μικρά τις μεταρρυθμίσεις ό χρόνος τής άσχολίας εις τὰ εργόχειρα, δια τὰ μικρότερα μάλιστα κοράσια, νά μη παρατείνεται παραπολύ, ούδέ νά είναι δύσκολα τὰ εργόχειρα αυτὰ, αλλά μάλλον νά έχωσι χαρακτηρα διατριβής, και τέρψεως, και ποιικιλίας διότι τότε τὰ παιδια γίνονται προσεκτικώτερα, και σιωπώσι, και μανθανουσι νά σκέπτονται. Καλόν δέ ενίστε, ένῳ εργαζονται, νά διηγῆται πρὸς αυτὰ ή διευθύτρια ή ή διδάσκαλος ώφέλιμόν τινα και τερπνήν ιστορίαν, ή και νά έρμηνεύη τήν προσευχην ήν τινα αναγινώσκουσι καθ' έκάστην.

Τὰ δέ γυμνάσια νά είναι τοιαύτα ώστε νά συντελώσιν εις τήν ανάπτυξιν και των φυσικών και των διανοητικων δυνάμεων, χωρίς νά προξενώσι κόπον και άηδیان αλλά και νά μη κάθηται πολλήν ώραν, τὰ μικρά ιδίως κοράσια, διότι στενωγορῶνται και βλάπτεται ή υγεία αυτών. Μη λησμονώμεν ποτέ ότι τὰ παιδια, έμπεριέχοντα έν έαυτοίς τὰ σπέρματα πολυχρονίου ζωής, έχουσι ανάγκην άδιακόπου κινήσεως.

Η προσευχή είναι προτιμώτερον νά μη έπαναλαμβάνεται κατά λέξιν ύφ' όλων των κορασιων, ως άπαιτεί ό κανονισμός, διότι ούτω καθίσταται μηχανικόν τι και ούχι σκέψεως και προσοχής εργον. Εις πολλά παιδικά κατστήματα τής Εύρώπης τήν προσευχην αναγινώσκει μεγαλοφώνως ό διδάσκαλος, ισταμένον έν σιωπή και κατανύζει των παιδιών. όταν δέ άποδειχθῆ ότι έν εξ αυτών τήν έμαθε καλώς, παραγγέλλεται νά αναγνώσῃ αύτην άντι του διδασκάλου, ή δέ άντικατάστασις θεωρεΐται ως άμοιβή, τήν όποίαν φιλοτιμούνται ν' αξιωθώσιν άλληλοδιαδόχως όλα τὰ παιδια, μανθάνοντα και έννοούντα καλώς τήν προσευχην. Καί ούτω πληροῦται ευστοχώτερον ό σκοπός δι' έν έψησίση ή κατά λέξιν έπανάληψις.

Και ή βαθμολογία των ποιων πρέπει, νομιζόμεν, νά μετριασθῆ διότι πᾶσα ποιη ή επιβαλλομένη εις μικρά παιδια πρέπει νά είναι τοιαύτη, ώστε νά μη έμπνέη εις αυτὰ άποστροφήν κατά τής διδασκάλου και του σχολείου. ανάγκη μάλιστα νά συνειθίζονται εις τήν πειθαρχίαν δια ποιων ήλιων και φέρ' εΐπειν μητρικών. Οθεν θεωρούμεν μάλλον βλαβερὰν τήν α και τήν δ', περι δέ τήν έπιβολήν τής β', και τής ζ', ανάγκη νά καταβάλλεται προτοχή ώστε νά μη παρατείνεται ή διάρχεια αυτών ύπέρ τὸ δέον αλλά και αυτή ή τής ς' νά γίνεται μετά πολλής περισκέψεως.

Μεταξυ δέ των άμοιβών κάλλιστον νά προστεθῆ και ή άνάγνωσις τής προσευχῆς.

Άναγκαίον προσέτι νά όρισθῆ και ό χρόνος τής έν τῷ κατστήματι διαμονῆς των παιδιών.

Επισκεφθέντες τὸ Αμαλείον όργανοτροφεΐον, παρετηρήσαμεν εύχαρίστως πολλήν τάξιν και καθαριότητα και έπιτροπή (*), και έφορος, και γραμματεὺς, και διευθύτρια, και διδάσκαλος, όλοι άμιλλώνται τίς νά εκπληρώσῃ μετά μειζονος άκριβείας τὰ ίδια καθήκοντα. Θαυμάζομεν δέ πρὸ πάντων τήν Μεγαλειοτάτην Προστάτιδα, μεριμνώσαν μετά σπανίας και ένδελεχοῦς έπιστασίας πρὸς αυτὸν, και δια τής προσωπικῆς αυτῆς παρουσίας ενισχύουσιν συνεχῶς τήν προαγωγήν του. Τούτο και μόνον έγγραῦται περι τής εὐδότησεως του κατά πρώτον ιδρυθέντος εις τήν Ελλάδα τοιούτου κατστήματος, ούτινος όμοια εὐχόμεθα νά συστηθῶσι και άλλαχοῦ του κράτους, και ύπέρ οῦ θεωρούμεν καθήκον ήμῶν νά επικαλεσθώμεν και αὐτῆς τήν ταχειαν και πρόθυμον συνδρομήν των όμογενῶν.

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ.

Υπό Σπ. Τρικούπη.

—o—

Εις τας περι τής Ιστορίας τής Ελληνικής επανάστασεως του Κ. Σ. Τρικούπη γνώμας όσαι εδημοσίευσεν άχρις ώρας ή *Harbára*, προσθέτομεν άσμένως και τήν έφεξής, ήν τινα έρανίζομεθα εκ του *Spectateur de l'Orient*: « Τήν ιστορίαν τής Ελληνικής επανάστασεως, έπραγματεῦθη ό Κ. Τρικούπης πρόεδρος τής Ελλάδος έν Λονδίνω, κατά τρόπον άντάξιον τής υποθέσεως. Η εύκρίνεια και ή ποιησις του ύψους, νευρώδους συνάμα και γραφικου, τὸ επαγωγόν

(* Μιλή τής έπιτροπῆς είναι αι Κυρία Μαρία Υψηλάντου, πρόεδρος (άποῦσα), Ζωή Σούτσου, εκπληρούσα καθήκοντα προϊήρου, Κυριακούλα Κριεζή, Ανδρομάχη Μ. Βενιέρη, και Εύφροσύνη Ν. Δραγούμη. Έφορος δέ ό Κ. Γ. Κοζέκης Τυπάλλος, και γραμματεὺς ό Κ. Άθ. Αεονάρδος,

κάλλος τής άρηγῆσεως, ή ζωηρότης τής ελθεσεως, ή μετριοπαθῆς και άμερόληπτος εκτίμησις των γεγονόντων ύπ' άνδρὸς μάλιστα συμπράξαντος εις τήν διαδραμάτισιν του μεγάλου δράματος ό περιγρα-

φει, όλοι αυται αι αξιόλογοι ιδιότητες καθιστούνσι τὸ μέγα τούτο σύγγραμμα ούτινος οι δύο μόνον τόμοι έράνηταν μέχρι τής σήμερα, μνημείον τιμῶν τήν έννηκην φιλολογίαν.

Η παραθετομένη ένταῦθα εικὼν του Κ. Σπυρ. Τρικούπη άντεγραφή εκ μεταλλείου χαραχθέντος τὸ 1833 έτος έν Βαυαριᾷ.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ.

—o—

Ο διδόμενος εις τήν διπλωματιαν όρισμός είναι ό εξής: « Επιστήμη των συμφερόντων κράτους πρὸς κράτος, ή των άμοιβαίων σχέσεων των ένων. »

Και όμως ή διπλωματία δέν είναι επιστήμη, διότι δέν θεμελιούται επί άρχων βεβαίων και αναλλοιωτων, οὔτε ό προστατεύων εις τήν ξένην τὰ συμφερόντα τής ιδίας πατρίδος, ή υπερασπιζόμενος τοὺς όμοεθνείς, ή εργαζόμενος ύπέρ τής υπερισχύσεως τής πολιτικῆς των άντιπροσωπευόμενου κράτους, ή χρησιμεύων ως όργανον των άμοιβαίων σχέσεων δύο λαών, είναι επιστήμων ή μὲν διπλωματία είναι ύπουργία, ό δέ ένεργων ταῦτα πρόεδρος.

« Εάν ψεύδωνται πρὸς ήμᾶς, έλεγε Λοδοβίκος ό ΙΑ' τής Γαλλίας πρὸς τοὺς πρόεδους του, ψεύδεσθε και ήμεϊς πρὸς αυτοὺς έτι μάλλον. » Ιδοῦ ολόκληρον τὸ πρόγραμμα τής νεωτέρας διπλωματίας.

Ο διπλωμάτης είναι οὔτως εΐπειν δικηγόρος διότι ως τοιούτος σχεδόν παρεμβαίνει εις τας μεταξυ δύο επικρατειων διαφοράς. Καθήκον αυτου κύριον νά περιπλέκη τας υποθέσεις: οσάκις δέ ών άποχρώντως έπιτηδειος άπατᾶ και τὰ δύο κράτη, ή επιστήμη του αυτή προκόπτει, και τὸ όνομά του διαφημίζεται ως όνομα μεγίστου διπλωματου.

Τοιοῦτος ό σκόπελος τής άρχαίας σχολῆς τής δι-

πλωματίας ώστε άπαιτεΐται μέγα κεφάλαιον άρετῆς δια νά μη άπατήσῃ τις και χάριν έαυτου έπι τέλους εκείνους τοὺς όποίους άπατᾶ εξ επαγγέλματος χάριν των άλλων.

Ο λαός όστις δέν είναι πρόεδρος, όνομάζει καθάρως τήν διπλωματιαν *πανουργίαν* και *δολιότητα*.

Θέλεις νά μάθης τήν ήθικην σημασίαν λέξεώς τίνος, ή νά πληροφορηθῆς περι τής κοινῆς γνώμης ως πρὸς τινας θεσμούς ή δημοσίας θέσεις; Έξέτασον όποια έπίθετα προσκολλώνται συνήθως εις τοὺς θεσμούς ή τας θέσεις ταύτας.

Επαينوῦντες τινὰ διπλωμάτην λέγομεν ότι είναι *εμπειρος, επιτηδειος, όφόνους* άλλ' οὔτε ήγουσα, οὔτε άνέγνων ποτέ, καθόσον τούλάχιστον ένθυμούμαι, ότι διπλωμάτης τις ύπῆρξεν *εύθεος, ή ειλικρινῆς*.

Επειδή δέ ή εύθύτης και ή ειλικρίνεια του διπλωματου συνίσταται εις τὸ έξαπατᾶν έστω και τοὺς εναντίους αυτου, έπεται ότι ή διπλωματία δέν έμελιώθη άχρις ώρας επί αρχων αλήθειας.

Είναι άρα δυνατόν νά θεμελιωθῆ επί τοιούτων αρχων; Τὸ καθ' ήμᾶς, υποθέτομεν ότι είναι, επειδή άειποτε έθεωρήσαμεν τήν εύθειαν γραμμην ως τήν βραχυτέραν οδόν, και τήν αλήθειαν ως τὸ στοιχείον παντός αγαθοῦ.

Εζήτησε ποτέ τις παρ' άλλου τήν περιγραφην τής διπλωματίας, ό δέ ζητηθείς περιέγραψε τήν ραδιουργίαν. Άλλ' ή ραδιουργία είναι μὲν και αυτή τρόπος ενεργείας, διατηρεΐ όμως αιωνίαν δυσπιστίαν, και τοςάυτην, ώστε εάν ποτε ό φρονιμώτερος θελήτη νά φανῆ συμβιβαστικώτερος και νά υποχωρήσῃ, κινδυνεύει ν' άπατηθῆ.

Η διπλωματία διαστρέφει τὰ ζητήματα, περιπλέκει τας υποθέσεις, αναβάλλει τήν λύσιν αυτών, διαίρει, υποθάλλει τας διγνοιίας, εξάπτει τὰ πάθη, και δια τής ακαθέκτου επιβροχῆς τής επί των άσθεων επικρατειων καθίσταται εις αυτὰς όληθρία, ως εδεδαίου εσχάτως μετ' άξιεπαΐνου παρρησίας και ό πρωθυπουργός τής Άγγλίας λόρδος Πάλμερστον, άπαντων εις λόγον του Ιω. Ρώσελ. « Η έξερη επιβροχή, έλεγε τήν 25 Ιουλίου (6 Αύγουστου) 1855, έπήρξετ *vale poce* όληθρία εις τήν *εὐδαιμονίαν* του τόπου εις *de ενεργεία*. Διατηρομένη δέ και ύπό των *όπλων* ή έξερη αυτη επιβροχή, είναι *πολλῷ δευνότερα* τής επί τής πολιτικῆς *δυναμείως θεμελιουμένης*. » L'influence étrangère a toujours été fatale au bien-être du pays où elle s'établit. L'influence étrangère maintenue par les armes est encore pire que celle qui s'appuie sur le pouvoit politique.

Ιδετε τήν άδυσσον εις ήν κατεπόντισεν ή έν Βιέννην διπλωματικη σύνοδος τήν 10' εκατονταετηρίδα! « Αν ήτο ειλικρινεστερα, αν όλιγώτερον απέβλεπεν εις τὰ ίδια συμφερόντα, αν έσέθετο τὰ δικαιώματα των λαών, δέν επήρχοντο τὰ δεινά του 1848 έτους, οὔδ' αι ενεστῶσαι συμφοραί των όρκίων τὸ τέλος αδηλον.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς ἔγραφεν ὅτι· « Ἐκ τῶν μάλ-
λον ἀορίστων ἐπιστημῶν εἶναι ἡ διπλωματία, τρεῖς
βάσεις ἀβεβαΐας καὶ ὀλισθηρὰς ἔχουσα· τὸ μέλλον,
τὴν τύχην καὶ τὸν θάνατον. »

« Ἄν ὁμως εἰς τὰς τρεῖς ταύτας βάσεις ὑποκατα-
στήσωμεν τὴν δικαιοσύνην, τὴν εὐλικρίνειαν, τὰ
συμφέροντα τῶν λαῶν, τὴν ἠθικὴν, τὴν ἀμοιβαίαν
ἀγάπην τῶν διαφόρων μερῶν τῆς μεγάλης κοινω-
νικῆς οικογενείας, ἡ διπλωματία θέλει κατασταθῆ
ὡς ἐντιμότερος, ὡς ἐπωφελέστερος, ὡς εἰρηνικώτερος, ἐνὶ
λόγῳ ὡς ἱερώτερος πάντων τῶν ἀνθρωπίνων θεσμῶν.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

—ο—

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

κατὰ τὸ 1855 ἔτος.

- A) Νομὸς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, 94,814 ψυχαί.
- B) Νομὸς Εὐβοίας, 66,964.
- Γ) Νομὸς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος, 190,141.
- Δ) Νομὸς Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας, 101,911.
- Ε) Νομὸς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, 108,886.
- ς) Νομὸς Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος, 125,430.
- Z) Νομὸς Ἀρκαδίας, 125,654.
- H) Νομὸς Μεσσηνίας, 108,084.
- Θ) Νομὸς Λακωνίας, 87,619.
- I) Νομὸς Κυκλάδων, 139,183.

Τὸ ὅλον τῶν κατοίκων τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλά-
δος κατὰ τὸ 1854 ἔτος, ψυχαί 1,041,472.

ΣΑΜΑΡΕΙΤΑΙ. Εἰς τὴν ἐν Συρία πόλιν Ῥαβιόου,
τεσσαρακονταπέντε λεύγας ἀπέχουσαν τῆς Ἱερουσα-
λήμ, καὶ παρὰ τὴν θέτιν ὅπου ἔκειτο πάλαι ἡ Σιγέμ,
σώζεται μικρὸς τις δῆμος κατοικοῦμενος ὑπὸ δια-
κοσίων περίπου ἀπογόνων τῶν ἀρχαίων Σαμαρειτῶν.
Δύο ἐξ αὐτῶν ἐλθόντες ἐσχάτως εἰς Λονδίον ἵνα ζη-
τήσωσι συνδρομὰς ὑπὲρ τῶν ὁμοθρήσκων, διηγούν-
ται ὅτι προσφέρουσιν ἐτι καὶ σήμερον, ὡς καὶ πά-
λαι οἱ πρόγονοι αὐτῶν, θυσίας ἐπὶ τοῦ ὄρους Γαρι-
ζίν, ἀλλ' ὅτι μετ' ὀλίγον θέλει ἐκλείψει πᾶσα τε-
λετὴ τῆς ἱερουργίας αὐτῶν, διότι ὁ ἱερεὺς των,
πρεσβύτερος ὢν, δὲν ἔχει υἱόν· μετὰ δὲ τὸν θάνατον
αὐτοῦ θέλει σβεσθῆ πᾶσα ἡ φυλὴ τοῦ Λευί.

Ἐχουσι δὲ καὶ ἀντίτυπον τῆς Πεντατεύχου, γρα-
φέν, ὡς δοξάζουσιν, ὑπὸ Ἀβισγαί, υἱοῦ τοῦ μεγάλ-
λου ἱερέως Ἐλεάζαρ, υἱοῦ Ἀαρῶν, τὸ ὅποιον ἀνοί-

γεται δις τοῦ ἔτους, κατὰ τὰς δύο ἐπισημοτέρας
ἐορτάς. (*)

ΠΟΛΙΤΕΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ. Ἐν τῷ φυλ-
λαδίῳ ΡΚΑ' τῆς Παρθώρας ἐδημοσιεύσαμεν πολιτει-
ογραφικὰς τινὰς εἰδήσεις ἑρανισθείσας ἐκ τῆς ἐν Ταυ-
ρασίᾳ ἐκδιδομένης ἐφημερίδος τῆς Ἀκαδημίας τῶν
ἐπιστημῶν· λαβόντες ὁμως μετὰ ταῦτα ἐκτενεστέ-
ρας παρὰ τοῦ ἡμετέρου Κ. Ἰ. Δελτιγάλλα, τὰς παρα-
θέτομεν ἐνταῦθα.

« Αἱ ὁμιλοῦμεναι καθ' ἅσπασιν τὴν γῆν γλῶσ-
σαι καὶ διάλεκτοι εἰσὶ 3,064 τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν
587 κατὰ τὴν Εὐρώπην, 637 κατὰ τὴν Ἀσίαν, 279
κατὰ τὴν Ἀφρικὴν, καὶ 1,264 κατὰ τὴν Ἀμερικὴν
καὶ Ὠκεανίαν.

« Τὸ ὅλον τῶν ἀπανταχοῦ θρησκείων ἀναβαίνει
εἰς 1000. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀρρένων ἐξισοῦται ὡς
ἔγγιστα μετὰ τῶν θηλέων. Ὁ μέσος ὄρος τῆς ἀν-
θρώπου ζωῆς ὑπολογίζεται εἰς ἔτη 33. Τὸ τε-
ταρτημόριον τῶν ἀνθρώπων ἀποθνήσκει πρὶν ἢ φθά-
σῃ τὸ ἔσδομον τῆς ἡλικίας ἔτος, τὸ δὲ ἡμισυ πρὶν ἢ
φθάσῃ τὸ δέκατον ἔσδομον.

« Ἐπὶ 10,000 ἀνθρώπων εἰς μόνον φθάνει εἰς ἡ-
λικίαν 100 ὡς ἔγγιστα ἐτῶν. Ἐπὶ 1000 δὲ, ἐξ μό-
λις φθάνουσιν εἰς ἡλικίαν 65 ἐτῶν. Καὶ ἐπὶ 500
μόλις εἰς φθάνει τὰ 80 ἔτη.

« Ὁ ἀριθμὸς τοῦ ὀλικοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς
συμποσοῦται εἰς 1,000,000,000, δηλαδὴ ἐν τῇ
Εὐρώπῃ 200,000,000, τῇ Ἀσίᾳ 530,000,000,
ἐν Ἀφρικῇ 150,000,000, ἐν Ἀμερικῇ 100,000,
000, καὶ ἐν τῇ Ὠκεανίᾳ 20,000,000.

« Ὁ μέσος ὄρος τῶν καθ' ἔτος ἀποβιώσεων καθ'
ὄλην τὴν γῆν ὑπολογίζεται εἰς 33,333,333, ἧτοι
εἰς 91,854, καθ' ἡμέραν, 3,730 καθ' ὥραν, εἰς 60
κατὰ λεπτόν, καὶ εἰς μίαν καθ' ἕκαστον δεύτερον λε-
πτόν. Τῶν δὲ γεννήσεων ὁ ἀριθμὸς ὑπερβαίνει καθ' ἑν
εἰκοστημόριον τὰς ἀποβιώσεις.

« Κατὰ πᾶσαν χιλιάδα κατοίκων ὑπολογίζεται
εἰς γάμος. Οἱ ἔγγαμοι ζῶσι περισσότερον τῶν ἀγά-
μων. Ὡσαύτως καὶ οἱ μεγαλόσωμοι τῶν μικροσώμων.
Αἱ γυναῖκες ἔχουσι μεγαλύτεραν πιθανότητα ζωῆς
παρὰ τοὺς ἄνδρας μέχρι τοῦ 50 ἔτους τῆς ἡλικίας
των, μετὰ δὲ ταῦτα, τὴν αὐτήν.

« Αἱ πλείοτεροι τῶν γεννήσεων γίνονται κατὰ
τοὺς μῆνας Ἰούνιον καὶ Δεκέμβριον. Τὰ βρέφη τὰ
γεννώμενα κατὰ τὸ ἔαρ εἰσὶν εὐρωστότερα τῶν κα-
τὰ τὰς ἄλλας ὥρας τοῦ ἔτους. Αἱ πλείοται τῶν
γεννήσεων καὶ ἀποβιώσεων συμβαίνουσιν ἐν ὥρᾳ νυ-
κτός. Μόλις δὲ τὸ ὄγδοον τοῦ ὀλικοῦ πληθυσμοῦ
εἶναι ἱκανὸν νὰ φέρῃ ὄπλα. »

(*) Τὰς περὶ Σαμαρειτῶν ταύτας εἰδήσεις ἠρανίσθημεν
ἐκ τοῦ Journal des Débats. Παρατηρητέον ὁμως ὅτι τὸ ὄ-
νομα Ἀβισγαί δὲν εὐρίσκεται εἰς τὴν Γραφήν. Εἰς τοὺς
Ἐβδομήκοντα μόνον ἀπαντῶμεν Ἀβισσαὶ ἢ Ἀβισαί υἱόν
τοῦ Σαρουία, καὶ ἕνα τῶν ἠρώων τοῦ Δαυὶδ. Ὡς υἱὸς
τοῦ Ἐλεάζαρ ὁ Ἀβισγαί δὲν εὐρίσκεται· ὑπάρχει δὲ τις
Ἀβισαὶ υἱὸς Φινεὲ υἱοῦ Ἐλεάζαρ. Ὡσαύτως πόλις Ῥα-
βιόου δὲ ἡ Γραφή δὲν ἀναφέρει. ἀλλὰ Ῥαβιόου ΣΗΜ. ΔΙΕΓΘ.